

Рушьбеи Смыр

СНАРГӘЫЦА

Ажәеинраалақәа

Аңхәынтшәкәтыжбырта

Акәа – 2015

ББК 84 (5 А6х) 6-5
С 62

Смыр, Р.Х.

С 62 СНАРГӘЫЦА : ажәеинраалақәа / Рушьбеи Смыр –
Ақхәынтшәкәтыжырта. Ақәа, 2015. – 312 д.

Ақсны жәлар рпоет, Д.И. Гәлиа ихъз зху Ахәынтқар-
ратә премиа занашьоу Рушьбеи Смыр иажәеинраалақәа
ирныцшуеит ифнытқатәи идунеихәацшра тбаа, ицауы-
лара, ипатриотизмра, хәацсадгьыл иахтнагахьоу азы ихъаа,
хәацсадгьыли хәуаажәлари пхәақатәи рңеипш азхәыцра,
насгьы, хәталатәи ихъаа ицәцахьоу рзы.

ББК 84 (5 А6х) 6-5

Ари аусумта CC0 1.0 ала иарбоуп.
Алицензия ахшылаа шәахәацшырц азы шәтал:
<https://creativecommons.org/publicdomain/zero/1.0/deed.ru>

© Смыр, Р.Х., 2015
© Ақхәынтшәкәтыжырта, 2015

АҔСЫНРА

Уара – сыдгыл АҔсынра,
Стәыла гәакъа Ҕсыраза.
СгәыҔра нагақәа, сғара,
Ҕазәы иқәашьым сымаза.

Сахқәажә Ҕагъа сызкәыхшоу,
Изыдҕырбало жәйтәаахыс.
Са сыгәтыхақәа зхьыршоу,
Сыхтәы маҕа, сыламыс.

Уара – Нартаа ршьаҕақәа,
Нас урт рыхьыз камшәақәа.
Ажәдан иалоу рыхҕақәа,
Рцыхазыхьқәа, ркаршәрақәа.

Сшарҕыетцәа исзыҔшу,
Уа сфырхацәа ргарақәа.
Уара – суазхәара иаҕу,
Имиц цьоук ргәалақәа.

Уара – сымзаҕа икаҔхо,
Сгәы ахытхыҫра, сыбла чыц.
Скамлазаргы, сеиқәзырхо,
Сықәра ҕахтәа, сымҕа ҕыц.

Схәыштаарамца хәыжжаза,
Измазам еиҫашәара.
Сашьцәа дуқәа рлахьында,
Санацәа рыгәжәажәара.

Ифымцэаауа скьалантар,
Сыгэаҗеира, сажэа ҕэыш.
Уара – сныха, уара – сцъар,
Уара – саҳэшъцэа рылабжыш.

Пҳьацара, абаапс, пҳьацара!
Сыхэра хьааггы сылагза.
Уара – сыдгыл Аңсынра,
Срыцҳара, сгэыхэтэыназа.

АПСЫУАК ИШИАТӨӨУ

Ак ы́кан, ак ы́коуп, смила́таҕе игәәтоу,
Зегы-зегь ирылсуаз – и́тамхазоз ҕбак:
«Угылашья, утәашьяқәа – а́псыуак ишиа́төоу,
Уны́кәашья, уцәажәашья ирыма́мкәа вбак».

Ара́ка са сыжәлар иахьрыжәыртцоз амца,
Апшзара иры́таз иақәи́тым хәа ишья.
Ипшәмара цә́кьарас иахькыдыз ахатца,
Апшқа дахьныла́псуаз иаба́цәа ршья.

Ахысбыжьқәа ааихсы́ғыр, игәәта́тәы́з хы ато,
Аш́тақәа, агара́қәа ирхы́џуан абас:
«Ихәу́гы, иткәоу́гы шәры́зны́кәала ишха́төоу,
Би́царала иаарга́лоз иама́мкәа лас».

Хы́ццышәк хә́ғамшәаргы́ шхамла хәхьы́ршыуаз,
Хашь́тамта ахьды́рзуаз иах́замкырц цәашьы́к.
Хтоу́рых иа́грагыла́ны хә́псуара ахьы́ржуаз,
Хгәа́крақәа ирылы́џуа иҳашь́тахын бжы́к:

«А́псыуак ишиа́төоу – ла́мысла, зегь хә́кла,
А́псыуак ишиа́төоу – ирҗеи́уа а́псрагы́.
А́псыуак ишиа́төоу хна́идгыло хә́қәла,
А́псыуак ишиа́төоу – а́дугы, ахә́ыңгы́.

Хашәа́қәа псы́п иҳамхә́ар, рыхқәа ры́кәәе,
Хабы́зшәа ҕы́цәаар хә́ргы хка́ларым.
А́тацагы́ лты́ң а́кны, ама́хәгы́ иты́ңаҕе,
А́псыуак ишиа́төоу хамца́р хәи́қәхарым.

Аңсыуак ишиатәу – уцәажәара еитдымхкәа,
Аңсыуак ишиатәу унахыҳәҳәаны ухәа.
Уҕасара шытыхны, уҕәыбчарагь нымхкәа,
Аңсыуак ишиатәу – уахымңакәа ухәаа.

Сымѡа сануп саргы ишатәтәу шаѡ,
Сжәытәра хьзырхәагеи сҕәреи неихьырңшы.
Сыҕанатң снейлоит аңсыуак ишиатәу,
Саныҕамгы аңсыуак ишиатәу сыжәжы!

АҢСУА БИРАКҚАА

*2010 ш. җынгәымза 23 рзы, Аҗәа Аңсуа бираҗ амиш
аназгәартөз аены ишьтыхын еиуеиҗшым аамтақәа
ирылсны иаҳзааз 18 бираҗ хкы.*

Ирпылошәа ҳабацәа рабацәа рхаққәа,
Ецәа мши ашәаҗшыи рыхцәыҗаңшықәа рҗоит.
Адгьыл иазымкызшәа аңсуа бираққәа,
Ажәған рыеналакуа, абар, иеырбоит.

Дгылоуп Аңсарашьха Леон дышьхынҗсыла,
Иеыхәа җаңьҗаңьуа дыңшуп Қыалашьбеи.
Зыцқак лыҗшьоит хаз Агьечҗҗа касыла,
Баалоуҗҗа дахыцәырҗыаз иаатгылт адунеи.

«Җныхақәа шәрашыапкуа азәыкны шәеидгыла!» –
Игоит Владиславгы ибжыы җацаза.
Ишьтыцуеит ҳбираққәа, еитыцуеит хкы-хкыла,
Абар, Аиҳабы! Агәабжьанытәқәа! Аитыбза!

Иаауеит урт харантәи Ахатдашәа шытыхны,
Ахәрашәа иатҗәаны, Ауазгы чҳаны.
Шьацқала ирысны, ихәыרבгьыцны, иҗоурыхны,
Амцақәа ирылсны, ахтыҗқәа ирганы.

Атәымра ианышәаз даңшәыман збахьада?
Зыңсадгьыл иазымхо зызхаз дҗалазом.
Аңсуа бираққәа бираҗхом ҳбызшәада,
Җғарашәа еихсыгыр ҳбираққәа еиқәхазом.

Мшыннырцә иагазгы шәыѳныѳа шәхынхәыроуп,
Иажәзом ахатәымца иазхьыз ахәыштаара.
Агәтыха ґахәхәагоуп, гәырғәғәагоуп, маакыроуп,
Шәара ишышәзыңшың ишәзыңшуп Аңсына.

Еизытәазшәа хабациә рабацәа рхаққәа,
Гәыграк әеитцнахуеит, хьаак әеазоит.
Адгьыл иазымкызшәа аңсуа бираґқәа,
Ажәѳан рымпыцак уарҳалшәа иқәыртцит.

...Аееимаабжьқәа гоит.

* * *

Сышьтыбжь уахама?
Ныхак сацырѣоуп.
Уарбану хәа уцаама?
Псыуа хатцак соуп.

Кыр ишәартоуп стәыла,
Сшәақь сыѣәнуп еиѣа.
Дсықәмақаруеит сгәыла,
Ирлашәырц суахѣа.

Ацәаабжь неикәымтәо,
(Уи зегь реиха ипшьоуп).
Хахәи шыанѣеи ирықәтәо,
Уашья рыцѣа сшьоуп.

Снышьталаргы стынчым,
Сахәа хшьуп сханы.
Зылабжышқәа зѣынѣым,
Далазом Аѣсны.

Уа хѣақәак убама?
Ахрақәа ирѣаѣсоуп.
Ирыхәхада ухәама?
Изықәкыз са соуп.

Сцашьоума узырхәыңыз?
Жәытәаахыс снейхоит.
Зхатцарамѣа ианыѣыз,
Псадгьылда дынхоит!

Ахатгэынқәа еиқәыцәашь,
Рықәрақәа рацәоуп.
Умцаалан: «ижыдашь?»
Уахьыцшлак са соуп.

Сыдгьыл хәыц агәала,
Самхәаҭырц иазоит.
Сыхәрақәа сынпыҭқала,
Шәацшь-мцак сазцоит.

АПЫЗА

Владислав Григори-иңа Арзынба изкуп

Сеикәшәйрха, абааңс, сҗадырхоит хәә,
ахы кыднаһьон Аңсны,
Иаағызгәышьон нас гыгшәыгҗас, абжа дысны,
абжа ңсны.
Ашьа ахыкьасуан шәарахҗас, хаға зыхьушәа днахәон,
Амца нақәтәашон агәгәахәә, уа иацразҗаз рыҗедырҗхон.

Ех, дабаһаз ма хәынҗқар дук,
зыжәәа хныҗқакны хзыхьчоз?
Хахьчара акәым, ажәа ңхала хгәы
зырҗәандоз, хаазыжьжьоз...
Ар абаһаз, бңьар абаһаз, ңаңҗанылагы хҗаңәын,
Уажә уаахьаңшыр шаһа шәарҗа...
алабазатә еиңш хҗаңәын.

Уа «хҗырхаңәакгы» хҗәыбнало,
икәңны идәықәлахьан хара,
Җьоукгы еилабжьон: хнапқәа шыҗаххып,
иаңсазам аеырххара.
Җьоук анахьгы-арахьгы ихәмаруан,
ахьшь мәахызго аһаршы еиңш,
Изызхәыцуаз матцуран урҗ, афара-ажәра акәын рҗеиңш.

Әә ңьоук рашьңәә, ргәыла-рызла,
азәгы мшаҗа, акгы мшаҗ...
Рееикәдырхарҗаз ирыңсахуан маза рыжәлақәә, рмилаҗ.
Иаагәынқьуан ңьоук: анаңьалбеит,
иахзыңшузеи лахьынҗас?
Ех, апыза! – ңьоук уазыруан, иңыхлымүа қәыңьматҗас.

Ускан жәѡанахьтә ахьѡа-хьѡаѡә,
ахьтәы дацқәа урныргыл,
Анцәа ду уахьылбааишьтит, уара,
хгәашьамх, х-Абрыскьыл.
Дышхатәеишьяз зны Леон ду, нас –
иахьымхьчаз Қылышьбеи,
Дышхатәеишьяз Алакәаба, –
сыжәлар ргәыгграқәеи ргәырѡеи.

«Адгьыл иқәиааз шыац хәчызаргь, адгьыл ануп,
иагәыхәпуп,
Абла ихьтыз алабжышқәа, аблақәа изыхшәаз иртәуп.
Ацсы ґыхтәуп ҳа ҳацсадгьыл, – ара сыкоуп, аҳаҳаит!»
Ацсынтәыла ахы-атцыхәагь, нырцәгьы-аарцәгьы
убжьы раҳаит.

Рымчра уцыртцеит ҳабдуцәа, ҳцеицәа гьлт угәра ганы,
Урт тоубак-тоубак наршәртцеит,
акәылз еицш еилартәаны.
Уара угәагьы, умлақѡакреи бцъар мцабызны идуркит,
«Мшәан, изустә, закә фырхацәеи?!» –
адунеи шанхо изырѡит.

Ухәда аенакәнаршон уажәы-уажә,
зхьаа зызхымгоз Ацсынра,
Ахәрабгьыц еицш уи ахәрақәа угәы нарықәуцон уара.
Ан жәынтацәгьа улґыкьасо, улағьырзышаны ункатәон,
Умкьаѡазо цәашьылашан аҳатгәынқәа унархатәон.

Аха ҳашьхәқәа инарґыѡуа у-Аҳаҳаирагь гон, ишгац,
Ухьз ианықәуаз нхьтцаа-аахьтцаа урацгыла уцон ушцац.
«Дәеа мацзак шәәанеиха абаацс! – дәеа мацзак,
шәа шәхатцкы!»
Цсататәыс уерутәгәышьон ҳажәлар ргәақрақәа, рразкы.

Шеи гәыхәпыхши еилагыллом,
ацабырггы амцгы – убас,
Ишахатуп дгыли-жәфани, зегь ирхаану, зегь збаз.
– Аңшәма иңшәмара дазыхынхәт, –
аңша трысит хара наф,
Хәыхәи цыси уи мтадырсит җада аеитнахит хбираф.

Ахҫа ацәкьараҭ иназар, баша итымкьазеит, еикәхоит,
Хара хныхақәа зықәныхәаз,
иара хныха еипш дхаракхоит.
Аха ацәыкәбарқәа ахькатәалакгы
рцәыкәбарра изацәцазом,
Иагьа рургы, иагьа рхәаргы, урт мшынны икалазом.

...Уара, ажәәһан зырмаңысыз, уара,
ашәышықәсақәа рҗеи,
Уара, адыд зырҗаслымыз, изырхәыңыз адунеи.
Акаҗқаҗқәа ңшыаала-ңшыаала зашәахә
ныҗакны ирхәало,
Ғсыуа хылҗшыҗтра рашҗа-ргәара шырҗазыла ирҗыҗхало.

Уара, азқышықәса зырцәажәо
 ха хтоурыхкәа рыхькәыршәа,
Уара, хбаашкәа реибаркыра, уара, ханацәа рыгәшәа.
Ихацәтахазгы рыцскәа ртынчуа,
 рыгәкәа ирыкәыџуа убжьоуп,
Ушхапызац ұһапызоуп, уара имицгы урашьоуп.

...Уара ҳадгъыл еиңш уңшьоуп.

АПСҲА

Владислав Арзынба изкуп

Дышьтагәышһан афырхатца, дышьтагәышһан даапсаны,
Жәытәи-фәтәи идыркараз ибла гәилқәа еиқәыпсаны.
Кырынтә ирбылхьоу схәынтқарра ҕыц
ицашәзыркыз Апсха,
Иара иакәзу, хара ҳакәзу уажәы ирыцхатцәкһаз еиха?

Хашьха зышқәа цаак иардысын,
еикәагылан еиқәышышы,
Ахра кнаха иафакнаһаз арфаш иахәләшәон абжы.
Мшын ихзылаз рхәаақәа зхытны ихазгәамтазо ицәабон,
О, ҳазхыршәаало ҳапсадгьыл цыара
аекиднакһар ҳәа сшәон.

Дышьтагәышһан афырхатца, дышьтагәышһан даапсаны,
Шәеи-лабжыши идыркараз ибла гәилқәа еиқәыпсаны.
Руаз-шәеиқәарақәа рычырылак, ажәлар сыпсатцас иаауан,
Зышәтра нызкылаз гәырфала, адәқәа хәхәон,
агәқәа цәаауан.

Са сыпсхәазу, ма сыбазу, уажәгы сшыкһаз сызхәазом,
Икәа старшәын амца иалаз, – амца амца акһны ибылзом.
Зшәа иағаз ршәа шәахәитхон, шьта зегь гәәтан,
зегь еилкаан,
Ғада ихалаз цыоук рфашьо, ғымт дахыкәызгы дреихан.

Иан гәаныла слымтахырхәон, лышлара атцәахуа лкасы,
Иаб еитамхәа сидышшылон, нас иашьазатцәгы хазы.

Ихьыз иатцагыла ижэылоз, аха ирылантэаз ахкэа,
Саңхьа имѡасуан тыхэаптэада, псра-зра
рыкэымзаап аңсқэа.

Уака схэыцраф: Дыдрыпшь-ныха – Анцэа дузза
зыгэра игоз,

Уака схэыцраф: ашытыбжь ала,
аңсаа ихыпрааз еилзыргоз.

Уака схэыцраф: имч, игэтыха, икэашашьа, нас илаф,
Цлак ашэшыра уныцэнтэакэа...
Ех, ушңаццак, Владислав!

Дышьтагэышьян афырхатца, дышьтагэышьян дааңсаны,
Шьта иахцашьяхо дазхэыцуа, ибла гэилкэа еикэыңсаны.
Ахра хрэшэала ҳағызгаз, хэрэшэа зхьаҳмыггаз Аңсҳа,
Иара иакэу, ҳара ҳакэу, еиха ирыңҳахаз, еиха?

Ҳада

(Вл. Арзынба игдәләшәара)

Дызталаз ҳара ихазгазомызт,
Дызпыртцуаз иңсҗазаара ахтнын.
Днаскыаагон, уажәнатәгы дхазхомызт,
Иахзымхычаз, аңсшыара иҗахын.

Аҗамаҗеиңш зықәҗара иахәыз,
Ихәрашәа ахыхымыхәоз сгәырҗоуп.
Игәнаҗа иатҗоуп дзыңсахыз,
Рымҗа аҗны иреишуагы ңшаҗоуп.

Рыңсыңқыақәа еилаҗыруа ххыырҗар,
Ихыңпраан иаауеит Гәымсҗа.
Хрыңҗахоит уртҗы хайхырбаар,
«Иханажы!» – сихәоит Хҗада.

Избоит хазгы җымаақәак, хымаак,
Избоит хазгы имканзо шәтқәак.
Иашҗа дааталоит аңшәымак,
Илхуп уи илаҳаз хқәак.

Амацәыс ңҗа хәашықәак җәыхны,
Инышәнап изхыысуа ласхоит.
Адыдгы ихатҗабыжы шытыхны,
Дунеи ду иахартә иахынагзоит.

Хгылоуп ҳара хашыхынңсылан,
Изылҗбоит җамара лкасы.
Хытәы даҗк ахышыкыл иангылан,
Ңшыаҗыңкахы ихәноит Хҗада иңсы.

Умцәыуан, о сыңшқа хәыц, сгәыраз,
Уи имиц рыбжьгы иаҳалоит.
Шәартәк хташәахыргы иудыруз,
«Шәхатқы» хәа дырәегь дылбаауеит.

Избоит сара шьха рәаш цаулак,
Избоит сара икамхазо храк.
Хәдшәмара иныхәоит аңсыуак,
Инеиуеит итамхазо ғбак.

Җажәа шықәса рышьтахь

Атара ақытан инхо, 86 шықәса иртысхьоу Нанашья Иса-иңха Бигәаа хаибашьраан җатахьас илыкәылҗеит, җанаиаилак ашьтахь, җыза ду Владислав Арзынба иңсы таны деиқхар, хынтә сышикәшара җәа. Аха зны ачымазара, нас, енак иахыңаз шәымш җәа, аамта лыцацан, җазнылаз ашықәс (2014), миапы мза алагамтаз Нанашья лашья иңацәеи лҗацацәеи лыманы даан, Владислав инышәынтра хынтә дакәшеит. Асгы еацъара иҗамлозар акаһап.

Аңша ааңсақәа арҗашқәа ирышьтахх,
Дырҗегь Гәымстака илбаауан.
Ахкәажә, җажәа шықәса рышьтахь,
Лылабжыш уан җәа итәаауан.

Ихыңхыңуан җаңыкаҗ агәашья,
Изырҗуан ишьхынңсыланы ахәқәа.
Анышәынтра дакәшон Нанашья,
Илыкәшон иахцәыршьхьаз рыңсқәа.

Аригы сызнымиац акы җәа,
Ажәфан лаңшуан еиқәышышы.
Баагыл, ибымун, ба бхаткы җәа,
Игон Владислав ду ибжы.

Цьнышцәак наскьон реырҗашья,
Лшәеиқәатцәа лхьаақәа ахьыкәкәон.
Анышәынтра дакәшон Нанашья,
Хшья иҳалтхьаз цъарак еизыкәкәон.

Ҳақшзара, ҳақшәмара, ҳжәйтәра,
Ҳархыбаан шақантә ҳарбылхъеи?..
Ҳамхәыцра атып қхақәа, ақсымтәра...
Шақантә ҳахғыы қхала иахтихъеи?

Игәақхома ҳхырхартақәа, ҳцашъа?
Зыжәлар зықсааста изрызқыз,
Дзыргәамцуазеи итцегь Нанашъа,
Ҳхарала заацәаны ихәыз...

Ҳашътамта еидышәкыл, дыхәхәозма?
Ишмацхоз ибома хира?
Амгәауаа шәартахт ихәозма?
Иахцәырфар ҳәа дшәома Ақсынра?

Ихъааума ҳбызшәа қшза атыкәкәашъа?
Еилаҳаз ахра азҳазом.
Исныруеит, ак бцәизом, Нанашъа,
Ҳанызхуаз рыбжьы изыхгазом.

Аха ақка хара ақырра иақәыцуам,
Аурт цәгъақәа цқъашәқъаны ицоит.
Ачынцақәа ачықьқәа изырпыртцуам,
Ианшәартоугъы уа рыцсқәа рзоит.

Хургъежът, иахзеиқәырхар, ҳхышытрахъ,
Гәыграқәак ґыц дрыпшаауан:
Ақкәажә ґажәа шықәса рышьтахъ,
Лылабжыш уан ҳәа итцәауан.

Ирымам арақа еицынхашъа,
Ахыццышәқәа еиґасуеит нақ-аақ.
Анышәынтра дакәшон Нанашъа,
Ихырхәоит табуп ҳәа ҳбирақ.

ХЫНҘАЖӘА

Ухатҗазар, иршәа,
Иргәыбзыг мамзар.
Ашхәеипш хынҗажәа,
Ааигәахоит, абар!

Тәыс иҗатҗаны,
Аҗамчы узахҗом.
Хыцк инантҗаны,
Наҗ иузтырҗом.

Иаҗашәаз ачархь,
Иахуеит, егьархоит.
Итәрцәым аҗатхь,
Итәхаз тәытәхоит.

Харацәоуп ашәак,
Абжыы азытгарушь?
Иаагәынқыеит етәак,
Җа мацк еиқәхарушь?

Сышьтахьҗа – хара,
Җеимаақәак кацҗоит.
Аҗырба – сҗара
Акыр-кыр ичҗоит.

Скараха саауеит,
Сахәытхәытҗа сҗеипш.
Сыхәрақәа цхауеит,
Амҗан аҗсынкәеипш.

Сышықәсқәа еихыршәшә,
Пшахьшәашәак иагоит.
Ағбеипш хынџажә,
Сысқалахь иааскьоит.

АБЖЬАХЭААХЭТЦЭА АЦЪАРМЫКЪАҢ

Ахэсақәа урафсны узцазом,
Рашәхақәа уңғало иузыңшуеит.
Ирфәоуп, иңхьазоуп, ирфазом,
Иаахәан дырфегь иртиуеит.

Икыжуеит кәытқәакгы хрыжь-хрыжь,
Еимазкуа цюук слымха цырхуеит.
Ирфом дара абжыхәахәтцәа акәтыжь,
Иаахәан дырфегь иртиуеит.

Азә лыжәхыртә дахычәоит еазәы,
Цюук ҕымт инаскьоит, цюук аауеит.
Абжыхәахәтцәа ирфом ахыртәы,
Иаахәан дырфегь иртиуеит.

«Уа абас еиңш акәац кәмлазац,
Еимыртәоит, шәеиха абааңс» – ихәхәоит.
Ирфом дара абжыхәахәтцәа акәац,
Иаахәан дырфегь иртиуеит.

Сабрағьызшәа сгылоуп срымбартә,
Маң-маңла дақәак скәыңсаауеит.
О, анкьеиңш, сасык изы абарт,
Иазхәыцхьоушь тәахык? – сазтәауеит.

Иуццаңшьоуз уабцар уанахә,
Агәыцә зегь ахьақәа идыртәуеит.
Имаңзахтәит халамыс ахә,
Иаахәан дырфегь иахтиуеит.

* * *

- Узпада, узаазада?
- Иароуми иара.
- Иахьанза узыхьчада?
- Иароуп с-Ацсынра.

- Уанцәыуоз захада?
- Иароуми иара.
- Анцас узыжьжыда?
- Иароуп с-Ацсынра.

- Доухала узыртхацьзеи?
- Иароуми иара.
- Абастәҟьа узырмацзеи?
- Иароуп с-Ацсынра.

- Уа цсаатәшәа уҳаразқда?
- Иароуми иара.
- Уаншәартәз уңхьазқда?
- Иароуп с-Ацсынра.

- Еизызгазеи уццышә?
- Иароуми иара.
- Закәи нас узырлашә?
- Иароуп с-Ацсынра.

- Иузышьтымхуа унамқан,
- Уантынчхо уара,
- Иуңсышьартахо арбан?
- Иароуп с-Ацсынра.

* * *

Исзынхаз аҫа сзырхыр,
Акыр сылшеит сгәахәуеит.
Уара уакәзар сымлағәыр,
Иухәац уашәа ухәахуеит.

Ус, убжыыхаа схыгзала,
Инаскьаго сгәыцха.
Ахәыр-ахәырхәа са счаала,
Иалшазозеи рыцха!

Адгьыл аблақәа аасыртуеит,
Ицәоуп аңша ныкәа.
Харбағь нықәгыла ғнаҫуеит: –
Умхынхәзои уәныка?

Ус ркьаҫгоуп са смахәҫа,
Схәыцрақәа ахьхышхыцәо...
Ажә атыңан ғаңхьа аҫа...
Цҫазаарак ахьнымцәо...

ҫеихак амам сымлағәыр,
Ашәа нанагзахуеит.
Исзынхаз аҫа сзырхыр,
Сынтәа сырахә счахуеит.

* * *

Ашыжь лхызысуа ашапшыеипш,
Лкәыпшра дәыкрынтас ишәтны,
Днеиуеит дөырба-өырбо ашыабстеипш,
Зны ажәәан, җазны адгыл датәны.

Ухатдоуп, уҗышыкыл уангыла,
Узцозар ахҗеипш унлаҗыс.
Ухәынчоуп, иубартам лапшыла,
Шәахәала уткәоуп, анцәа иныс.

Сычкәынра адәхәыпшеипш сызхысыз,
Анақәҗыст абжы смаҳазеит.
Амацәыс сабылма исхысыз? –
Ццышәқәак уа сгәатца интаҗсеит.

Дцоит уи, днаскьоит, дмыццакзакәа,
Тәыс адунеи җатцаны.
Слыцуп, схабар лмырбазакәа,
Схәаны, сҗырпынны, смыцхәны.

* * *

Ссаркѡа иадхоит аѣсынкѡа,
Суада иѡналарц аѡашѡит.
Аѣх нага аѣсы ахыкѡкѡа,
Сѣѡашь лашьцарак еикѡнаршѡит.

Ех, лашарада ххѡартам,
Уи хѡкуп зегь хѡибаркны.
Аха схышѡ азасыртуам,
Уаха истѡаз агѡра ганы.

...Суада иадхоит аѣсынкѡа.

* * *

Аергь ашәа ихәоит уи, аеага ашәа атыңан,
Атаца дахьтаргало ахәрашәа ихәоит.
Пыхьа дызлаказ азышьтреиңш днахыңан,
Назашьак ахьыкам дназашәа ҳирбоит.

Анкьаза инкаркьон афы иатцахоз ахқәа,
Уажә иатдышьшь иржәуеит афацыхә иарганы.
Ацыхазқәа ртыңан ицәырцыр азмахқәа,
Ҳнымфасыргь алшоит ҳашзышо ҳғызкны.

* * *

Угәатца ардысуеит аңша абжы,
Цәаҕәак кылҕшуеит илаҕәын.
Ажәџан аңымшықәа хышышы,
Иахагылоуп хазы амшын.

Ацәқәырҕ хагақәа хәашьза,
Аҕәара шкәакәа тдыршәоит.
Зңеипш иазымхәыцуа зынза,
Хахәқәак уа ахырхырхәа иччоит.

* * *

Сызхьымзазац – уаха сызхьымзо,
Исзышътыхуа икәуп схажәѡабжь.
Ацәкәырқ ирылазуеит ҕымтзо,
Иҕыцәаауа ччапшьцас ашәапшь.

Сымаҕәеипш сымшқәагъ ажәгәышьоит,
Ихеит ачаала атқыс сҕара.
Исшәоит, уажә лапшыла исшәагәышьоит,
Азиас ласкьазго аҕәара.

АШЫЖЬ АҚАРАҒЫ

Зазақәак шьхыцқәоушәә,
Еинаалоит, еинаала...
Аңнышқәа бғыцқәоушәә,
Ихиаалоит, ихиаала...

Мра лаша ахымцақәа,
Ашьхақәа ирхытцуеит.
Амшын агәыхәңыссақәа
Шьталоит, ишьтытцуеит.

* * *

Ацыхә-чыхәхәа сла иахәашеи!
Исыздыруам уахаз иахь!...
Ацта ихылаз аетцә шцәшеи!? –
Ганк – са сышқа, ганк – анахь.

Жәѡанк иатәымшәа еиҕәгагәышьоуп,
Ушьта хьаада, ухатцоуп, уцә...
Сыжәлар рыцхагь ус акәгәышьоуп,
Рыбжа – ртәылаф, рыбжа – нырцә.

СЫМАҒА

Сәәхоит исылшонат сымаға,
Искәәкәоит, агәәлқәә сырқдоит.
Пхзашала исцәыбаазо сымаға,
Мрала, ма қшала исырбоит.

Цыс иатцәа бғы иатцәа аеналакны,
Абжыы ныхнатдоит иаақсаха.
Дтәоуп азәы ихала дкәычалакны,
Шьта қшацәгьак дзаңылом хаха.

Мчымхарак уаңхьақа узмырузар,
Ашәәхә узкхом акаққақ.
Угәыграқәа қызара рзымуазар,
Уаңхьаны иуңугалт укәәқ.

Уаахәароу? Мап, цьоушьт, исымағәам,
Саақсара шхәыдамгы збоит.
Сымаға, сымаға, сымаға,
Сәәскьацқхьаза есааира иәаскьоит.

АМҲАҶЫРҚАА РЫЗХӘЫЦРА

Сгәатца иҫаңсон аҫақәа,
Ашхам еиңш ңша хышәашәак сылсуан.
Аңнышқәа – сашыңәа рыңсқәа,
Тәартәк зыңсоузеи хәа еилысуан.

Хныхақәа хәхәарц рҫахын,
Иахараз шзызнымкылоз амаңә?
Ан рыңҫа ланра хәәеын,
Дшыңсхәызгы дихыбаан лңазатә.

Дак иҫаныкәомызт хыша,
Ишыгәжәажәоз ихышәашәон ашышыхәа.
Аиахәшы дихәон лашы:
Сахтнутаргь хәәныка угыжыы хәа.

Имиңгы зааңәаны дхәын,
Ачынуаа срызгәамңуеит уажәыгы.
х-Адгылаҫ хәңшәмара шыын,
Ҫынтәгы хашыгәышәан нахыгы.

Иалшахыеи рыңҫа суахта?!
Аранзагь излеикәхазеи хашытра?!
Амшын табахызаарын шыта,
Аңәгара иақәмызтгы хаштра.

Диаанза дыржхәазар разкын,
Зыңсадгыл наунагза изоуз.
Ағбағгы лңазатә дмыңхәын,
Зңазатә инышәнапк змоуз.

Сык еиматцәоит наӀ адәныӀа,
Цаак нахысуеит аезаны.
Ажәи-жәиӀхәа аӀша ныӀкәа,
Зегь азеиӀшхан уӀам-уӀа...
Ахыб иӀкәӀашоит хәӀны.

Лгәы чырчыруа иҕарматчысхан,
Иаҕахуп уажә интыпраар.
Лнацәа ҕәашәкәа хытәы рахәыцхан,
Леилақь итаҕылҕаз шәтыцхан,
Шьхыцк налгәйдшәалоит, абар.

Хара хзыхэа мрак аркушэа,
 Ыхарак хакэтэашоит ара.
 Лыблакэарфэ зиакэак тэахушэа,
 Аетдэ рыла лқышэкэа шэушэа,
 О, дышпашаноу лара!

Лымцашоура сыгымханда,
Салацшышэыргь егъаурым.
Ех, макъанатѣкьа мыхэланда!
Ихэлазаргьы зааны мшанда!
Амши атцхигь хазхарым.

Дгыли-жәѡани җала-җала,
Җала-җала асы рхыгзоуп.
Ғәпшаа-хыпшаа аңшаҕыла,
Җаатра иавахейт ахала,
Җара хуадаҕ аапынроуп.

* * *

Ухатцоуп, уаха атх пхатца,
Ихьаацәгъаха исылсуеит.
Аты аблеипш, сцәашьы абла тааза,
Мац-мац илацәкәысуеит.

Амза ахыртәеипш изытны,
Иналазәуеит ацта.
Аееикәнакит арбагъ ґытны,
Иахқәашьу зхасабда?

Ацсцәахацәа рыччабыжь гоит,
Ирхуеит рхацыцқәа.
Ахухәа аамта лагоит,
Ха ҳакәзар – арыцқәа.

Уабакоу ацсґыхґы, уццакы!
Ара зегъ еитасуеит.
Икьаасбыжь ааәуеит азкы,
Адгьыл газәазуеит.

* * *

Рѡашуп ацѡа салызхыз,
Ашьыжь шароуп сгарызхыз,
Амра – Нарѡаа рымцартѡоуп,
Пѡстѡаак ажьеипѡш исымѡатѡоуп.

Кѡицѡаак ахѡа ихѡыѡсыпѡааит,
Санырѡатѡхѡа ихѡыѡлаѡааит.
Уи слакаргы карамхеит,
Самбазозаргы зы агымхеит.

Ѣымѡ сынтѡршѡны агѡы атѡаѡа,
Амш ѡѡныѡѡнакт аѡаѡѡа.
Еилыѡраауеит сгѡыѡраѡѡеи,
Сашѡаѡѡеи, сыгѡѡыхаѡѡеи.

ААҢЫНРОУП

Зык, зык, сара зыкгы снахәахьеит,
Азтас сыхъзуп, даара акыргы сааңсахьеит.
Сзыгәдариңоуп, ахыжь қәңақәсуеит, еилахоуп,
Са сардәыноуп, сшәахәалароуп, исыхәтоуп.

Ҡыр, ҡыр, – са сыҫәраануп, сыжәбахьеит,
Ҡәыр, ҡәыр – аҫәараса хәа шәахәхьеит.
Сыбжы дуңәам, аха сыхъшыжьәлоуп – амылмытц,
Ҷынча-кәынча, – ааигәәзоуп сара санхытц.

Зәыр сухаштзар ара сыҫоуп – амлағәыр, –
Сыңсы рылоуп алаха злақәа, амаахыр.
Ҷық, Ҷық – шәааигәә сықәтәоуп – аҶыбгы, –
Шәәниахъазар, арцу қаңоуп са сразҕы.

Ғынч, ғынч, сара исыхъзуп ашлағынч,
Акгы сғычуам, са схы иақәхоит схәта сымч.
Схәынцәырҕаңшыуп, ижәбац соуми, хәынцәырҕаңшь,
Аҕаитан еиңш сыхәда иакәыршоуп ашәаңшь.

Сара – ақя, сара – ауарба, сара – аты,
Ашьхарҕәытгы ушьта иамтәом ахәатәы.
Адаргантхәа, ашамыхъажь, акапыт,
Ҡаршыкгы, Ҷырхъшьки зарчаки ирыниеит.

Ацабылрача, ахышь, азыцәа, аңшхәрыгә,
Ажәардәына, абағыр, нас атларкәыкә.
Ҷысыҕракгы, уа лахәеиқәатәак хазы,
Ҡарматцыскгы ашәа нафәуеит – са сыңсы.

Абнакәты акәзар икәәцкәәцует, икәәцкәәц...
Ахра ахықәәҕ инаңшааңшуеит акаңқаң.
Сасгы-аңшәымагы ырыгәтыхоу еибабароуп,
Сасгы-аңшәымагы уажә ырымоу ҕырбароуп.
...Аңынроуп.

* * *

Мшәан җашпага, уахь җашпага?
Уа ашәткакацқәа рыгәкәа тәуп.
Жәәан аанзыжыыз аңка шкәакәа,
Абна еиужьраҗ са дыстәуп!

Лыбла ссирқәа хәыхә блақәоума?
Лзамәа гәылтәаакәа – ашьхарыжь.
Жәеипшь хыыз нага дихькәыршәоума?
Ашьхыц сазтаауеит хрыжь-хрыжь.

Уа хьтазамкәа, амрагь цамкәа,
Иказамкәа зынза агәыхь.
Харазамкәа, иааигәазамкәа,
Цьара ахы ытнахуеит азыхь.

Амш нтәеит ихамбазакәа,
Шьаци-бгыци җымт ипшуп.
Ажәәан дахәом сыңка шкәакәа,
Лқышә аңхарақәа сыхьшуп.

Цлак шьта сытака шәыпхьа хәа,
Амахәкәа аужьуа хтанахәхәоит.
Ахьхьа-хьхьахәа, ахьхьа-хьхьахәа,
Ахьхьа-хьхьахәа хзыхь шәахәоит.

* * *

Имғазо хәрак сызбырхеит,
Сыказам сбышъталартә уаха.
Сашәә мназартә бхарахеит,
Сашәәқәә ирымазам гәнаха!

Ачнышқәә схысны ицахьеит,
Исыңхьом: – уҳацны уаала хәә.
Амацәыс ашьта азахьеит,
Икарахеит, иамазам гәнаха!

Ацәқәырқәә тынч еикәтәахьеит,
Амра җашәоит аҗәтакнаха.
Сбылуаназ, бара сыббылхьеит,
Сыхаара, ибымазам гәнаха!

* * *

Ацныш кәашқәа амшын рынхартоуп,
Арѡаш урт харантә иабартоуп.
Иахьыхтәалоу дара шәтыцқәоуп,
Инагааго ацәкәырц рыцгәоуп.

Хра цагьцагькәа хыхь ирґысны,
Арѡаш леиуеит уахь иґрысны.
Иаргьы цнышцас уа иныхтәаларц,
Аха ицоит амшын иналаз.

Ω-ЦЛАК

Игәәкуеит, иҕыжуеит цлакы,
Шьтацәҕья иазхымгар ҕалап.
Ианбагыло – нас, уи ацкы?
Акыраамта атыпгыы тацәхап.

Ацшатлакә есааира аеаргәгәоит,
Ихалоит еиха атлаггы абжыы.
Сышьтахьҕа мацк саанаскьоит,
Абар, шьта уажәымзар уажәы...

Аха усқан наскьагашәа, абан,
Зҕымтра еикәзырхоз, излазоз.
Цла-аацсазак арцәаа аатнырган,
Инхышәтит, зҕыт смахазоз.

Аееикәнакит амчқәа зегь шәа,
Ирыцхашьо уи сазыпшуп.
Ақьақәеипш ижәылоит аңша,
Иҕыжц ҕаңхья аҕыжра иаҕуп.

* * *

Хашта еиужь ду агәтаны,
Мза-хыышәахәа срыпхьоит.
Аетдә қаруақәа тааны,
Нас урт рыла исрыпхуеит.

Аанда атцыхәан, наскыашәа,
Цәа шкәакәак збартоуп.
Дхарашәа, аха дааигәашәа,
Уа амаалықь ипсшьартоуп.

Схыы рахәыцқәа сызхару?
Итцегь атцх пысеыр.
Инасыпхон исзыпшу,
Уаха лхьаақәа хысеыр.

Ажәџан саркыашәа ицқьахоит,
Егылакәыхуеит насггы.
Ибыргәузеи, дынцәахоит,
Зашәа зыгәра агазггы.

Сгәыгра адацеипш сәанцаны,
Шәахәа разқәа срыпхьоит.
Ажь еипш аетдәа тааны,
Акакацқәа срыпхуеит.

* * *

Амра ажәѡан аңшыахьеит,
Ушьта аңхьартагы аңшаахьеит.
Абла нтаар исныхәалап,
Ашәа хаакәа азысхәалап:

«Уцәа тынчыз, сыхаара!
Уара, сааигәа, сыхара.
Амѡакәа идыркарахьоу,
Ашықәсқәа идыргәашахьоу.

Уатцәы ашышыыхәа уфьыноухахп,
Абна еикәара унылапхахп.
Иурфыхап царақәак,
Унырташәтыхп гәарақәак.

Иургьап азәы ихәрақәа,
Еикәурхап са сгәыгтрақәа.
Нас хәыцқәак ургәыргъалахп,
Ушәахәа инафыхәалахп.

Аґамаґа хацуркып,
Ихацуркхьоу дашәуркып.
Еибашьракгы убартахахп,
Ушшәартац ушәартахахп.

Уара, сааигәа, сыхара,
Сымра лаша, сыхаара!
Ицегь зааны ушьталандаз!
Уаха ѡ-цхык еихаландаз!

...Шьыри ґали...!

* * *

Апҕақәа ззышьтымхыз, зышьтрақәа зышьтрахаз,
Абар, уахьыпшлак абыгьқәа.
Сымала скараха, стәоуп уажә сеидараха,
Схәыцра катәоит исхьыкәкәа.

Гәыграк еикәыбылуа, мтәыжәџада дырпыруа,
Ирхәашьуа зыхьк, гәыбылрак.
Амцқәа нахатцакуа, амчра ҳаенамцакуа,
Ас ҳазцарымашь рацәак?

Уажәақәа ахьрыламзо, ухәхәабжь ахьрылантәо,
Ууаз ухаҕа иахьузынхо...
Упшәмара хәмарганы, улабжыш хәаахәтганы,
Иарбан мчыс уеикәзырхо?..

Ахьҕақәа ззышьтымхыз, зышьтрақәа зышьтрахаз,
Итәыуошәа збоит абыгьқәа.
Сымала скараха, стәоуп уажә сеидараха,
Икыдтәаны илеиуеит ақәа.

* * *

Быџымшықәа – ахѣақәа,
Быбла тбаақәа – азыжықәа.
Пшалас – бшыаѣақәа,
Бқышәқәагы – ацытмыџықәа.

Быччаџшы – ашәахәеи,
Быразреи – тәахыки.
Ех гәышъа, сѣареи,
Уа ашьхараѣ хаџыки!

СЫРБАҒЪ

Уқәстдарым хәоуп сымґахь,
Аха уара хәатәхамшья...
Уқәаґмаґуа сырбағь,
Уаахынхәуеит, аґхамшья.

Уреилаҳама рыцқәак?
Усқәак рыба иґамґшыц...
Ирылахәзу уґхызқәак,
Иугәаґхаз акәтаршыц?

Уеурґаґоит даара,
Аха гаґак уцрыґуам.
Харацәам сыхкаара,
Уара сашґа унґыґуам.

Ашырґазеипш ґәымґығь,
Ашьыбжьонґ хәиґыхоит.
Акикихәа сырбағь,
Смоґацәа урґыхоит.

Аха ус иансықәшәа,
Мцак неиґаскып насаз...
Сажьазом слаґықәшәа,
Дымґахыґуеит асас.

ҲНЫШӘЫНТРАҚӘРҒ

Иахьатәҕьа сгәы акала иңшаауеит,
Дырџагь уа сыштәац еиңш снатәап.
Макьанатәҕьа схала саауеит,
Ушьтаншәа, саазгартоу сааргап.

Дсабжьоит уажә саб: уеыргәгәа,
Сангы акы лхәарц лтахуп.
Ех, сџеихагәышьоит, сџеиха...
Сызташәтдз хьантоуп, имыцхәуп.

Сашьцәагьы мџасын састдас,
Сыгәхьааго иңшуп сьчханы.
Рира атцкыс еитдамкәа зынзас,
Рыцсра атцкыс хара инеиханы.

Даргы-саргь кәарак хабжьахеит,
Ус ауп, нас, ус хлахьынтдан.
Шьта сыбжа исзынхазгы бжахеит,
Аңсәзаара сымч канаңсан.

Инхоит ак бзаны, еак хәаены,
Расацк акашәарта сызхоит.
Мышкызны саныжәымбо аены,
Абрака, хәџнду ағы сҕалоит.

* * *

Сзыцшааз, нас сызтәу шәәхәәқәоума?
Сызреипхызлои, җымт сызрызхәыцлои?
Сгәы зладыртәызгы ашәәқәоума?
Акакала уахынтә изтыцлои?

Жәәанума, ҳаи цьоушьт, сызлыху?
Аччацшь аҗеитцыхуа исцылоит.
Сангәамтца, санхәау, санлыхҗыху,
Ецәамџак, мазамџак снанылоит.

Сызтыцыз, исылоу зегь зума?
Сашьома зынзак җа дунеины?
Уи ацқареи сықәпареи еицума?
Сызтәоузеи ахықә ашқа снейны?

Аацнума сзыхшаз, сызләтәугы,
Җакала сзازیҗеи, җакала?
Ашәтқәа са сзоума изыптугы?
Изсыхәәцшуеи ас еицш бла хаала?

Ацқақәа исхыцрааз сырхылцма?
Срыццандаз сгәәхәуеит сыџхала!
Ашьхақәа анкәа сырҗыцма?
Лассы-ласс изсымырдои сгәала?

Уақа снықәс-аақәсуеит шәарахтас,
Ицшьамгы цшьатәуп, җакгы дыртәуп.
Цсҗазаарак салоуп рџаштас,
Зегы-зегь еицыстәуп, сеицыртәуп.

* * *

Апыткәырқәа неилацәкәуеит,
Абна ныжыны аңша цазом.
Ацәыкәбар хәыцқәа лбаауеит,
Цьаргы рышьтақәа аанхазом.

Аапынра ааиуеит, уааццакны,
Уи узлахәашақәа хәыц!
Ҷымт цәашыи иатәак аркны,
Хәык аҕнытәи хәык унхыт!

Ацәыкәбар хәыцқәа кәаң-чаң,
Рымтәыжәақәа рызкәазом.
Ирзыргылазом акәаң...
Урт ашәакгы ртынхазом.

Аха игәастаз даҕакуп,
Ицоит арҕашқәа цәкәырқо. –
Цәыкәбар-цәыкәбар еибыркуп,
Цәыкәбар, цәыкәбар – иантабо.

...Ҷашцарыцхау уи зымбо.

* * *

– Шәара шәзы изухъеит,
Шәара шәзы исхәахъеит,
Амреиҥш сыҭәкнаха,
Шәахәаны сшәыхъшуп!

– Ажәџан уахъзахъеит,
Ажәлар уаазахъеит,
Шьта иуҥхықәи уаха?
Адамра узыҥшуп.

* * *

Мѡа харак ҳақәуп,
Ҳаидыслоит, ҳаинқоит.
Ўара ажәа ҳаҳақуп,
Ашәак таҳарбоит.
Ќхык ҳабирақуп,
Ҳанеипшым ҳеырбоит.

Мѡа харак ҳақәуп,
Ҳаихъзом, ҳаихъыгзоуп.
Аныхәаф дыпхьякуп,
Ақсымтә дҳаракзоуп.
Игәырғьо дқьачақьуп,
Итәыуо дыпшзоуп.

Мѡа харак ҳақәуп,
Ҳаақсоуп уамашәа.
Ҳнеипырцыр, ҳаитакуп,
Изхәода ҳагәшәа?
Ҳазтаара ҳатакуп,
Ќсынкәа цҳауп ҳтызшәа.

Мѡа харак ҳақәуп,
Ҳнатәа-аатәоит ажъеипш.
Иҳагҳажъыз ҳагуп,
Иҳалтхъеит ашьеипш,
Иаҳцәызыз ҳахәтакуп,
Ҳазтуеит ацәашъеипш.

...Мѡа намзак ҳақәуп,
Зегь ҳаразоит ҳпеипш.

* * *

Шеит, шагәышьеит ишшара,
Җафареи шыантцеи зегь лашеит.
Ицоит уарбакгы ңшаара,
Скәицқәа мцахьшәашәак рыхшеит.

Блак иазгәамтазац Аиргь,
Шькылк иахбартазам днангылт.
Хәыцрак сықәтцәашо дырфегь,
Акаңқаң быжьқәа снарңылт.

Шеит, шагәышьеит ишшара,
Амра ахыблақәа шеишеит.
Сашьцәа ирықәгәышьам хынхәра,
Зынза ишқәыңшқәаз рыңсқәа ршеит.

...Иахьагь рылымкаа сызшеит.

* * *

Аеы азыбжак гыланы,
Азыбжак ныѳѳо,
Шәажәразгы шәқәыңшразгы,
Иақәшәахьоу шәыѳоу?

Абас ауп сышихәаңшуа
(Исзышәқәаргы ахага).
Зыуаѳреи зѳымтақәеи
Еицым «шәыхьзырхәага».

* * *

Ирыжәлан аңша атлақәа,
Абғыцқәа арышәшәоит. –
Амацарпаф лмацақәа,
Абар еихышәшәоит.

Схәыцраҕны сан хәаша,
Асы еиңш дышлаза.
Дырцәак ихәхәаша,
Дрышьтоуп маза.

Амацарпаф илхәозгы,
Акырза ирацәан.
Аҕакәажә хазныхәозгы,
Хәҕак лзыңцәан.

Мышьтацәгәа – лаңшыцәгәақәа,
Хрылго зеггы,
Хрымадо аңсыцқәақәа,
Адуггы – ахәыңгы.

Аңсҕазаара ахацаркыф,
Хилтон еиҕа.
...Кәыдырпаф, мацарпаф,
Ех, хҕәығырҕа.

Иреиеырбо аңша атлақәа,
Абғыцқәа аршәшәоит –
Амацарпаф лмацақәа,
Абар еихышәшәоит.

...Уажә ыыстаак сицәшәоит.

* * *

Азышьтра тәуп,
Азыжь кәашоит.
Җа аамтак сатәуп,
Харантә сыңшуеит.

Еимаак цәаakup,
Матәак сырбоит.
Махәык лаķәуп,
Уа цыск җырбоит.

Ааигәоуп, хароуп,
Уибом азәгы.
Абра хтынроуп,
Уаанҗас уаргы.

Қәыцьмак млашьуеит,
Уцьмоуп, уеза.
Уакыр уашьуеит,
Уеиха, уацәца.

Азыжь хьзыркуп,
Азыжь еикәшоит.
Абра ак цәахуп,
Абра ак лашоит.

Быжьқәак еицуп,
Быжьқәак неилшәоит.
Ссасым, ссасуп,
Схәыцра сыķәшәоит.

МАШЬКЭЫГӘ

Иухәыцуа змазоузеи,
Машькәыгә, са сыцгәы?
Ухы адцаны узтәоузеи,
Икарахәыоу сгәы?

Самхацәар хәа ушәома?
Сзымааңшыр хәа нас?..
Сзыргәыбзыҕа ашәоума,
Ицәыругаз абас?

Убыз хәыц насхьушьуеит,
Уахәазом акгы.
Уи хәыרבҕыыцу цьушьоит,
Ус избоит саргы.

...Сгәыла илак усцәахәын,
Уцәаабыжь кашит.
Изулак сухьзахын,
Убла снартәшит.

Усҕыңшуан: сеикәхома?
Уңсы ахац иакын.
Сыхәшәоума-сбыҕшәоума?
Аңсынтры уразҕын.

Ирхәало агәра газар,
Сақәгәыҕлап саргы.
Ус быжь-ңсык ухагар,
Имыцхәым акгы.

Ғағыбыздыққа рлиаа,
Хәыпшқа-қашәқашә.
Машькәыгә, уара сқьиа,
Машькәыгә хәың – сыгәшәә.

* * *

Нас уажэыгы җхызкэак рыкэа иҗада?
Иамхацэаз ак ивҗсаит, ак ицэыџт.
Иҗхацэам, иагыыхышэашэацэам суада,
Уи ззыҗшыз сшыпышыҗабыжыкэа џныџт.

Жэабжыкэак нарыхэласхэан уа сышэткэа,
Рыфџы хаара нылбаадо сыҗсеиҗш,
Иаасыртын ашышыхэа сыџны ахышэкэа,
Алашара нрыҗастэеит азеиҗш.

* * *

Акыр иааҗсагәышыаны, иақәшәазшәа абхәтәк
Ардәына – сашәахәаә нықәтәеит махәтәк.

Хамтәк ауп, нас җаҗхәа инықәпрааны ицоит,
Җсшьартәк зегы-зегь... уажә хәыцрак сазоит.

Сыҗсеивгартә уаҗоуп, уа уҗны снатәаны,
Аха җсшьартәс уанкарахо иумоузеи, Аҗсны?

* * *

Атцлақәа ирылџааны игылоуп тцлакы,
Пџарада, рыцџа, аха ахы џаракы.
Аџшатлакә нагәтасыр, уа иџәыбаса ицап,
Ускан уи аџәџәабџь дунеи дук иахьзап.

Аџызцәа зегь рылымкаа иахьуазеи иахь?..
Амацәыс асма, иагома ашьаптахь?
Тәгәума, тәтџоума, шыацәгьоу мамзар?
Ех, хәышәтәра ауазма ианаамтәз иахбар?

Аха атцлақәа ирышьтада хьзырџшзо, хьзыхьчо?
Агәеисшьақәа здыруада рдацқәа, излачо?..
Хәа хәипџш рызџауеит, даргьы хьаак рызцысуеит,
Харгьы итәхархоит, дара рхалагьы ипсуеит.

Избоит урт рира атцкыс рыџсра мазаны,
Срыхәапшуеит сыхәшәқәа снапқәа ирынтцаны.

* * *

Амра дәықәлеит шыталара,
Уаҕа аҕны еилыргоушь?
Нас иара ишанаалара,
Ашьаршьаф уантоушь?

Амра дәықәлеит шыталара,
Ахыза рышәшәоушь?
Нас иара ишанаалара,
Уи ахчы еикәыршәоушь?

Амра дәықәлеит шыталара,
Ауаҕах рыҕхоушь?
Нас иара ишанаалара,
Изырцысуа дыхиоушь?

...Амра дәықәлеит шыталара.

* * *

Ҳаиқырцит, шъта сымѡа аеакхеит,
Бхынхэит баргъы ашышыхэа быѡныѡа.
Исхыббааз быңхара бызхеит,
Ицоит ицыркыңуа аңшаныѡа.

Сацала иназгалап сгэыхъ,
Аѡар хэашықэа ихытыз саарылхо.
Имшэызар иахароузеи акэыхъ,
Изѣоу азахэа амра аназымхо.

Стынчрагъы слафқэагъы шыуп,
Сашэақэа нхеит гэығыртада.
Нахъхы мраташэара ѡаңшыуп,
Ашэаңшықэа рыбжы заҳахъада?!

...Сышықэсқэа сыхэда ихшыуп.

* * *

Сахынатәз саатәанхалт,
Саатәанхалт сахынатәз.
Уарбажыфацәак насхалт,
Урт сыхәоуп ирыматәз.

Иахьхалатәыз сыхәжәәцәеит,
Саңкеит аңша қәылагы.
Ҳаит, абааңсы, исыцәшәәцәеит,
Сықәла, сәыза, сгәылагы.

Лаңшы мыжда насәәхәәцәеит,
Цхы лашәын сахынаскәаз.
Дыды-мацәыс сдырхәәцәеит,
Қәа хьшәашәан исхыкьасаз.

Разкы лашак саназааи,
Азәгы саашьа изымдырит.
Алакәакра санаиааи,
Аматәәагы сзытарит.

* * *

Атцх хьшәашәа атцх агәазы,
Бжьык насыпхьейт: уаштәхь уааласы!
Ацта кәашкәа ирыцсаҕьон асы,
Атцх хьшәашәа атцх агәазы.

Атцх хьшәашәа атцх агәазы,
Ацла махәкәа хьыхәон ихьыссы.
Ирхадыршәуан ашьхақәа акасы,
Атцх хьшәашәа атцх агәазы.

Атцх хьшәашәа атцх агәазы,
Ганк рҕартеит сгәалақәа рҕырцсы.
Иааилахәыцит кәицқәакгы хазы,
Атцх хьшәашәа атцх агәазы.

Атцх хьшәашәа атцх агәазы,
Ауапа шкәакәа сшәыстейт икассы.
Ажәфәан шкәакәа иналастейт сыцсы,
Атцх шкәакәа аҕеалак иауразы.

...Атцх хьшәашәа атцх агәазы...

* * *

Азеибафара уалзгақәо иреиуам,
Еицлабрак ахь ирымгац зынгы.
Еизарак ахь аеадала инеиуам,
Ма пхәысхәара даламцац азәгы.

Даеакгәышьоуп аеада ахә зларшьо,
(Абжы азынгы мап, идырехәазом).
Уи ахшыџда, злымха дуқәа пхазшьо,
Алымхақәа хуцдәаргы иехазом.

АЛААПК

Шәеышәтәәх, ибцъардоу шәыбнала,
Лаапкуп, шәаңымлан азәгы.
Еихсуеит мыскытла, шыцмала,
Еихсуеит адугы ахәыңгы.

Инеиуеит иара каҳабғало,
Инеиуеит иара ажәз афыкәкәа.
Иазгәәтом иахытало, иахьхало,
Иахьрылшо иргоит ашыапқәа.

О, рыцха, изцарыма шыта уаха?
Еихоит уи, цъаргы инатәазом.
Ахқәа ақәшәоит алаапк аңыккәхәа,
Ахысбыжьқәа, мап, иаҳазом.

...Шыта уаха иаапкзом.

УИКА САҚАҒАҢЫҒУАМ МИТӘЫК

Уеырзажәны иҕауцашеи, сырбағъ?
Иухәашеи иухацаланы убжыы?
Шьынтца-кьынтца, уара, сырбағъ-цырбағъ,
Сан ағьас инлыжыыз цәәтачы...

Уанырхаанха ухала цағьа-цағьа,
Җакәтаршыцқәа еиларгьежьюа уеырбоит.
Уаамыстоушәа уныкәтәаны ацалаҕьа,
Адунеи зегь уәтәоушәа дурбоит.

Аха насшәа цыхәа бабак цәырцыр,
Мазазам «ухатцара» закәхо.
Инуҕытшәа рыцушәа убжыы цар,
Зегь ааныжь ушдәықәлало уеихо.

...Дызбалоит ҕыргәаңык, ауаа ирылоу,
Аха дзакәытәҕьоу гәартәхьеит цытәык.
Аеырбаџцәа шаҕаџ мџасхьюу удыруоу?
Аха бираҕк изымхьчацт ҕырбаџык.

...Уаргы уика сақәғәығуам митәык.

* * *

Азазақәә шсыхәләччо ашыацқәә инарылабоит,
Усоуп рңеиңш.

Ацарақәә караха абнара инылатәоит,
Ааңынтәи ақәеиңш.

Аңстхәақәә җыжәлошәә, арҗашқәә җыфқәәушәә,
Ссирқәәк кәлеит.

Адгьыл зегь җыртоушәә, ахышәахәә җыҗоушәә,
Ибоит апоет.

АШЫЦҚА

Исныруеит сара атлақәа рхәыцра,
Ахьаца хьаакәак ашәуп.
Сытдоуп акы сцәызышәа ашыцра,
Сшәуп, иатцәа шәыгала сшәуп.

Узрыхәазом: анчақәа ихжәазгы,
Ма ашәтлақәа зцәаматәа хаз.
Аңь дуқәа афарқәа итқыршәазгы,
Ма ажа ҕаҕақәа инхаз.

Игылоуп ишгылац ашыцра –
Еилыршьааз, имҕсыз смилаҭ.
Рышьтамта еитархәоит рыбҕыцқәа,
Рдацқәа ртаулашьаҕь гәаҭ.

Асытхәақәа, аңшацәҕақәа, ашоура,
Еицнаргоит рыпштәы еикәыرخаны.
...Имацзаргы утбаара, уоура,
Уаргы-саргы иаххытзозеи, Аңсны.

СЫРДӘЫНА

Усзаазгазеи, сырдына пшза, ахылпаз?
Иугәазырпхазеи ас сыгәшә ахәара?
Ех, акы усцәамшындаз, усцәамхәындаз,
Сегьуцәшәоит, сегьуеигәырғоит ура.

Еидеырбалоит наскышәа атла хажәаакәа,
Уажәы ирхытца рышықәсқәа рбазом.
Ус рдыруеит агәы иахылтцыз ашәақәа,
Агәы итымтцыз агәқәа рғы иназом.

Сыгәәтеира мшынкағ изаакәрылазшәа,
Сынасыпқәагы сыцушәа аханатә.
Ацуныхәағ сныхәаныпхыо сгылоушәа,
Скәыбца хәычы, суашьапкуеит сыпсаатә.

Саамта еитасит амыскыат еипш ихьантаз,
Ушыта Ұ-тхык еихаларгыы слахәзом.
Хәи абаапсы, сырдына, акы умыхындаз,
Зымгәа зиааиз ашәагы иахәзом.

* * *

Атыкъ-атыкъхәа схысбжыы дыдит,
Схысбжыы – агәкәа зегъ зырқхаша.
Ғыстит: Сыңсадгъыл, уаха арғыс диит,
Ухьчараз забұар зырхиаша!

– Исымада, цеида сзыкәгәыгуа тынхас?
Урт сеипш изтаһыда, егърыцәшәода?
Сышлеит, сааңсагәышьеит сышхәыцуаз абас:
Ға хыццышәк са сзыхәа изыкәшәода?

* * *

«Пхәаса акака» – ақәра еикәхәалоуп,
Ецәа акака: бак, са сак!
Уаҕа абахчаҕны хайдтәалоуп, –
Ацх зыршәтуа ҧ-кәарасак.

Аамта иамазам аңшыха,
Хара хакәзар хацицакзом.
Цыс ашәоуп уаха хзыпшыхәуа,
Аха хамаза ахәазом.

Цыха зыхышәа хабжыкәа еихтәалоуп,
Амза ахыблақәа цшаауеит.
Аңша уаргыалак иантәалоуп,
Инаххысны ицоит, иаауеит.

Ҧ-гәык реицпырра, – ҧ-мцәыжәҧак,
Амацәысгы зрыхьязом.
Уа дунеикәак рхышәа цышәагь,
Бзиабарада иузшәазом.

...Уаанза ашьхақәа хабжыазма?
Уажә хаицәызыр хәа зегь шәоит.
Мшәан, снацәкыарақәа ааңсаазма?
Уаҕа лыкәаҕ рыцқәа ршьоит.

* * *

Хәыцра хәашьқәак срылоуп,
Гәанылагь сыгәжәажәоит.
Зымѡа аҕәышцәа гылоуп,
Аҕырҕәыш ддырцәажәоит.

Кылҕа-кылзырѡ, тәым-ча,
Даҕхьагыла нышьуп.
Дызтахыда аҕәыбча?
Иламыс дазныжьуп.

Аҕыргәаҕ дьтәѡасуеит,
Дныркылом, дыпхарцѡм.
Агаза инигәтасуеит,
Аҕыргаза датарцѡм.

Иалацәҕәуа ауаѡага,
Цәыцақәак изтартәоит.
Ицаҕьоит ахага,
Аҕырхага иззатәуеит.

Згәы уархалшәа ишьтазцѡ,
Дыркәабоит хәынцәыла.
Рҕыыба ҕәрышьк нтазцѡ,
Уа дрыхьчоит ҕыхәтәыла.

Адунеи ҕырдагәа,
Иамазамкәа рҕеишьа,
Җаҕагәышьоуп, ҕаҕа...
Ас аҕәгәышьоуп ҕнеишьа.

2008

* * *

Асқәа зытүеит, асқәа зытүеит,
Арѡашқәа аѡхаакәа дыртәуеит.
Акы мақаруеит, акы ҕнатүеит,
Цыск кәйтшәйтүа цәа инатәоит.

Асқәа зытүеит – азқәа рыпсқәа,
Асқәа зытүеит – азқәа ргәыхәтәқәа.
Асқәа зытүеит – азқәа рыпштәқәа,
Асқәа зытүеит – азқәа ршьамхқәа.

Мышкызны снықәзытыр асы еипш,
Исҕеипшхарц сахәоит асы аҕеипш.
Абас еипш псҕазаарак сапшыны,
Абас сымтәыжәѡаны, сыбжьны.

Абасшәа агәахәара латҕо,
Сыпсадгыл гәакыа сәахыгзо!..
Схаз цәанатқәак аасыртуеит,
Адәқәа шәтүеит, абыҕқәа пытуеит.

... Асқәа зытүеит.

АКӘЫКӘУ

Ғатахьас хәа иуқәу?
Иутоу лахьынтала?
Кәыкәу хәыцы, акәыкәу,
Уцәыртцеит ааңынрала.

Срыгхазар хәа ушәома,
Нхан-нцын сызхьымзас?
Сышықәсқәа уңхәзома,
Исзынхаз, иныстас?

Сеидрума, нас, сеидру,
Иластас закәхаша...
Дгъыли-жәәани ахьеиду,
Сынрыбжәзру баша?..

Пышәароуп, акәыкәу,
Ихәтәоу анцәа иҕнытәи.
Зышытамта зыңхықәу,
Ишьтоуп уҕи-сыҕи.

Иамхацәаз дырҕыха,
Дырццак амҕа иқәу!
Инамзас сыгәҕыха,
Санатәыуо анбыкәу?

...Кәыкәу хәыцы, акәыкәу...

* * *

Сыңнашәацәоит аамта, сыңнашәа...
Ихьшәашәацәоуп арѡаш сызлоу.
Сашәа, уа уакәгәышьоуп, сашәа,
Гәыхәпыхштас сыңсы хаа златоу.

Зны-зынла стәыуанда сгәахәуеит,
Сеынудтан, сан леипш, ура.
Исзымхәышәтәыц сыхәра сеитәхәуеит,
Ишшәартәхо збоит с-Аңсынра.

Азәы сыбызшәа неицоит ипхарсны,
Ҷазәы саңсуара ѡыла «еикәирхоит».
Ипшуп сара сқытақәа еитасны,
Ахарт еипш ҳқаңсоит, ҳағахоит.

Ухәхәа, нас, уеитәхәхәа, угәжәажәа,
Уахәәеуеит башаза убжы.
Уарак уоуп сеилызкаауа, сашәа,
Уарак уоуп смаакыра, сцәашы.

Сшәыхьча, абаа, сшәыхьча хәа, ишәазызо,
Ихыршәаауа схьыңста гәынкьуеит.
Цьоук гәалас ирымоуп изхьымзо,
Урт сыдгьыл ҵыт-ҵытла иртиуеит.

Хаңсҵыхраз ахыццышәқәа ирңылаз,
Рхәтгәынқәарҵ агәамтра иаҵуп:
«Атәымра уа зтәылағны ианышәаз,
Ихылцуагьы атәымра изыпшуп.

Цьоук рапхьака ирымам неи́ташәа,
Цьоук ҕымтзакәа игылоуп на́стха.
Уарак уоуп сзыкәгәыггәышьо, сашәа,
Сааугәыццахәхәо, сан леицш сырцха.

..Саны́кам ба́кас усты́нха.

* * *

Атх зыхгылоуп аңсымта,
Аиреипш иара ацашьягь мазоуп.
Аңсымтаз са ысылахт ахымта,
Уажә зазоушәа ижәбогь сыңсоуп.

Аха ашыжь сеикәхеит хәа сәагылахп,
Иара акәзаргь аира хьантазоуп.
Хык саархан, уи хыццышәк насылнахп,
Ижәбоит – сыбжа җоуп, сыбжа – азоуп.

Абасоуп, саадырзар абасоуп,
Снеимда-ааимдо сырхәуеит, сырхәышәтәуеит.
Сзыхьзацоуп, сахьцацоуп – сахьаацоуп,
Ашәтқәа ак канзар, даеак шәтуеит.

Акәыкәу аатынчхоит, җнатуеит.

СЫБЖЫ

Сқытақәа есааира иҕацәуеит,
Схьаакәа алабашьеиңш сырцәуеит.
Ана-ара игәынқыуеит уахтақәак,
Иңсуеит уа ишыңсыц ецәакәак.

– Шәдаракәац шәмырзын, – сыхәхәоит,
Такс сара хьтак станахәхәоит.

Еицлабны цюук ыжәроуп изеу,
Уи ауп урт ламысны изхьыңшу.
Иханагалт ах еиңш дара,
Аҕар ирызнажәгои шәара?

– Шәаанҕас, уара, сашьцәа, – сыхәхәоит,
Такс сара хьтак станахәхәоит.

Цыхьеиңш ахшараггы иизом,
Ажәйтә еиңш иизггы ҳаазом.
Аеыжәлашья, аеыжәтшья, аңилоу,
Ак рахтарц ҳаҕытдәкьам, мамоу.

– Урт шәшьыра ҳаскьынхоит, – сыхәхәоит,
Такс сара хьтак станахәхәоит.

Ухатдоуп акгы ыҕамшәа уцә,
Цәқәырцоушәа иаххытдәоит аныцә.
Агәыр бааңсқәа агәырқәа планы,
Иргоит ҳара хҕар цыркәкәаны.

Сгәы азтынчны сҗамлеит Аҗсынра,
О, саҗсуарагъ шәартаҗт абра.
Сыхәрақәа аҗаа рғанахәоит,
– Иахҗашьоу хазхәыцып! – сыхәхәоит.

Шәтаһызаргъ иаасгәыдҗан сышәшы,
Сахьжугъы игалоит са сыбжьы.

АЦӘАЖӘАҘИ АБАРБАРҘИ

АбарбарҘ днықәгылт иҕырзажә,
Еиха цагәыла дасуеит иара абажә.
Аңша ртасуа иажәақәа тацәуп,
Ахш хаатцадагы иара изы ихырцәуп.

Икәша-мыкәша аарла дрычхауеит,
Мчылатцәкәа, аңхашьараз изырҕуеит.
Сара уа сзызхәыцуа даеакуп, –
Цабыргыла адац-пашә еибыркуп.

АцәажәаҘ иажәа мацуп, иразоуп,
Уа зегь цкоуп, хыртәагалагы иртәоуп.
Ихәырбгыыцуп, хәрашәоуп даеазны,
Хара рхәыцгоуп, гәылагь ирцханы...

...Цәамак гылоуп, улаңш ахьзазом,
Уаҕа ахәаңьа иҕыцу акгы изхәазом.
...АбарбарҘы цхзашак иҕашуп,
Сара ацәажәаҘ ицәыртцра сазыңшуп.

* * *

Ахра ашәтеипш амра җалеит,
Җәынала аҗықәтә.
Нырцә ахышәахәә наҗалеит,
Рышьтақәә умбазә.
Ашәарыцаә икәә интәлеит,
Дақәшәазом дахыцә.

Шьта дхынхәыргыи имам хара,
Аха уаҳа умҗсит.
Уапан иқәдыршәит рыпхара,
Имәақәагыи ркит.
Далагәыргыи дтәоуп ашара,
Иқьалахь дмыццакит.

Зымәә днахеит иабцъар хьшәашәә,
Уажәы акгыи иазкым.
Җырба-каңа рәаш еитамшәә,
Зынза хьаак аңшным.
Бахәи-җәәеи Аергь рашәә,
Пыхьеипш иазыпшым.

Уаҗа бҗаби дәытәхәеи еинаалеит,
Уи разкык иазхәоуп.
Дәәә гәыразқәак рызтәлеит,
Җәә блақәак рхоуп.
Иныхәаныңхьәи ңсаатәк нархалеит,
Хәдахатцак ахоуп.

...Амра ашәтеипш ахра иҗалеит.

* * *

1

Ус, ҫыркык ахышә хәыч наҫан,
Арцу ҫағахәан днатәеит.
Ҷаршы млашьык афатә гәаҫан,
Уахь иахьҫалаз иааҫахеит.

Шьҫа ахақәйтра ҫхызын, лакәын,
Рыцҫа, ачыжьраггы иафын.
Уи зызгәауаз аҫыркы акәын,
Изкыз дсыхәап хәа изыҫшын.

2

Абла хәан, акггы абазомызт,
Иаарҫыр-ҫырны илаирҫәит.
Хьшьыцбак нажәылт, уаха изцомызт,
Акаҫ иалагәан икит.

Шьҫа ахақәйтра ҫхызын, лакәын,
Ахьшь ахьыблақәа хәашьын.
Агәы ҫызжәоз акаҫ акәын,
Изкыз дсыхәап хәа изыҫшын.

3

Ахьшь ибжьан рацәак мҫыкәа,
Шьыжь дынтыҫт иеырхианы.
Ача инашьҫеитҫт, хьаас имкыкәа,
Иакит уаҫа инахьзаны.

Шьҫа ахақәйтра ҫхызын, лакәын,
Ача рыцҫа хьаала иблын.
Иазхымгоз ахьшьыцба акәын,
Аҫшәма дсыхәап хәа изыҫшын.

* * *

Сѡыцра иныцхәмаруа аңша,
Сарчыхәчыхәуеит.
Сңина иарцәгъан ахыңша,
Ицыхәчыхәуеит.

Алашьцара лбааит аезо,
Изышьтада?
Иңьашьатәуп ианцо, иахьцо,
Бжыда, шытада.

Амца аңсала стахәхәаны,
Маңк ишытыцуеит.
Атцх алыңха хәаны,
Алѡақ сңырцуеит.

...Етәак цәырцуеит.

* * *

Кәымпыл-кәымпыл, еиҫа кәымпыл,
Сла ашҫахь инеихоит.
Хаҫеиқәатцәа, аха бла пырпыл,
Ардәына шанхоит.

Имхәазакәа, ихазгәамҫакәа,
Ҳақәнакит асы.
Са сакәзаргы урт аҫҫакәа,
Сдырбабышп лассы.

Уа, сыҫлақәа, шәзыркарахеи,
Шәыхьҫаку хәыҫҫас?
Ех, ацәа хаа шәышҫалахеи,
Са сгәылацәа абас?!

Кәымпыл-кәымпыл, еиҫа кәымпыл,
Сла ашҫаҫ «аҫарҫхоит».
Хаҫеиқәатцәа, аха бла пырпыл,
Ашәчрыцқәа агәаҫхоит.

* * *

Уцала ба? Сцалоит.
Уаанха ба? Саанхап.
Сахьтамхац сҭахоит,
Сахьеикәхац сеикәхап.

Ушәахәа ба? Сшәахәоит.
Уаанҕас ба? Саанҕасп.
Ухәхәа ба? Сыхәхәоит.
Уеиҭас ба? Сеиҭасп.

Акы сапхьаҕа – заа,
Акы сышьтахьҕа иңшуп.
Ҙьара ашәт, Ҙьара аҭаа,
Ҙьара амзаҕа хшьуп.

Акы җыхьа ибатәын,
Акы мҭасхьеит зынза.
Сутәымзи? Сутәын,
Сутәуп, слахьынҭа.

* * *

Инаскыаган ссарц сахыыказ,
Абнаҕ пшак насыкәша-аасыкәшеит.
Атх сыжәлеит амҕа сшыкәыз,
Сара сықәхәлеит, атқәа рыкәшеит.
Уа сызцысыз, ма сызхыңаз
Акгы сырымтеит, акгы сзымшеит.

...Ҧыстаак дсықәшәеит.

АҚЫАҚАҚА

Заа ипхыарылахыз қылақақ ғыхоит,
Царақақ ашыжы иныларгоит рымқақа.
Рџашқақ еиџаччоит, иахыласкы еиғыхоит,
Ацлақаа ирхагыежьюеит агџацқаа рылџақаа.

Хра-мшык иаџоуп хаз абгаб аеыртынчны,
Уака кацкацк агџанызаара хацыркуп.
Цшатлакџшаа еижџылоит қақақақак црысны,
Камоушаа еиџасуеит урт, хыбаарак иамехакуп.

Рыцшџмара рхы ақџырцоит хык иузаџамкуа,
Ех, урт ақақақақа, скџақақаа ахагақаа.
Хыас акгы рымамкаа ихџуеит хаз аџанқаа,
Азазақаа рхыкыасоит рцыхџаа цшандагақаа.

Уадхара, 2007

* * *

Срылсит аңшақәа,
Даараза сааңсоуп.
Усышьтымлан ақәа,
Сымѡа нахароуп.

– Ихъааумган сухъзар,
Кәаң-кәаң снаухыкәкәап.
Уҳәышәтәкны уназар,
Уҳәымцағ уеурбап.

МЗАИАТӘИ АШЫЖЬ

Ашыжь испылт ажәәқәә,
Сабитцас урт сыхәда иахьынхалоит.
Ахрақәә ирғашәтүеит хәәқәә,
Уарбак аҗеитцыхны исхалоит.

Иҗыхоит ана-ара атәтәабжықәә,
Аныгақәә тәуеит уажәшьта хшыла.
Аңсатцлақәә – амшқәә рцәашьқәә,
Асаркьеипш Мзаиа шәнанцшыла!

Табуп, нас, абас зегь зшаз,
Ацқыараз арғашқәә ахьеисуа!
Дмаалықыуп араҕа зызшаз,
Зыншара акыр шықәса иахьрейәсуа.

Шьта алғақәә цоит икахәхәә,
Атцх иахәыцшаз зегь хәыцуп.
Дунеи ғыцк сануп сашәаха,
Акацқацқәә рыбжы хаақәә сыцуп.

Уадҳара, 2007

СЫЦЛАҚӘА

Ишәырҕыалеит схәыцрақәа,
Ацхгы наскъеит.
Ишәыцалазеи, сыцлақәа?
Шәшеидыслоз шәааңсеит.

–Ус акәхеит, ҳаилаңыруеит,
Даға мѡак ҳбазом.
Аңша ацарта ҳаңтыруеит,
Итыруа хжәазом.

АСЫРХӘЫ

Иакәызшәә жәѡан ахазыхәә,
Уажәы ақәхра иаѣушәә ахнырхәы.
Абар, уахыпшлак ахәалыхәә,
Иауеит ахәалыхәә асырхәы.

Игылоуп хазы атцлақәә шәтызшәә,
Ипымтәанда, хәи цьоушыт, махәык.
Зегы-зегь рзамѡақәә ршәызшәә,
Ишкәакәам убом даѣа цштәык.

Ғыстуеит: уа сқәыпшра усзыпшы, – хәә,
Атак саҳазом: ухынхәы.
Илеиуеит иаакәымтцзо ахәалыхәә,
Илеиуеит ишлеиц асырхәы.

Сшьапышьтақәә иназго хнаѡаргы,
Уи сымѡақәә азхымѡар калап.
Зәызтәахыз ашәтқәә хнарѡааргы,
Здацқәә цаулақәоу еикәхап.

Зегы-зегь еимырдоит ас-ныхәә,
Сныхәоит уа сжакыа сѣахәхәы.
Илеиуеит ишлеиц ахәалыхәә,
Иауеит ишауц асырхәы.

АМФАСЦӘ

Амфасцә амфакәа ирнуп,
Рыгага рхала иршәагәышьоит.
Рымгәакәа ргәытцәхәхәа иркуп
Ишәоит, итәцәыр хәа ишәагәышьоит.

Ла-пхтүшәа рыламыс цәхәны,
Зны-зынла иҗәжәлоит җыкәпалла.
Реикәакәа рышьоуп иаархәны,
Ирхылтызгы рхәынчахоит кәалла.

Амфасцә амфакәа ирнуп,
Уатәы иааирада амчрахь хәа ихәыцуеит.
Деилыркаар уи итцоуп, ихчнуп,
Ашахеипш, еитцалоит, еитцытцуеит.

Ипшуеит рыхкәа шытыхны хара,
Иудыруеи тыпкәак рзылпхар...
Абафгы еимаркуеит дара,
Акәац җатца ахьеимыртцәо ирзымхар.

Игәамтцуеит, аты алахь еикәуп,
Абнараҗ абгакәа уууеит.
Амфасцә амфакәа ирнуп,
Амфакәа амфасцәа ртәыуоит.

* * *

Сөызцәа, шәабаҗоу? Җаипылап сыфны,
Җаикәшәара җаршәтып ашәала.
Җанымиар җалоит, сыгәра жәга, даҗазны,
Абасеипштәҗыа атцх маншәала.

Иагышоурацәам, мап, адәахыҗка хытацәам,
Җагалантәи ажәван казказуеит.
Җыара аетцә аныбыллак нас иетцәам,
Җшаласшәа аццышәгы мөасуеит.

Имачума җшыаала инахдыртцны ицахьоу,
Иацташәаз амра аташәамта?
Амахә җазҗалаз, атса еипш ихъантоу,
Еизынхаз мацк җаикәнырханда...

Мал дук ихнамхыц җаипылап сыфны,
Җанеикәымшәо усгы еиҗагәышыоуп.
Иахзаргы иҗамзаргы еилкаауп җабыргны,
Җахәрақәа җзымго җахәгәышыоуп.

Җәыцақәак шытаххып аныхәәҗа хәо,
Аныхәара адац җагы арқәыпшуеит.
Наххы, харацәамкәа ихы-иҗы хәашь тахәхәо,
Абга еипш аҗсцәаҗа дхазкылпшуеит.

Нышәнапык, нышәнапык җзалхуп зеггы,
Уаанза иҗапхықәуггы мачым.
Аҗсҗазаара ацәқәырҗ дзацәымцац азәгы,
Уи ухәда инахоуцо какачым.

Ағаңхьа ажьаңаркьа ишәақьаз еиңш уанеиңь,
Умға унанызлеитоуп хьзыда.
Итбааз егъарыла, итәулаз атеиңь,
Хырхагарак алоума зыда?

Иуцәызхьоугьы уңылазшәа, ухьаақәа хәаҗены,
Угәыраз неитцыхны уарҳалтас.
Убызшәа, уғызцәа, уңсадгьыл, уғны,
Абартқәа ираңызгари хамтас?!.

...Сгылоуп сыңшны.

АҒАМАҒА

Цыңцыыхәәкәк уреиҗаза,
Иухакнахауп дара, абан!
Ағамаға – аңықәреи аза,
Ағамаға – афырцъан!

Ағамаға – акакан рыцқәа,
Ашларкәындгы уажәаны!
Апхәыс – ахкәажә лыкәтаршыцқәа,
Ак ырқацшыны, еакы жәны!..

Маға-маға, еиҗа шыаға,
Уа җагалан гәазхара!
Ағамаға, ағамаға!
Ғааныбзиала, Ацсыңра!

* * *

Сгәатцаҥны кәыкәук җәнаҗуеит,
Ашәәпшықәә еибакүеит имцаха.
Ашыыжықәә рхышәқәә аасыртуеит,
Җакала иеырбоит сымзырха.
Азаза ашыацма еипш исыртәоит,
Аңашәқәә тәыртсоит са сзахаа.

Сгәатцаҥны кәыкәук җәнаҗуеит,
Са сыда азәгы абжы иахазом.
Рееитцыхны акаршәрақәә шәтуеит,
Сылапш иршәу рхыкәкәазом.
Зыхыла сеирызқәә сыртәуеит,
Абар, сыхмачыргыи сцәахзом.

Сгәатцаҥны кәыкәук җәнаҗуеит,
Моа харак сашәақәә анылт.
Сныҳәәпхыыз қәоушәә ипсатоит,
Ажәеипшыаа ртыпха пшза дыспылт.
Шәахәала лыхцәы ссирқәә лқоит,
Смоҗагы иеышыкыл днангылт.

Сгәатцаҥны кәыкәук җәнаҗуеит,
Схәыцрақәә спыртт ипырны.
Излымшаз ашышыыхәә днатәоит,
Илабазатә ихәа нанцаны.
Дызхымыз аз лабжышны иҗәтәоит,
Икәыкәу цахыит дқаҗаны.

...Сгәатцаҥны кәыкәук җәнаҗуеит.

АМГӘАУАҢ

Зны-зынла ақәыңмеипш дшаҕьоит,
Иеизоит зны ажьеипш.
Абцартас иңсыцәгә ицәытҕьоит,
Дкәырбзоит аласбеипш.

Иашьцәаггы ифызцәаггы мыцхәуп,
Дрызхәыцуам зынза.
Дызнымшәоз, иағаз дигәыцхәуп,
Дицуп маза.

Даныцәоуггы данҕыхоуггы – аҕәрышь...
Хаи, цьоушът, дгәырџоуп.
Җәрышьуп иныхәәә, иныхь,
Иңсадгьылггы иароуп.

Аџстаа иоуп ас дызҕатәә,
Еснагь дымлашьуеит.
Амгәауаң имгәа дтатәә,
Умгәа дтаңшуеит.

* * *

Мраҭашәарахь имацәысуеит,
Шарҭазы ача рацәахоит.
Имацәысуеит, ҭшакҭы цәысуеит,
Цәырҭьяцәырас амза ҭхоит.

Сҭанҭаруази сшәақь цырцыри,
Шәҭа-ҭәынҭдалаҭы сыхиоуп.
Мышьҭа бзиеи ауаф дыри
Рыбла хаарақәа сзырхоуп.

Ишаулацеипш арт аџаха,
Хьаас акҭы амамкәа зынза.
Заа «ишьҭалан» инҭаҳәахаа,
Ицәоуп сла аблақәа еиқәаҭса.

ҭынч уиаз убас аашаанза,
Нас... Уа настәи даеакуп.
Цьара амхурстә, цьара адәаза,
Аҭәархырстәҭы еимдатәуп.

Аҭх неиуеит, ҭшакҭы цәысуеит,
Цәырҭьяцәырас амза ҭхоит.
Мраҭашәарахь имацәысуеит,
Шарҭаз ача рацәахоит.

* * *

Акы сазыпшуп сара иҗыцу,
(Самжыацт, сажьом сгәы ианыруа.)
Издыруада зыхь җыцу, шәтыцу,
Испылару җыццышәк кырккыруа?

Акы сазыпшуп сара иҗыцу,
Стыс ашәа җыцк ахәарыма?
Сгәыгра сынмыжьзакәа исыцу,
Җа гәыграк агәы станарпшрыма?

Акы сазыпшуп сара иҗыцу,
Слапыкәшәагы, хаи җыушът, цәгъара алам.
Шьаршәы тхык дагап ицәгъахәыцу,
Апстәзаара ауаргъала иантәалам.

...Акы сазыпшуп сара иҗыцу.

* * *

Цъара ахкәажәк, мамзар ахакгы,
Ма фырхатцак зызбахә хәоу.
Ан лхакгы аб ихакгы,
Азәгы изымшәазац, мамоу.

Аха урышьтаз ихаразаргь,
Цыси хәыхәи ирацганы.
Аха урытцаз ихьантазаргь,
Уафы дахьымназац цшааны.

Акы рынфыло зқышықәсала,
Акы нырныхуа хмаҕақәа.
Азәы акала, ҕазәы ҕакала,
Иахшәагәышьоит хшьаҕақәа.

Зегь неиныршәо аки-аки,
Зегь хазыноушәа хцалап.
Ан лхақи уа аб ихақи,
Шәашьа шрымамгь хамзалап.

Хаилазалап.

* * *

Аееикэнакит цшыаала иаацсан,
Иааџуам ушыта адыд абжыы.
Амацэыс амчкэа кацсан,
Ауапа еицш аееитцнахт ашэшыы.

Ех, хэыштаарамцак хааза!
Уа асасцэа, сашыцэа, сабду...
Бжыы мазак сыцхьоит маза,
Наунагза истэу, сызтэу.

Схэыцра асырхэеицш исџацсоит,
(Аџстаа, успыртц, сумкакан).
Жыыхтэла ацыыкэреи аза ззуеит,
Хыжэлара ауеит акакан.

Абар, афырцъанкэа цшзаза,
Ихэмаруеит аршы абла цыцхо.
Лакэи, нас, лафи ухыгза!
Разкуп урт цкэыцшра андырцхо.

...Еикэылеит убома, ахэатэы,
(Иацэызыз шацэызыз инхеит).
Атыцакны ишыцэаз аты,
Иазгэамтакэа амцэыжэџақэа хеит.

...Сыхара акыр иааигэахеит.

* * *

Раҫхьазакәны сакәабон ақәа,
Уаанза иара сызбахәгы амаҳацыт.
Насшәа илакәшьо срызцалон адәқәа,
Урт сымбацыт, даргы ахаан срымбацыт.

Уажәы ақәа ашьтыбжь са сгәы җнатәалоит,
Адәқәа шәтүеит, маҗ-маҗлагь иааҗацәлоит.

Амра анцеиуаз сныҗынгылт азмыжь,
Уаҕа сшызцәа дааракгы меизацыт.
Уахь сынхыла снапқәа сҕьон хрыжь-хрыжь,
Исымбацыт, сызбахәгы амаҳацыт.

Уажә иҕазам, азыжь табахьеит,
Уаҕа ахаҳәқәа җсыбаҗҗас инхеит.

Ааҗынран. Сара ашьхара снаҗалт,
Сымцазацыт, сызбахәгы амаҳацыт.
Изулакгы ақәцәаҕынза схалт,
Ас еиҗш җшзarak сыблақәа ирымбацыт.

Уажәы асынаҕә кырҗара изытхьеит,
Еиқәхақәазгы җаҕахеит, ихеит.

...Адунеи җеакхеит.

* * *

Имацэысуеит, идыдуеит,
Идыдлааит!
Сѡызцэа ратэцакэа дыртэуеит,
Идыртэлааит.

Махэи бгыци акэа рхытэцэоит,
Ирхытэцэалааит!
Сѡызцэа ратэцакэа тацэуеит,
Итацэлааит.

Шьта амза жэѡанаѣ ицэкэыншьоит,
Ицэкэыншьалааит!
Сѡызцэа шыталан рыцсқэа ршьоит,
Иршьалааит!

Сгэатцаѣ сынасың сасуеит,
Исаслааит!
Зегь хапхызқэа хдыртцысуеит,
Хдыртцыслааит!

Уадхара, 2007

* * *

Уа сымѡаҕны – адэытэхэа,
Аамта – цхеикәшарак.
Ахымаҕқәа, асытэхэа,
Шәеикәарак, лашарак.

Ахыццышәқәа, атцеира,
Ажәытә лакә... аґәтә лакә...
Уа аҕамақәа рхьеиѡра,
Еихымсыҕъзо аҗшатлакә.

Уҗсыжра ануцәырга,
Убжатахт, ухаҕәаам.
Нас ахәрашәа аацәырга,
Аха агарашәа уаҕәам.

Абахтақәа – сымѡаґ,
Сахьырҕқоз, сахьыршьуаз.
Цьара ашхам насыларе,
Сбызшәала сахьхыршьуаз...

Сабаҕаз, сабаҕоу?
Изнымтәөзеи сґәытцха?
Сышґәыҕуа, сышґәаҕуа,
Сабанзазцо, рыццха?

АЗЫЦӘ

Уаха атцх хышхытцә,
Унахысырц уаауама?
Уабадәықәла азыцәа,
Азы ицәоу уңшаауама?

Уи уақәшәар уазхәыцны,
Ишьтуххьоума иухәо?
Уа х-ажәак аарфьыцны,
Мчы змоу узлаихәо?..

Сышлоуп, са сеиҥашлоуп,
Зыгәтыхақәа нымтцәо.
Саанымгыло сашьтоуп,
Саниозар хәа азы ицәоу.

Уи сқәашьхар сызқәитү,
Абар, сгәазырхага:
Сыңсадгьыл! Схақәитра!
Сбызшәа! – сыхьзырхәага!

Ираңызго ак калома,
Дунеи дузза нтцәаанза?
Нас, сзыцәа, хцалома,
Азы-ыцәа ханиаанза?

Избоит иара абжьала,
Уа жәѡан аҕны акы аѡуеит.
Еиңшхан зегь кәзшьала,
Азиасқәа еиваѡуеит.

...Гәырѡа хьшәашәак схаѡуеит.

* * *

Ицъасшьоит саазхэыцыр, аешампсахуа ашьантца,
Исымбеит уи мышцэгыаказгы абла нтаауа.

...Азэы укэа дынтысны, дтапшуеит ʼеазэ игэатца,
Ацшзеипш ʼеазэ дуфатэхэоит уцсырта цшаауа.

Ех, урт атыпцхақеи, амалқеи идырѡашьаз,
Сыцсадгыл еицаркуеит, аныштэ еипш иркын.
Азэ ахш еипш дхацэхытцуеит, дбылуеит ʼеазэы аиашаз,
Игэаѡуеит сызцэыртцу хэа асы атца адэыкрын.

2008

* * *

Аптақаа наӑ харабӑараӑа ептацахуеит,
Илахӑыџахӑуа, сеидрума аӑша изамыртӑо?
Амацӑыс хӑтӑы аацала рыхӑрақӑак азахуеит,
Адыд нарылсуеит абжӑала иуантӑо.

Башаза узгылоузеи? – Хдӑықӑлап, ухашьтала!
Амахӑқӑа ааныжӑны инаскьоит абыӑқӑа.
Ацыхӑтӑантӑеи рыпырра... саштала, сбахчала,
Иабардыруа, рыцӑа, ишыртааз рыцсрақӑа.

Исгӑалашӑоит хӑбацӑа цыхьашӑа ихархӑалоз,
(Уртӑқӑа зегь гӑатан, иӑӑышын, иӑӑкан):
«Дтцӑыуон аӑхӑызба, насыӑ лаша анлатӑахоз,
Еижьагак даниццоз лгӑыргӑара еихан».

Схӑыцрақӑа караха рӑыршахьеит кырцӑара,
Еилыцраауа абӑыцқӑа наӑ рымџақӑа ирнуп.
Ацыхӑтӑантӑеи сныӑӑареи, ацыхӑтӑантӑеи сывчареи,
Рымаза ргӑытцахӑхӑа рӑытцӑахны ицшуп.

АУАҒЫ

Уиит, нас, узизеи хәә зхәада?
Амрагь наухәлаччоит уан леиңш.
Адгьыл еиңш ныхәаз кәзтәада?
Ажәәан иухьнарзысит алаңш.

Узхәит, нас, дзызхәзеи хәә зхәада?
Ицәырцит узыхьгы унафыхәарц.
Зразкы ашьтыбжь уа уеиңш изахәада?
Угәырғарц, җә маңк улажыххарц.

Уандәықәла уахьымназәз гәнуган,
Зегь ықәблааны изгәшәз уазхәыцит.
Ухгы алукт иузымдыркәә икылкаан,
Иаххымшацгы ргәатцә утахысит.

...Ушәхымс узахымсит.

* * *

Са сакәым, деицгәартит атәымқәа,
Акәрышьаз ласбоушәа дкәырбзоит.
Иацтәикәа дрыцрыцтын, уажәтәикәа,
Уатәтәикәаггы дырғагъежьюа дцоит.

Зыламыс фархьушәа иағрысыз,
Тәыргәушәа деилыхуп хәа дшәа.
Заңсуара зымгәакны изцәызыз –
Афыцқяа зтыкәкәаз ахаңшәа.

* * *

Иалымшазаап ушьта уаха,
Маза итынчхеит аңшагъы.
Зымѡа снахан схышә ңырнаха,
Зегъы еитасхъан адәахъы.

Уахъ сындәылцит смыццакзакәа,
Сгәатца ңыс шкәакәак шәахәоит.
Ажәѡан шкәакәа, аччаңшь шкәакәа –
Быхцәы шкәакәеиңш исҕаңсоит.

* * *

Ақхә рақәақәа... рнафсыншәа аҭәақәақәа, –
Аҭхқәа рымахәцәа ҕымт иеырбоит.
Аҭслыш нагақәа, аҭслыш шкәакәақәа,
Рзарақәа еихытыруа ана-ара иубоит.

Аеышьтнаххьеит амзагы, ахкәажәра агәыҭахәхәа,
Ҧырақәак ажәџан лаҭшыла инанҭо.
Пшаласк аезырымго, жәабжык насыҭахәа,
Абна инылс-аалсуеит ацыҕеипш аеҗо.

Нымџахыт кәарак хәытхәытуеит абжы ыҭакны,
Ҧынчроуп, изырхәашыа мчы ыҕазам, мап.
Ицоит ашьапызатә ахышәахәа аҕыҭакны,
Хәи цьоушьт, напеимдахыс иагозаргь калап.

Аҭслыш нагақәа, аҭслыш шкәакәақәа, –
Аҭацацәа хан дук ртәыртәызшәа убоит.
Ақхәрақәақәа... аҭәақәақәа, аҭәақәақәа, –
Ҧагалантәи амахәцәа ҕымт иеырбоит.

ПОЕТК ИАХЬ

Хыхь инеимырдоит иңеиңш,
Днаргоит зны ауарбеиңш дышьтых.
Ианрыхәо ддырҕәыдуеит ауасеиңш,
Арзаакьхәа ддырхәхәоит ҕазных.

Зны атәца иҕацәу наидыркуеит,
Днаркаруа ддырцоит ҕазны акәтеиңш.
Дыбжьоуп, уи дҕактәызар дҕаркуеит,
Дырштәызар ддыршуеит аласбеиңш.

Иңсы иашәакәа ирылам, мамоу,
Дызныкәуа руаҕахкәарҕе инхеит.
Уламыс абла унҕаңшхьоу?
Закә зузеи узҕыхәо, апоет?

Ааңынра затҕәом ибжьы,
Иажәа дҕарашькәа хәашьуп.
Аңхын иуапа дҕашьшьы,
Азын икаба ңшқа ишәуп.

...Дхамжыцзарҕы дыңсуп.

2008

* * *

Адыд хысбжыы сфытраҕ итѣахны,
Амацѣыс хазы сыхѣа интартѣаны,
Ашѣт рыфѣы хаа сгѣатѣа интѣтѣаны,
Снацѣкѣарақѣа ахѣта рхарқаны,
Хтырқатѣас тѣагалан схатѣаны,
Апша стѣырқѣацѣыба интѣатѣаны,
Ақѣаршыѣ еипш сышықѣсқѣа схѣыкѣкѣа,
Сқѣаыңшра стѣысны снеиуеит сыцѣакуа.

* * *

Азәы итәымтаз, җазәы иңсымтоуп,
Азәы даныржуа җазәы диуеит.
Азәы ак имхуп, җазәы ак итоуп,
Азәы данныхәо, җазәы дшәиуеит.

Уара иуцгарцын еидарак,
Уцәа-ужьы иацуп, иухатәуп.
Мыш лашьцарак, цых лашарак,
Җахьцалак зегь җахәда ихшьуп.

...Цьоук знысхьоу мѡак җануп.

* * *

Апстхәа ихылаз аҭашоит,
Ааигәа рҭаш быжьқәак еидшылоит.
Кәицқәак сыблақәа иртәпшуеит,
Рыбла аақсақәа снырхыпшылоит.

Амза – тәаҭапшь аалашоит,
Етәақәакгы неифәыншәылоит.
Ахусухәа алақәа шуеит,
Рыбжьқәа атлақәа инаршәылоит.

...Кәицқәак сыблақәа иртәпшуеит,
Рыбла аақсақәа снырхыпшылоит.

* * *

Абығыққа лкыдыфрны ицеит,
Атцлаққа хахаза игылоуп.
Адгыл абжыы амыргазеит,
Ажәѡан аамтала ишарылоуп.

Абығыққа лкыдынтцәа ицеит,
Сыѡцараѣ итәит ауалырқәа.
Маç-маç аҳаскынкәа канзеит,
Иаапшит захәақәак рмалырқәа.

Абығыққа лкыдҳаны ицеит,
Ипшуп шыта сца дуқәа пеипеиуа.
Сматцуртаѣ акәицқәа ластцеит,
Уа икнаҳауп пырпылқәак пхеипхеиуа.

...Абығыққа лкыдхәаша ицеит.

* * *

Азә имчоуп җазә имцахә, ихдырра,
Азә имгәа изыртәыр изирхоит.
Ртыңқәа идырңхоит ҳаихабыра,
Сыңсадгыл агәы җаҗахоит.

Мариала акгы риашашьак ақәзам,
Җьоук аахәоуп, җьоук җашьоуп, җьоук жьоуп.
О, иааџуа мамоу, са сыбжьакәзам,
Җхақәитра зыңсқәа азтәз рыбжьоуп.

Җабақоу, иаҳҗашьоузеи, иҳахы?
Бызқәакгы шыргәытәк дырбзоит.
Иузымхьазар уцқареи угәагы,
Ихало җьоук бҗьарс уқартзоит.

Җшәиума ҳаитдымҗыртә, ҳамхәыҗыртә,
Ашьыцрагы ҳзапырымтәт хара.
Җьоук ахәсхәеиңш ҳанхырххылоит рыфатә,
Җьоук ацҳеиңш ҳанхырҗоит җьара.

Иҗьасшьоит ҳазнымшәоз, ҳазнышәаз,
Ағәрамгацәа ҳџыҗаркны ҳзоит.
Уарҳалушәа згәы ҳазказыршәуаз,
Җаицлабны ҳәынҗәыла иаҳкәабоит.

Җазҗысыз, ҳазхьымзәз, ҳахьхьамҗыз,
Зегь шьала ҳтоурых ағны иџуп.
Ианшәартәз иаҳныцәҳаз деиқәхарҗаз,
Инаихам-иааихам, дҗиџуп.

...Зхы зхаштыз ихаштп амхаңыыра,
Амшын Еикәа уазны ицәкәырқон.
Рчынқәа еикәдырхон хаихабыра,
Наӑ «тхаңьра» ихаңгыла ҳаргон.

Ицъасшьоит, ҳабжыы уахьынтә излааџуа,
Доухак еикәнырхома ҳуахта?
Ицъасшьоит, ҳампсыцкәа ҳазлааиуа,
Сегьхәыцуеит: Ҳабанзазцо шыта?

Азәы ӑәрышьуп игәыгра амаакыра,
Азәы иуак дурцъар дуағахоит.
Ртыңқәа еикәдырхоит хаихабыра,
Сыңсадгьыл баџтас еимдырххоит.

2007

* * *

Ибартахьтэ лынхарта ибаларц даалеиџеит,
Нас атла ипырхагаз лапшыцэгъала ирџеит.
Дышнеиуаз дызмырызт, дынтаџаит азмыжь,
Уи ныцабеит, рыцџа, аџара шкџакџа ааныжь.

Хаџаы еицарсак дныџџтџан, уа хьшџашџарак илст,
Иахареи? Жьаџџала уи кџаџџо днахыст.
Дзакџытџџџоу сызџџом, иахџышла еилаџџы,
Зхы ада акџы зхџаам, зхы иаџџоу ауаџы.

* * *

Ддэықәлеит уи, иашта дынтытцны,
«Хиа-мѡак» иѣыцыз даззон.
Дныѣәон дзырѣьалоз дрызхәыцны,
Иабжьоз ҕацәас ицхьазон.

Иеимаакәа азыпсақәа ртысуа,
Иатәцақәеи ихәыцрақәеи еипшын.
Ишықәсқәа аҕеипш ишьацәхысуа,
Акакала аңсхыхра иафын.

Иҕеишәеит акыр иара итәала,
Имшқәа шыта аихеипш дырѣақәоит.
Зынасың еихсхьаз зхала,
Ихәрақәа ихьаакәа рҕыкәкәоит.

Пҕстазаарак далоуп хәатәхамцак,
Дналапшуеит аарла деикәшәы.
Ех, изыпсаз хәыштаарамцак!
Хатә иартак зыпсазишь уажәы...

Еилаҳахьеит анкьа дзыфнытцыз,
Иқәра кәацабшәа итаауеит.
Бгытцас иууеит ицәызыз,
Инышәнап ихала ицшаауеит.

* * *

Етдәкәк сеицгартеит,
Хыхынтә иаалакәын.
Уа сгарзтәз сгаррымхзеит,
Ушьта руал еакын.

Амроуп ацәа салызхыз,
Сгарнахит анша.
Самырныкәеит сгарызхыз,
Иакәгәыгын сылша.

Пшахаак снапкәа нкыланы,
Аныкәашәа снартцеит.
Нас уи ашьта схыланы,
Сышьхақәа срызцеит.

Уа сғара ассиркәа алымшеи!
Уи сшарпхац сарпхоит.
Етдәа качцеи, мзалашеи,
Пшаласи шәәхәоит.

* * *

Пшацәгъак асуам, қәакгъы леиуам,
Ажәџан цқъам, иагъыхәашьзам.
Кәтык каркаруам, хьшыык гәәтеиуам,
Уа лашам, егъылашьцам.

Хара икъалахаз асыс еиңш,
Зыхык ахьаакәа ирытақьуп.
Сызлағытцри саргъы атыс еиңш,
Схәыцра ачалт еиңш сытакуп.

...Сыхәра мғъакәа срыцагәуп.

* * *

Иахьак адыдра иафуп, -
Акәты каркар, кәтагь мта.
Хаз зегь амацәыс рыхьшуп,
Җхәафы-еырба, жәла ламта.

Иахьак аңтақәа еилачуп,
Ех, цьоук ражәа гәафакәа.
Адгьыл җажәкуа ирзыңшуп,
Иззымңсахуа зцәафакәа.

...Ажәәан гарастцар сҗахуп.

* * *

Зегь лашьцарала иҗахәхәоуп,
Иалшазозеи уи уазхәыцыр!..
Аңша саатцраҗ изқәыршәшәоит.
Сымца аңсала сеилахәоуп,
Аха исшәыхны наҕ сындәылтцыр,
Атцх салатцаар хәа сшәоит.

ҲАРУАА РАШӘА

Ғақ, ғақ, шыағақәак, ға шыағақ!
Ғақ, ғақ, ашәақәак зегь ҳаицғақ!

Ажәџан ҳақәгәығуа харантә,
Иаҳзыңшуп!
Ҳтәыла шәтышуп аханатә,
Ҳадгьыл мшуп!

Уал дук ҳадуп, мазазам,
Ҳхәыцқәазам.
Зан зыңсадгьыл злахьынтдам,
Ҳа даҳтәзам.

Ғақ, ғақ, шыағақәак, ға шыағақ!
Ғақ, ғақ, ашәақәак зегь ҳаицғақ!

Ҳаи, арымарахь шәгьежьи,
Шәааласны!
Ушьта арығьарахь – шәазәны,
Шәыццакны!

Нас ишықахцац пхьақа,
Аҳаҳаи!
Шәыбжьқәа акаџҳәа иаатшәырқа,
Аҳаҳаи!

Ғақ, ғақ, шыағақәак, ға шыағақ!
Ғақ, ғақ, ашәақәак зегь ҳаицғақ!

Ҳабцъар ҳацоуп, ҳгәағь мцоуп,
Аҳаҳаи!
Ҳахьыз адгьыл иахьызцоуп,
Аҳаҳаи!

Жәйтәаахысгьы усоуп, ус,
Аҳаҳаи!
Ҳаит, ахьырцар, шәгәышәеаныз,
Аҳаҳаи!

Ғак, ғак, шыағакәак, ға шыағак!
Ғак, ғак, ашәакәак зегь ҳаицғак!

...Ғак!

* * *

Заацәаны хәлоит, ушьта заацәаны шоит,
Адгьылгы җыхьааста ирласны еикәшоит.
Ашәтқәагы нымфасуеит заа иканзаны,
Асыңсақәа заацәаны ицоит изытны.

Ахра сағалан, иаха ихаракхеит,
Ацәқәырқәа амшын аҗны рымч даҕакхеит.

Заацәаны акәицқәагы ирхылцуеит рыпсқәа,
Җыхьааста сарбаазо иалагт ақәа.
Азынтәи аңшакәзар, шыта қәыцуп, иңшам,
Иаха ирацәахеит ушьта изым, иңшаам.

Җыхьааста амфакәа еитытцын, иаухеит,
Сгәы хьантахеит, хазы аихеиңш ицагәхеит.

...Ларгы дхарахеит.

* * *

Хаацәырцуан хәемырзакәа ғ-зыхык реицш,
Хнеицыло, нас пағ дук хнағатәон,
Хнеицыпырлон хәыцъегь ғ-шьхыцк реицш,
Уа шәтыцк анаргәытағ хнеилатәон.

Ға мшқәак, ға цхқәак, ға дунеиқәак,
Игәхьаазгоит банғазтәи, санғазтәи...
Ах, шыри, етәа ссир кеикеиқәак!
Аха настәи ғакқәан, аха настәи...

Иацтәиқәа, жәацтәиқәа, иахьатәиқәа,
Акы хәуп, акгы блуп, акгы хьтәы-цхауп.
Ажәған ианалам аңсаатәқәа,
Ажәғангы аңсаатәқәагы рыцхауп.

...Хысбыжьда сгәы ытқауп.

* * *

Сгәысеанзамкә, цаңха ақзамкә,
(Ас еипш ассиртәкә ианияхьада?)
Сышә артзамкә, схышә артзамкә,
Амацәыс ныџнашьқырт суада.

Агәы иџоузеишь ңыара акы самхәә?!
(Имџахыџу ма иеырбарцаз?)
Саашәагәышъан дысцәагар хәа,
Сџыџра даатцыскт дасмырбарцаз.

* * *

Сыргәамцуа, сыргәыгуа,
Сыргәырғо, сырхаго.
Ех, сымшқәа, сегьныхуа,
Сегьыхуа сабарго?

Снаргәытца ишантәалаз,
Ацыс хәыц наныпрааит.
Уи аума сзышьталаз,
Иабацеишь? – исзымпшааит.

Харамкәа сырхәума,
Ма кырцхума испыло?
Ға дакьак аархәума,
Ға мѡоума сызныло.

Хәтак интацалан,
Уи сықәра сзапырцуам.
Мардуаншәа снағалан,
Сызхалом, сызхыцуам.

Нак саңхәака, сышьтахь,
Акы схаѡан, исхаѡеит.
Сызцоу анысзышьтымх,
Уи зыршлатцас саѡеит.

Ех, саамта-злагара,
Зынза алу еипш схаанза,
Уааспеипш ауаѡ кара,
Сытѡаншьап сырғәғаанза.

...Ға цхарак снахәаанза.

* * *

Сшыақығәғәара халошәа збалоит,
Ианысшәалак сәашыоуп, илаҕәгәышыоуп.
Инеишьтаргылан нас хәышәқәак зыжәлоит,
Ас мацара са сыңсы тагәышыоуп.

Саамтадырсуеит хәыцрақәак хара,
Анацәалбеит, исхәо заҳауада?
Ашыақығәғәара гәазтода Аңсынра?
Ианычмазафу сыхаара зыхәшәтәуада?

* * *

Атлеиңш ажәѡан рышәшәаны,
Аетә срыңхуеит иҕәшәаны.
Снаѡсан тыск абжы хаа ңтуп,
Шьаци зазеи рыгәқәа тәуп.

Хьиѡк уа хыла иҕатаны,
Амза хишът илаҕәзаны.
Зылаңш ацлашаз иахтәуп,
Атытмыць еиңш сгәыҕра шәтуп.

Атх шкәакәа цхагәазы,
Сыңсы налартәаны аңсы,
Уигы сгәытаҳәхәаны искуп,
Смаҕа бзыхәа зегь сҕахуп.

...Сыбыңшуп.

* * *

Ацәа иалтцуеит иамхацәаз лқыта,
Луада ахышә иафыкьасуеит ашәшы.
Стыс иатцәа, уи сгәы ахәхәабыжь налыта,
Нас ухиаало сашташка угъежы!

Уи ларгы-саргы чак хазнымхеит уаха,
Мәа нагзамызт – амәа хазлацоз.
Лара – ацәацәышь, изытуаз аччахәа,
Сара – азиас, ацәакәа итныркәкәоз.

Накза нак – ацшаласкәа гәыбзыгза,
Дәыкаф ашәткәа рыкәшәареи рфыөреи.
Накза нак – цәара аетцәа лахфыхза,
Уака цыхкаф – агәызреи абылреи.

Накза нак, са сгәыгракәа – сыңсаатәкәа,
Накза – лкәыңшра сзамәакәа ирхыкәкәоз...
Накза нак – са схышәахәа уасхаткәа,
Ажәдан зегь ирхааныз, зегь збоз.

Хацхьака – уа мцәыжәәкәак излымшаз,
Амба акынза изымназ аз аеыө.
Аеыкәаха еиңш ашыкәсқәа иахфыкәшаз,
Амза цәышза иалахаз атыө.

Уажәы ашара налаччоит лқыта,
Лыкәа итаршәыз тазытуеит ашәшы.
Стыс иатцәа, уи сысалам налыта,
Лгәеисыбжь ала саргы сгәы аашышы.

* * *

Храк еихахауп –
Акьалантар.
Уа арѡаш кнахауп,
Ахцѡқаа абар.

Саб иѡамеицш,
Шьанцѡак хшьуп.
Ацсуа кабеицш,
Ацстѡхаа сшѡуп.

Еиѡэыншѡалоуп
Ашьхарпаѡ.
Амшѡ ацшѡымоуп –
Ашьтапаѡ.

Сымца сѡыалаѡ
Шьта аѡакуп.
Ахьта ѡыалагь
Ѓѡра аѡакуп.

Хылас-цшалас,
Цыѡа ѡнаѡуеит.
Нылас-аалас,
Шьѡацѡхьртѡуеит.

Ех, иагѡеисырѡоуп
Ара,
Сыцсра анаѡсантѡи
Сира.

* * *

Уи слыңсахызшәә рхәалоит,
Нас сылпыртдызшәә рхәалоит.
Шәәпшык нахғалашоит хара,
Ажәтыс аәблақәак – хара.

Са дсыңсахызшәә рхәалоит,
Нас сынлыжбызшәә рхәалоит.
Ғәқәак рыпхарақәә ҳкәылзуп,
Шәәқык агәыцәқәә реиңш ҳаицуп.

* * *

Стынчза стәоуп уажә аҳиеиңш,
Җәара ңша лахәыхуп.
Ашәа гәхьяазгаз ахра еиңш,
Ахкәажә сылзыңшыхуп.

Аңныш шкәакәәқәа ахәраеиңш,
Җәыңха-гәыңхак рымоуп.
Изызхымтыз ағба еиңш,
Амра амшын ихгылоуп.

* * *

Сыршьхьеит сара Римаа,
Абырзенқәагь – хазы.
Иахтысуаз схәарыма?
Ихынхәыхуан сыңсы.

Сыршьхьеит сара аңамқәа,
Инҕыцәаарц суахта.
Сыңсымқәа – сыбзамқәа,
Саацәырцуан еиҕа.

Сыршьхьеит сара арабқәа,
Ҙырқәтәылагь сбылхьеит.
Ргәы иҕамқәа, исзыпшзамқәа,
Дырҕегьых сеиқәхеит.

Сыршьуан сара ақыртқәа,
Уи сшьам снахырқьо.
Сәагылон, атәымқәа
Уа мцак нарҕаҕьо.

Сшьа шәахстақәа унымцыргь,
Сыңсадгьыл иутәуп.
Аха сыбызшәа хцәызыр,
Уаргьы – саргь хаңсуп.

* * *

Иахароузеи амра ааңсаңаазар?
Ғнак ала адғыл иахыкәшеит.
Ғнак ала ажәған иағыкәшеит.
Амған иара амчқәа қаңсазар,
Изцьоушьозеи қсшьара ҳәа ицазар?

Иахароузеи амра ааңсаңаазар?
Ах, шақа шәтыц рызнырҳазеи?
Ах, шақа шыаң аанагазеи?
Ааңсара азарц атаххазар,
Инышьталааит, ус иагәаңхазар!

Иахароузеи амра ааңсаңаазар?
Ах, шақа қәыуабжь аҳазеи?
Шьеи лағырзи шақа абазеи?
Уажә аблақәа тынч еикәыңсазар,
Ғымт ирцысла, иузырцысуазар.

...Ех, шақа еикәшара азынхазеи?!

Q-УАРБАК

Қаата насаып, сауар баа,
Қаата паара назахаақаарпа.
Қаата аамста, қаата уарба,
Изырпагазеи, иехаа-еырбо?

Жәѡан цаулахъ изхалазом,
Ихалазаргъ иаѡсыхәѡузеи?!
Хьѡагы алазом, мрагы алазом,
Аѡсы ухәеит хәагъ иаѡсыхәѡузеи!..

Сысьхауарба, уа шьха-еырба,
Уа зыгәаҭра кыр сгәыҭртоу.
Уа сы-ңсаҕба, уа ҕа-ларба,
Җазараҕаак зегь зпышәартоу.

Еижәыланы, ирыгәтылакны,
Апшатлакәкәа наҗатәаауеит.
Амацәыскәа инарпыланы,
Амтцәыжәсала иҗнарцәаауеит.

Қаатца-еырба анықамлогь,
 Уа қаатцақаҕ ихьшәәшәахап.
 Сышьхауарба анзымпыруагь,
 Сышьха дүқәа инарашәахап.

* * *

Уа хысбыжык мыргакәә,
Сахьзаанза сҕахәы.
Иантҕьозгыы смырбакәә,
Исықәбыршәт ахы.

Сегьыҕоуп, сегьыҕам,
Ех, бажәа заахаз.
Уа уоуп, сыңшаныҕәә,
Шьта схьаақәа ззынхаз.

Уа сыжәәан хәашьызаргы,
Ицқьамзаргы сымшын.
Абцъарда сыбшьызаргы,
Лабжышда сбымжын.

* * *

Абар, хэынцэырқапшы
Ацынцей акы еибырхэоит.
Са саштей шыжь шэапшы
Гэаныла еибаныхэоит.

Уа, сгэахэа аеанраалан,
Аесыднатоит сеытцэҕа.
Уи дэықэлап ибналан,
Саныкамло аенытцэҕа.

Макьаназ сааугэытцак,
Снаскьагала сгэыҕра.
Сызхымзац сахырццак,
Уахымццакын сныхра.

Хра-зышқэак ирхытцыз,
Шьхауарбак насхалоит.
Амтэыжэаабжь иацрытцыз,
Аңхарагы сынхалоит.

Сацэызыр, нас, уигы,
Ахаангы ихынхэышам.
Са сзыхыгы сымшынгы,
Ғазнык иртапшышам.

Избоит хэынцэырқапшы
Ацынцей акы еибырхэоит.
Са саштей шыжь шэапшы
Лапшыла еибаныхэоит.

...Зегы сашэақэа рхыхэхэоит.

АШӘТ АНЫШӘТ

Иҫам сашьтам, иҫоу сышәт!
Зегь хьшәаны иаауеит сынтәа.
Цыск ҫырчырит ашәт анышәт,
Үык кьыркьырит: пхароуп шыта!

Апшқа дкьаасит: «сгара хышәт,
Амра сан леипш снаҫапшып!»
Пҫхәызбак дцәыртцит ашәт анышәт,
Шыта шәахәала лхы лҫышып.

Арҫаш трысқәа рыбжьқәа дыршәт,
Пҫафи-ҫаҫареи инархьыгзо.
Абырг ддәылцит ашәт анышәт,
Гәыгра-гәырғьарак латцо.

Адгьыл ахәра ашыацқәа иқәдыршәт,
Цьара сарпысра ҫнатуеит.
Ҫада сыңеит ашәт анышәт,
Ашәт анышәтуа сашәагь шәтуеит.

* * *

Ахычпапырқаа хәмаруа пшыаала, пшыаала,
Адэыкакачқаа шәыга хкыла иршәуан.
Даргыы уаҕа рҕеилархәон ҕакала,
Ашәтқаа ахыглаз даҕа знык ишәтуан.

Маза еицәажәан, аапынроуп шыта ипыркуеи?
Адуinei ахьяақәа зегь цәахын.
Убас еинаалон ашәтқәеи ахычпапырқәеи,
Сара урт сахьрыхәапшуаз смыцхәын.

* * *

Ғагалан наскъоит, ихътакуп,
Еитцалоит ацѣаша кынѣалақѣа.
Уа сгѣатцаќны мцак еиѣакуп,
Ахъѣеипш исзалаблом сгѣалақѣа.

Сгѣыгра сымпытыргѣгѣа искуп,
Макъана снацѣкъарақѣа мдысындаз...
Ныпќарстаќ сыблақѣа ахуп,
Сабчарахъ баша дымхысындаз!

Сымшқѣа ак тацѣуп, даеак тѣуп,
Избоит хара исаѣсхъоу рцѣаарақѣа.
Сцѣамаѣѣеипш урт зегъы схатѣуп,
Сажѣа агѣра ргоит акаѣѣарақѣа.

Шьта ахауа ѣацоуп, даеакуп,
Азазақѣа еихѣлаѣѣѣоит еидтѣаланы.
Аѣы агѣреипш, аќша агѣра цыртуп,
Апќақѣа дѣықѣлеит еишьѣаланы.

Сызтымгѣаз акы алахъ еиқѣуп,
Ирыцхасшьоит ацѣкъѣырца карақѣа.
Аѣхқѣа рѣеитцырхт, иауп,
Агарашѣа гѣхъааргоит агарақѣа.

...Ашѣт ѣакѣажѣуп.

* * *

Ихамбазакәа амш аухеит мышрақә,
Тыпқа қағьа амра лыхцәқәа лқоит.
Пшатлакәушәа сөы асуеит уажә ашақә,
Амш изқылаз җырҗыртоушәа абоит.

Амш аухеит, узаццома хара?
Рыхқәа шытыхны ашәтышқәа җырбоит.
Ашьхыцқәаггы згәырғьом рызхара,
Амш лашара шәтаазартоушәа рбоит.

Амш аухеит маҗ-маҗла мазаны,
Амш аухазар – сымҗақәаггы аухоит.
Уа исыхьчошәа җсызқәак җатцаны,
Нас азиас сҗазысуашәа збоит.

* * *

Абла еитцыхны, агәы еихыкка,
Дәхәыпш лашак җырбоит.
Пшаласык абжыы мырга,
Замҗақәак арбоит.

Исыңхьоит цыс иатцәак гәыкны,
Накза, нак хара.
Сахьнырцшырц аума ашәаны,
Иниасыз сҗара?

Шыцк збартоуп, иаацсазом,
Скарахт, гәырҗа-хымт.
Уи абҗыцқәа кацсазом,
Сацашыцуеит җымт.

* * *

Ажәцәеимаакәа сышьоуп,
Атытәа ртаңсоуп.
Шамѡақәак срынгәышьоуп,
Еикәыршоуп, иааңсоуп.

Ихәтәуеит ала абыз,
Ахтынрахь шәнеиха!
Уа Леон мцабыз,
Диабашьуеит ҳаға.

Срылоуп сарггы уаҕа,
Арцәаахәа сыҳәхәо.
Сыңшәмара сахгәаҕуа,
Алѡақ сәанахәо.

Иаѡнагаз джыагәышьоуп,
Идгыл даҕәңсаауеит.
Ажәцәеимаакәа сышьоуп,
Ахарантә саауеит.

Ех, Қылышь ахатца,
Ихатцара ҳирбеит.
Аха хык игәатца,
Кылблааны иагеит.

Уи сихатәагәышьоуп,
Сылабжыш сәашы.
Ажәцәеимаакәа сышьоуп,
Сжакьяқәа сәачы.

...Дрыцхауп зеггы зхаштуа,
Зны хра-гәык саҕоуп.
Ажәа сҕәоит Лыхнашта,
Сыжәлар сырхыцшоуп.

Жәытәи-ҕәтәи еилышьуп,
Сыҕоуп, сҕахазом.
Ажәәеимаақәа сышьоуп,
Урт бзынцы ихазом.

* * *

Ашыжь иаҭахгәышьязам аҭсра,
Амахәқәатәҭыа аерыкәыршан иакуп.
Уи дунеик азымбазаҭт азхара,
Игәынқъзом, аха алахь кыр еиқәуп.

Сдырхынхәуеит наҭ хәыцрақәак хара,
Акгы сыгым арцәаахәа сыхәхәарц.
Сашьцәагы ирҭахгәышьамызт аҭсра,
Рыҭыларцсны сыркын еиқәсырхарц.

...Амчыда сара.

* * *

Уа гәыҭрақәак азеикәмырхеит атцхгы,
Ма иабаҭоу цхарак иара аҕынтә?..
Изхәартәзоузеи амца ицсыз, уфатцхаргы
Аццышәқәа наугәыдыцсалоит ҕымт.

Наҭ адәныҭа – амацәыс, азхыцрақәа,
Амахәқәа рыбҕышлақәа рҕышәшәоит.
Лылабжышқәа ирытатцәыуо лхәыцрақәа,
Ацапырхәа еипш, сырхәарыр хәа сшәоит.

* * *

Спацха ахыта атаауеит,
Ушыта сзырцхари?
Исықәгәыгуаз акәицқәа,
Рыбла еикәыпсахьеит.
Схәыштәара сазгәаауеит,
Иахароузеи уи?
Иахароузеи рыцха,
Уаҕа амҕы нтәахьеит.

* * *

Игылоуп атла, атла гылоуп еилѡааны,
Уи аѣымтра адгыл иқәтѡит гәырѡаны.
Адыд иасыз наӑ ибналахьеит аеза,
Хараза.

Игылоуп атла, ҕымт иҕыцѡаауеит маҕ-маҕ,
Пшак нацѡхасыр абла инытѡѡит акакаҕ.
Аапынроуп, аха ашәтқәа шышәтыз абазом,
Акгыы аҳазом.

Игылоуп атла, ех, зегь башоуп, зегь уаароуп,
Зегь азеипшуп, акәша-мыкәша зегь дамроуп.
Сахәапшгәышьѡит, ушьта сыхәрашәагь мыцхәуп,
Ҳа ҳаицхәуп.

...Игылоуп атла...

* * *

Ас пхашьашьяк збахьада?
Амра җытәәхра иццакит.
Уа радеда! Уа ридада!
Арѡаш ашәәқәә җнарпит.

Ажәѡан шьяңаҗ – уаха ачара,
Аетә уа тацаагацәоуп.
Амза-таца бла тыңьыра,
Мца матәала деилахәоуп.

Аха амахә дцәырымтцт, дынхазеит,
Анқьахпцәәцәагь сымбазеит.

АСАРКЪАЛ БЫЖЬҚӘА

Еиныџуа, еиваџуа асаркъл быжьқәа гоит,
Жәџанахъ иџшуеит ауахәама.
Асаркъл быжьқәа гоит, сара маџк сеихыккоит,
Уашьтангы х̣каларцаз еикәхама?

Иџкан аамџак, ауаа реиџш даргы ршьуан,
Ирымадаз, рыџџа, ирџынхадаз?..
Аџыхәтәантәи рыџџаабжъ ашьеиџш инкашуан,
Настәи зегъ х̣ааны изыџрадаз...

Х̣жыирақәа, х̣ныхақәагъ х̣амырхуан ус,
Ихәхәон: их̣аихада, их̣аихаузеи?..
Ахкаара еиџш х̣аиужьын, даџын дасу иус,
Аха иах̣чаџеи, џакс х̣ара их̣аузеи?!

Иџџасшьоит зееиџазклак аамџа иатәу,
Уажәыгы х̣а х̣иашара анырхәо.
Х̣әра цәгыоуп ианырбылуа угәыџра зх̣ыџшу,
Узрыџџо, узаазо, узымџаныхәо.

Ашәақәа рирџа, рынхарџа агәқәа роуп,
Урџ рыматџ ауроуп изызкугы.
Аџџаџыџ иамадоу ажәақәа џхоуп,
џх̣аражәх̣әара руеит ианутәугы.

Еиныџуа, еиваџуа асаркъл быжьқәа гоит,
Сзырџуеит сара слымхақәа кыџџа.
Асаркъл быжьқәа гоит, даџа мчык агәра згоит,
Гәыхшәартас х̣умкын, Анџәа дузза!

* * *

Сгәыла уа лашта лыпссоит,
Итылхуеит уаҕа ақыцәмыцәқәа.
Сыблақәа лыкәа интапссоит,
Сдысхама, срыцаҕьом сыцәқәа.

Сҕаза ианыстдаз затәхеит,
Адәазаҕы шытоуп ишанхазшәа.
Лашта сыпсы хаа тахеит,
Уигы лымпсанда илымбазшәа.

Цыс быжык ааскьоит аразкеипш,
Ашыыжь аҕыхара лцбысшьоит.
Лашта тшәахеит лмаҕреипш,
Дызхылцыз дыпхәызбамхац цыыршьоит.

Хәыцрақәак зцаарк сзааргоит:
Уабаҕаз, уабазыз уажәраанза?
Сагхацәар сдәазаҕы ҥоит,
Аха сыцәқәа цсыртлеит иаацсазаанза.

...Сгәыла уа лашта лыпссоит.

АРЦУ

Иутахузеи, арцу,
Ашьыбжь агэаны?
Са сыбжьгы усырхарцу,
Уааигэа снатэаны?..

Сдыраапсеит мхэыццэак,
Сееитаскит, субар.
Урылабжьома уфызцэак,
Уеылакны унаңар?

Сгэалакэа зегь уасхэар,
Угэгы хьаала итэуеит,
Цьара сыхэрак фасхэар,
Ғацьара иаатуеит.

Уа биракшэа иухарсуп,
Уеиҕырбо убызшэа.
Са сбызшэа инагэтасуп,
Исызхэом агэшэа.

Умачуп хэа уаныршьо,
Угэатцгакэа фытэцэоуп.
Аха ухы аныкэнушьо,
Иубахьоу иреицэоуп.

Тэым ашэак уарцхарцу?
Жьагоуп уи зегьы.
Җаршык уахэхарцу?
Сыхьчазам саргыы.

...Арцу хэыцы, арцу,
Җаикэшэарушь уатэгы?

* * *

Уа, шәһиртәтәума дызлыху?
Ғазәы абас дсымбац бзынтцы.
Лгәыхәпқәа рыла азы шытылху?
Ирхьынхалоу лгәыхәпқәа азы?

Дцоит ашышыхәаза, дыхиаала,
Агәы ғылкаауеит азымыжь.
Ус, даасґаччоит ңшыаала-ңшыаала,
Лыбла гәыразқәа насхыжь.

Истахуп уи лышка снырыр,
Аха хәыцрак сахкыашоит.
Уаҕа азымыжь мцак ҳацәхылар,
Ҳәыңагь ҳзалымтыр ҳәа сшәоит.

* * *

Сан лыцхныга ахәа хьшәашәа иеҳәатцаны,
«Абас утынчха» – ацша гәамтц неикәыртәаны.

Лмыркатылҕы иаха иҕасхәаз аацсыртын,
Амҕа сныкәылт, сырахә илахаз цшаатәын.

Ус усзышьтуам, – матык сышка иааццакит,
Абызшәала тынч саҕцаажәо ихынсырхәит.

Зылан дцәыркьеит: Усҕашәатцәкьеит, анцәа иныс, –
Лхахәыцк налжәаан, илсырхәатцәкьеит мақьацсыс.

Стәыцба неицрарсны, аҕстаа мцала дыршәаны,
Сцыба интастцеит счакы исцәызызгы цшааны.

Акырцх жәылон ацыккахәа, абжыи митәын,
Аха изахымсит, ацыкхыш уа инкасырхәхәын.

Абна сылоуп, иара тынчуп, шәазыцшы!
Ихызҕахьеит сара зааны сеиха аҕы.

Шьта ацта еикәара хытны идәықәлон хараза,
Дәык сазкылсит ус сышнеиуаз ицшзаза.

Уа ахышәахәа рымцахәмаруа сырахә хәуеит,
Урт срызгәдууа, жәйтәи-ҕатәи рашәахә схәоит.

* * *

Сымшқәак башаза сыржьома?
Жәижәых кабеиңш сырҕәычны.
Урт срыхәшәтәуама, ма срыжьжьома?
Сыхә ззымшәыз рыхә сдыршьома?
Исдырбома дук хәычны?

Аңыныш илаңш утамшәандаз,
Даауҕагыларгы уахәа хыз!
Ашьхауарба ахзы аламшәандаз,
Зңа иахыкәшо ҕык мшәандаз,
Цыси-хәыхәигь убла рхыз!

Аңсынкәа ашхам ухьнагзазар,
Хәшәыс иара аитцырҕхьоуп иатәу.
Цьоук ршьыцра рыламзазар,
Рыци-рышәи ужәырцазар,
Учха хьамцроуп ирҕәктәу.

Утәхәа ицыз амца иаблыз,
Лахь иахьамңшыц – зегь цауроуп.
Зыламыс иатңызхыз абыз,
Ҥың азықәңаф, лабыз-қабыз,
Иҕоу-иубахьоу иреицәоуп.

Хы-бираҕқәа шыала ишьтыхуп,
Зымчра змаҳкьазгы ирмаҳаи.
Уртқәа гәазымтаз дтәитәыхуп,
Умәахәаста саркьалыхуп,
Иуцапымеааит, аҳаҳаи!

Уа нахъхьиза икыдуп цәкъарак,
Баша икамшәааит ухәымпал!
Ацъал акәзар – уи зынкъарак...
Аха иақәмыз цыхәақцәарак,
Алџақ иалымзыц акәал!

...Уаб дузасуеит асаркьал!

ИНАГАЛА САЖӘА – СУАСИАТ...

Смота Инал изкуп

Усоуп, са смота хәыч, усоуп, Иналхеит,
Икарахаз сымшқәа ургәыхәшәхеит, урмалхеит.
Тоурых дук иаңашәхеит уансаҭәаха схысра,
Бахәыкғы снагәыдыңшылт, игәыткьаганы аҕысра.

Сиетдә икыдлаз сыңсыхәшала уҭасхәхәоит,
Укәеи-умаҕреи нас суасиатқәагғы нҭасхәоит.
Аамтакғы сазхәыцуеит – биңарак ишәытоу,
Бжаҕаза-бжаҕаша, егыблу, егышәытоу.

Иңьасшьоит ирылшоз хабдуцәа рабдуцәа,
Изларыхьчоз ҳаңсадгғыл хахә мырцәа, ҳаң мырцәа!..
Урылаңш, урзызырѰ, ак дмырзит хбиракқәа,
Ех, ҳа хбиракқәа – о, сыжәлар аҕәакқәа...

Цьоук шьамҕала инарцон, цьоук ҳадгғыл ҳахыргон,
Ҳаичырчан гыгшәыгҭас, цьоук рыхьызқәа ҭыргон.
Цьоук алкааны ишьтырхуан, изҕугғы рымзацызт,
Ҳчынуаагғы, ҳаи цьушьт, насыпк хзаарымгацызт.

Хтың хьызқәа еицакын, нас ҳажәлақәа ххыхын,
Ҳмилатрагғы ңсахын, хаз ҳабызшәа хҕыхын.
Абахтақәа ирхыкәшаны ақәыңьмақәа уууан,
Уа итаршьуаз, аҭзамцқәарҕ рыңсы хаақәа цәыуон.

Ҳазхысхьоу, ҳазцысхьоу зегь зласхәари, смота,
Зышьтамта зхьяамгғы дзакәхөзеи, дызтәхода?
Ҳҕымаақәа, ххымаақәа, жәытәтәи хҕырпынқәа,
Хбыкықәа, хсаркьалқәа иузнаргап ак цымккәа:

Шаҕантә уа Лыхнашта ҳа ҳхьаакәа ҳхәахьоугы,
Шаҕантәгы ҳайдгылап ҳәа уа ҳахәхәахьоугы.
Цьоук хишара шырхьчоз, цьоук шахоз аганахь,
Ишхьатцуаз цьоукы-цьоук ичышәмызт ҳәа ҳалахь.

Уи аштаф деицралан дышцәажәоз уабдугы,
Ифызцәа фырхацәак гәыпжәарала ишшыугы.
Акылпшыџцәа – абызқәа шхашьтаз ҳахьнеилак,
Акәрышьқәа ишырмеигзоз урт «ххылапшцәа» рхеилак.

Ана-ара мцашоуран, дад, ҕамаф еиҕасран,
Амгәауаа рзыхәан, уи зиас мџасран.
Ускан, ашәапшь лаша даалҕеит аҕыза,
Пхызгы дсымбацыт уи аибага ифыза!

Имчи-илшареи идыррақәеи еицнарго,
Игәаҕреи, игәыҕрақәеи, ихәыцрақәеи еицнарго.
Ихақәлаз ҳаинышәап ҳәа «кәышцәак» шиҕыхоз,
Хҕеицәа драпгылеит, шыта дарбан ирыхәоз...

Урт аҕа ипсыртақәа кылкааны игәартон,
Рқәыпшрақәа иргәылтны, рыпсадгыл рыпсқәа артон.
Амацәыс тәаа-тәаауа хыхьынтә илбаазшәа,
Ашьажәыџцәа цкәашәкәан, апшатлакә иагазшәа.

Хнеиуан ус ҳиааира зтахқәамыз ҳариааниуа,
Акырза ихьантазаргь, ҳабжьқәа ахара инаџуа.
Хапсҕыхыџ дбылгәышьон, дахбомызт, ҳзимыхәеит,
Христос ишизныкәаз, уи хҕыза ҳизныкәеит.

Хашпакоу уажәы ҳәа аума узсыхәапшыз, смоҕа?
Спеипш, уара иуцәыззас нас уаха изасхәода?
Еиҕах сара сыжәлар рхи дарей еизныжьуп,
Сшьам лаша ахы-атыхәа ахкаарейпш еиужьуп.

Иаххытцәеит ханшәартаз ибналаз аҕырхьшькәа,
Риартәкәа ирылцуам урт цха мхатцәк нарҕымшькәа.
Еибатцәахуа ихалан, рышәшьырақәа хҕаршәуа,
Ртыпқәа ирхақәартуеит мцыхәашькәак харжәуа.

Напцәы-шьапцәы ахьыуардын дақәтәоуп,
Напеибга-шьапеибга ауаргала дақәтәоуп.
Ацәқәырҕ анжәыло еиҕш, ижәылоит атәымқәа,
Сыпсадгьыл ҕыт-ҕытла иртиуеит хаз аҕсымтәқәа.

Хабызшәа ҕыцәаауеит пшьаалаза акәиц еиҕш,
Ҫира акәзар, афарқәа имтцадырсуеит атәыц еиҕш.
Рыжәтәлеи, нас гәырлеи хара аамтәқәа ххаагоит,
Хацкәынцәа кәақәаса хамоақәа ирнахгоит.

Атыңаз зәызтиз – гәнаҳарак датцоуп,
Амалаз зәызтиз – гәнаҳарак датцоуп.
Дсыуоуп хәа зәызтиз – гәнаҳарак датцоуп,
Дсыжәлоуп хәа зәызтиз – гәнаҳарак датцоуп.

Хыхьынтә харпҕап хәа шәахәас хаззыпшузеи?
ҕыстүеит ишсылшо: хабацо, хазҕеузеи?
Цьоук пшьаала инасаоусеит, ак пхаршьом, ак кәныршьоит,
Ахара имхәыцуа, схагахаз цьыршьоит.

Усырааҕсеит акәу, Инал хәыч, Иналхеит?
Еитциуа шәзыхәан абартқәа зегь уалхеит.
Шәызтаҕто хьантоуп, дад, ишәзышьтыхрыма, смоҕа?
Шәымоа хароуп, дад, шәзанысрыма, смоҕа?

Ишәартахоит хтәыла уи ахәрақәа мжьыжькыр,
Еилыршьааз сыжәлар агәы рызмышьышькыр.
Узха, уара сеиҕамс, нас уқәлацәа еидкыла,
Ааит, ахахаихәа, уа рапхьа унагыла!

Дунеи ду иахшәыртәа хьыртәатәа дгьыл шшәымоу;
Ажәытәза хшапшәымац, уажәыгы хшапшәымоу.
Ҳабацәа рабацәа рхатара шшәылоу,
Ҳамцахәкәа мыцәарц, ахымцагь шәшацыло.

Харада икнарҳаз – зегы-зегь рзынгы,
Ҳанацәа ирхыргаз – зегы-зегь рзынгы.
Ахара ихыртаз – зегы-зегь рзынгы,
Ҳиааиракәа ирхьымзаз – зегы-зегь рзынгы.

Ускан скамларгы уа схьаакәа сырнышәап,
Итынчхап ҳапсцәа зегь, ишәтышрахап снышәнап.
Сажәакәа нагала, сеилыцча, сгәыраз,
Изысауам аҫба, дад, знык изаакәрылаз.

... Цааимбартас усныхәоит.

АН

*Цира Гэынба-Царгэыш илхьзынфылоуп.
Зыңсадгьыл зхы нақәызџаз уи лџа гғымшәа
Рафаель Царгэыш фынтәны
«Аңсны Афырхәџара» даңсахеит.*

Ашәеикәатцәа дахәларшәын ан,
Сеикәыбылуа лхьаакәа насхысуан.
Лытәџаншьап – лџа дихатәан,
Луаз ажәа сгәатца иҭахысуан:

«Санышәап усцәызгаз ахы,
Унышәнап снагәзлап, нан, уззырго.
Аха итәымхар изкәутцаз ухы,
Уи акәгәышьоуп, сыцкәын, сызтымгәо».

Ҷымтзакәа сгылан сара,
Сдунеи зегь наунагза еитасны.
Аҕашьырц аҭахын Ацсынра,
Анацәа рҕаңхьа ашьамхкәа арсны.

АҘМАХЬЧА

Аҗмахьча иҗмақәа иманы дтыт,
Тҗламҗақә дамхаҗән, иҗмақәа иҗырҗт.

Данҗыха деихеигәо, дымгыло, дымтәо,
Иҗмақәа дрышьтала ддәықәлеит деимдо.

Бнак ахьынтә бнак ашҗа... хәқәакгы дырхыҗт,
Зыҗмақәа ирышьтаз иара аҗмахьчагы дызт.

Усҗан ақәыҗмақәа ирыгзаргы атән,
Чаран ирымаз, акәаҗ җа иахатән.

...Аҗмахьча дгәарымлеит, җаит абаа, җаит,
Иқәлаҗәа, игәылаҗәа иҗаз раҗаит.

Рееибыҗан аҗмахьча ишьтала иҗеит,
Ишьталаз ишьтазит, уаҗа имхынхәзеит.

Иҗамлаҗ иҗоузеи, җаи, анҗәа иныс!
Артқәа зегь салхәеит сара аҗмахьча иҗхәыс.

* * *

Ажәа гәылшәақәак сғашәан,
Ба бгәы хысхит.
Амра бықәымғхар ҳәа сшәан,
Быцкы бшәысхит.

Амшын шытытдит изқәыршәшәан,
Ағәхәгы ағысхит.
Ацәқәырғ бдырбаазар ҳәа сшәан,
Са бышьтысхит.

АҢАДА

Егышяпкыаҕыны, ақышәгы хышны,
Акгы азгәамтәзо ахаҕа.
Җәышрак амамкәа аҕыркәышны,
Аҕкәа ирылоуп аҕада.

Хәык инхытма, зык инырма,
Уахь ирышьтоуп ауахьад.
Җцыск уазырма, ан кырккырма,
Арзаакь амшуп иара агәард.

Инҗахәахәан наҕ аҗынҗа,
Уи нарылырцо убазом.
Аҕкәа ҕкәами, аҕада аҕынза
Рыхкәа ахаан иладыркәзом.

* * *

Уа җырзаҗәи мғәа хың-хыңи,
Ируа-ирхәо агәра сызгом.
Ныңәи рыжәтәи, ңарей ңыңи,
Ҙьоукгы уаха җаки рбом.

Ғәңрак умам арт зегь рыла,
Ужәлар маңхейт, еиҗахейт.
Ех, иуңеиңшишь с-Аңсынтәыла?
Сбызшәа рыңага еимактәхейт.

Азәы дыңхлымуейт ушихәитәра,
Уа уеимызңәогь зегь рызхом.
Ажәа... Аңсадгыл... Ахаңәитра,
Арт еиңәызыр акгы еиңәхом.

СЫҢСАДГЫЛ

Шәәпшымца хнапыло,
Ухәрақәа ҳаицрыцгәоит.
Сылабжышқәа нкыло,
Улабжышқәа срыцқьоит.

Ажәа хатәра ныхоуп,
Д-Аиргьуп инеиҟазхәаз.
Захәа еицамкыз дныхәоуп,
Жәытәи-ҟәтәи еихазхаз.

Зышьтамта збирақым,
Ибызшәаггы тәымхоит.
Зңашәи знаҟси зҳақым,
Иңшәмарагь еиҟымхоит.

Ашьха шьхоума рҟашда,
Усқан гәала хәартоуп.
Уашәа ацәызыр уашта,
Уақа умҟа антәамтоуп.

Спыххаа сынқаңсарггы,
Ҝа быжықәак снарыцлоит.
Ишәыхьчала сыңсадгыл,
Асаркьалқәа срыслоит.

СГЭЫҒРА

Ғеихак ҳаа амамкәа икыдхәашо қәоуп,
Уахак уи икылнатцәо икарахаз сгәоуп.
Цгәеикәатцәак таркма, хаз атцх шазом,
Шаргы са сзыхәа рацәак лашазом.

Исқәашьхаз санышәап, сзықәшәаз сычхалап,
Мшыннырцә инхазгы сыбжы дсырхалап.
Сыгәтыхәкәа скызаап цәашьтас иххаз.
Сгала, уара сгәыҒра, Ға мацк сахьыгза!

Сҕынцъ хәыц сызхырбаауа ашәытара ануп,
Ахәрақәа мжыжьжкуп, уи азыбжак блуп.
Амылхам, ахәырбҕыцқәа – анцәа иситаз адца,
Сгала, уара сгәыҒра, Ға мацк сахьыгза!

Умцахә ахьыцәаз, уқтамхә калазом,
Хысбыжьла уныпқарста храк иузанцом.
Игәәтам, ихәам шака хавсуеи маза,
Сгала, уара сгәыҒра, Ға мацк сахьыгза!

Алу иузымкәаз уи баша хахәуп,
Азрыжәшьа ззымдырыз иахәа цагәуп.
Сышьтахька – ашьамоақәа, сапхьака – ахца,
Сгала, уара сгәыҒра, Ға мацк сахьыгза.

Ажәџан жәџанхазом, аетцә ацхар,
Уцсадгыл еикәхом убызшәала иумырцхар.
Сунызбом, суззатәуеит, уаасцеипш, слахьынтца,
Уеиха, уара сгәыҒра, Ға мацк сахьыгза!

АТЦАРАҚӘА

Рымтәыжәәқәа дуцәан, рыхшыѡқәа ласцәан,
Ртың инхыңраалейт иазымзырѡыкәа ран.

Зегы-зегь ирхысырц урт, абнақәа, адәқәа,
Инеиуан рөыңсақьо, ирхымзазо ахқәа.

Ран рыцқа агәатца лабжышла итаҳәхәо,
Шәабацо, шәабақоу хәа ирышьтан ихәхәо.

Иахьшәартаз, ианшәартаз, ишшәартаз зымбоз,
Иқьалахт, икарахт зылшара агәра згоз.

Ирабжьозгы абаказ, маң-маң иағахон,
Акы ахьшь, акы ацығ, дачеакы абга иахәхон.

Акыраамта еимдоз, урт рангы лахәйт,
Атыңағ ма агәығрак ианиап хәа ихынхәйт.

Башаза иааңсаз шыта тәымрак иатәын,
Чарак руашәа уа шхырцағғыла итәын.

* * *

Ацәқәырпқәа ааиуеит акакала,
Рыцыпхьқәа хәмаруеит иахьак.
Срымоуп уажә хәыцрақәак схагала,
Еиңырцуеит, еилацәоит быжьқәак.

Акгы ацсахуам сыҕазаргь, сыҕамзаргь,
Аамта ак ашьуеит, ак ашоит.
Цәыкәбарла еибаркуп арт амшынқәа зегь,
Иҕабозаргь кәаҕ-кәаҕла еиҕышәшәоит.

* * *

Ишәартоу ахызатәггы шәартам,
Уара уазыхиязар атак.
Хысбжык җарггы иануаҳартам,
Җа бҗарк уаҗакуп уахьцалак.

Уңсадггыл зҳақым, изгартам,
Уңсымтәра дарчоит изхара.
...Угылоуп уаҗа дахьубартам,
Еиха уахьибартоу иара.

КӘЫБЧА

Пшыаала иаасыдгылан Кәыбча,
Мацк хаалафеип хәа исҗақшуеит.
Кәыбча, сла-кәыбча, хыркәыбча,
Абыз снапқәа ирыхнашыеит.

Ианыруеит цыоук раастагы сгәйтцха,
Абасгы ак ахәоит игәынқыны:
«Сыблақәа хзеипшызтгы, рыцха,
Уқсадгыл хналс-аалсрын хайцны».

АМАҒ

Хчатла, ма хшыла иурчозар,
Уапхъа иқыақьойт, икәырбзоит.
Ғакхоит зынза абызшәа узхәозар,
Уаншәартоугь уахьчар калоит.

Урқылар иахшаз лабахыла,
Атың урхәашар – иахатәу.
Иужәлоит уа ашхам неидкыла,
Уи амағ нхоит ишмағу.

* * *

Амза аҗырхәаны икынхалейт,
Иахнарбатцәкьогь зегь базам.
Җыѡ танхадак хьтак ицәхалейт,
Шьта ашыапқәатцәкьагь чаңазам.

Аңшәма дыцәоуп, – зымцахә ырцәоу,
Иқәыңшра аҗыбгаҗ изысуейт.
Җеимаабжык кафыр атх кылцәо,
Уака инышәнап аатцысуейт.

* * *

Уќам, ухатдабжь ахьымгаз,
Уќам, уахьиз ухазы.
Иуфо, иузымсаз, иузымгаз,
Амаҭ еиҥш иакәшоит уҥсы.

Схьамцрақәа аиашақәа ирхылцыз,
Нахьхьи ҥара бҥьартас итҥьоит.
Рыҥсы хаақәа сзыразны испырцыз,
Сызҥырцуа сырҥыларц снаскьоит.

СЫБЛАҚӘА

– Ишәтәыуазеи, сыблақәа?

Инытқакны шәңбабо...

– Мшын ихызлаз упқақәа,

Зыхабарк ҳамбо.

– Шәзықаңшыузеи, сыблақәа?

Цхы-лашә мцақас.

– Ухәыцра хыблаа-ҕыблаақәа,

Хтарбылуеит абас.

– Еиха игәхьаажәгои, сыблақәа?

Ишәзымхозеи, цаны?

– Узыдҕырбалоз ушьақәа,

Икарахаз у-Аңсны.

* * *

Ибыргәузеи шәтык еиҗазхаз,
Зыхык еиҗызхыз ипшааны.
Нас азыхәа шәырк еихазхаз,
Пхарак дәықәызҗо ишаны.

Дтәоуп драхатза уажә дҗахазшәа,
Җыоуы еимырдоит, җыоук шанхоит.
Данрызгәамҗоз иихәоз ашәа,
Иахьрызгәамҗазоз ирхәоит.

АМШЫНИ САРЕИ

Нахъхьиза цъара аҕбақәа ухума?
Умшынра рызгәамтоу имѡасыз?
Сынаңшреиңш, ута хәашьума?
Тәамбашақә ңшоума угәы иасыз?

Ҧымтзо, аха хәыцрашәк аерылак,
Амра аҕашәартә иазцахьоума?
Ачнышқәа ухысуама рәыларҕә?
Ҧхьартак ма цъа ирыңшаахьоума?

Схьаа-прақәа караха еилысуеит,
Сқьалак умѡахызгаша абаҕоу?
Адыдқәа хәхәоит, еиѡахысуеит,
Алашәи амшынқәеи зырдагәо.

...Иѡыцәаауа гәыҕрак снаѡатәхәоит,
Ирхаштхьоу ңсытгагашәак сахәоит.

ЗАН ЗХЫРШЬААЗ АШЬАБСТА ЗЫС

Сиатым зыс рыцха,
Уцсы иѳоуггы гәйѳроуп.
Сабылуеит угәйтѳа,
Ухәра хьанѳа сыхәроуп.

Сарггы, ех, тынхада,
Сани саби сцәызхьеит.
Сашьцәаггы сымшаѳа,
Ахара инасѳырѳхьеит.

...Инѳаакәкәалоит улаѳш,
Уаагәынқыыхуеит насшәа.
Уан насыѳда акыкахш,
Ғыц инауґакәазшәа.

Алашьѳара еинылоит,
Тәымроуп уахьѳалакгы.
Абгалаѳ цыхлымуеит,
Имлашьуеит қәыѳмакгы.

Қәабкаґ ахәәѳахәа,
Еилашуеит акәаѳ ґа.
Тәануп азәы игәахәа,
Ихыхәхәоит ихраґа.

Сызыс хәыѳ гәырѳала,
Икараха итәагәышьоуп.
Азатѳарахьтә ахала,
Азатѳарахь иѳшгәышьоуп.

АЦӘЫКӘБАРҚӘА

Цъа ианѣоит, цъара ианцоит,
Сгәы ианыруеит рхабарқәа.
Иаакышәпышәуеит, инеихоит,
Каҳа-бҕалақәа ацәыкәбарқәа.

Сара ак расхәоит хәа саҕуп:
Лахыы иаңшыз лахыындагәышьоуп.
Цъа хайкәыгоуп, цъа хайцшуп,
Доус ихәтәоу нагзатәгәышьоуп.

* * *

Ус инеиуеит амра, еицакым,
Пшза иѡагылоит, пшза инташѡит.
Ажѡѡан акѡзар акгы зхакым?
Шѡынтѡ еилыцуеит, еилашѡит.

Дыцуѡоуп сгѡылак, уа илабашьеи
Ихтырѡаши ихчынѡаны.
Ѣада ихалашьеи илбаашьеи,
Нас ихныѡѡѡашьеи пшзаны.

* * *

Старшәгәышыоуп хәыцрак абахтеипш,
Сытзамцқәа уа цаак итасоуп.
Исхаршәуп гәырџацәгъак анахәтеипш,
Хапы лашьца сымшқәа лашьцоуп.

Итәџасуеит нахьхы цъара аеацәқәа,
Шьта рышьта зырхода – ирпәхьеит.
Исџатәхәоит, исџахәхәоит арацәқәа,
Узырпхода, узырпхашаз хбылхьеит.

...Харгы харпхатәхеит.

* * *

Ирылсыз ацаа ңшақәа аршеипш, ирхыңсаан,
Атлақәа ңшын итыгга.
Рымтағ атыхәтәнтәи абғыыцқәа қаңсан,
Ухатдоуп, уа гәығрак еизга!

Аха абар, уажәы абар, атларкәыкә ааигәаны,
Иналагт исылнахырц хык.
Ҳшеикәхаз ҳнарбоит убри ак ҳаибганы,
Сыбнеи сареи дағазнык.

* * *

Бахә иацәшәаз, уи хра цағыцағы дызхалазом,
Цәҕьара змам, ихызатәеипш дзатәхоит.
Зҕама ззымҕьо, иҕаматра иахареитәзом,
Зыңсы иамыхәо иңсадгьыл харахоит.

Сгәы иахшаз ауп исшалоз, исгәашьамхыз,
Мцеи фыртыни срылан есымша.
Изхәартәузеи, исгәырҕеит хәа исқәашьымхаз,
Аха иназгон сабацәа рхыңша.

Уа хьаңацуп сашәеи сажәеи – сныхақәа,
Уа ҕахәҕәагоуп схьаақәеи схәышҕаареи.
Жәытәи-ҕатәи инымцәазо – сыгәтыхақәа, –
Сымчымхареи, сынархеи, сыңсреи.

...Икарахеит сдунеи.

* * *

Истахытѣѣам сыѣны адѣылтра,
Уаѣагы цаѣцѣашышѣа стѣыкѣкѣоит.
Ихышхытѣѣо жѣѣан ахѣыцра,
Амахѣ караѣѣа ирхыыкѣкѣоит.

Ирызнагом ѣыки-бзыки,
Сашѣа мчымхаѣѣи сгѣырѣѣи.
Сымш гѣлымтѣѣахѣѣа рыги-сыги,
Нас исѣѣатѣѣѣало аѣшаѣѣи.

Зегъ аѣгѣышыѣоуп уажѣгы сныхра,
Дачтѣас сгѣыгѣраѣѣа еиѣышѣшѣоит.
Ихѣѣа жѣѣакѣѣаны са сыхѣра,
ѣѣазѣы игѣы интѣашѣѣар хѣѣа сшѣоит.

* * *

Ажәѡан хысын атыртыр,
Уи ашытыбжь сналашәеит.
Амацәысгы жәѡа цырцыр,
Аарлаҳәа инасғалашеит.

Исцәыбналеит җыхәа – җымш,
Ихәра мжыжыкуп схәыцрақәа.
Исзынкылом рылабжыш,
Сыбла аақса қарахымзақәа.

* * *

Ашәтқәеи ацарақәеи еицхыцит,
Ацарақәа бналт ианрызха.
Ашәтқәа урт гәхьааго, ирызхәыцит,
Амшқәагы рҗеитаркт еиха.

Ацарақәа хнымхәит еишьтала,
Шьта ахьтақәа ахыцра иафуп.
Ашәтқәагы ныхбалеит уа пшьаала,
Аиқәлацәа ртыпқәа тацәуп.

...Апхара цагәуп.

АҢСРА

Хангарартцо инхацгарлоит цшыаала,
Инхашьталоит насшәа игәагәо.
Ихәтоугь ианхамхтәугь ғәәарала,
Аңсроуп зегь здыруа, зегь збо.

Хацьалқәа ахьцшу, хахьырхыгам,
Фырхатцарак илшом азәгы.
Аира зеипшрахозеи цсра ахьыкам,
Цсра ахьыкам, иажәуеит аирагы.

* * *

Псшьартак абаҕоу, сызламзашагы салазоит,
Атцааҕа еипш сеимхардоит азмыжыкэа.
Амш иарлашоит, атх иарлашыцоит,
Сқалак, ма рыбжьарак иаанмыжыкэа.

...Ишэартоуп анышыкэа.

* * *

Амра уасхаџ уаџлабны уџалароуп.
Убылзозаргџ ґымџзакџа уылла!
Алымқџа реиџш, арџашқџа қџџалароуп,
Изырџлароуп џшакгџы мазала.

Усоуп, нас, ухыџ хџыџ узмырххазар,
Ухџымпал ндџықџџаанза ишыуп.
Шькыл хьынџалаџ иажџақџа узурхазар,
Уаџа шькылкаџ уџанатџ ухшыуп.

Аџџа ааџсақџа амџан еихьзалароуп,
Згџыхџтџ иаџхаз рџызџџа рџымхџарас.
Ахра аикаџ аб затџ џырбалароуп,
Ахра аџџызгаз даџа абык аџас.

Тџым хџышџаарак хныџџагагас ихџоукзар,
Рымџахџ урџџеит зааны ухџыџқџагџы.
Хыжџлоуп хџа наџ убызшџа ныџхьаукзар,
џџоук џшандагас уџартџап уаргџы.

Амра ангыла џхарак ланатџароуп,
Иахъашаз хъзнагомашь хџара?
Аџба дуқџа амшынкџарџ изыслароуп,
Апрақџагџы неилароуп хџара.

АЗЛАГАРАҒ

Абар, аңықәреи рыцқәа,
Нцәеит хәыч-хәычы.
Дрылоуп иңхыз хаакәа,
Уа азлагарңы.

Аха алуқәа ахуқәа,
Реиғасыбжь гоит.
Зааны ҳзыршандаз ҳәа,
Цхымш рлагоит.

* * *

Сықәиоуп схәыцрақәа схыкәкәа,
Схьаакәа ацшәыман, са ссасны.
Ссаркьа иадхоит ацсынкәа,
Амч атқыс абжы еиханы.

Уи сыцрымтцзо санаргәамтц,
Сцәашы снәтәхәан исырцсит.
Пцсынкәа цагьа цеит инхьатц,
Абжыгьы нашьтала ихынхәит.

Ишыхьшәоугьы шыта сахьхәуп,
Зегь лашарак ртахуп.

АБЫРГ ИҖСРА

Дызгәапхаз ихъаакәа хыцуа,
Итдыхәтәахь дыңшуп.
Ихәыштаарамца еица зхыцуа,
Ихтарҗеиңш иажәуп.

Имагәышьам шыта җеихашья,
Иблақәа хаҳәхоит.
Атцх иаларсу илабашья,
Изацәра ахыкәкәоит.

...Иахыгҗагылоу ихоит.

* * *

Иаамацэысуеит идыдны:
Иахэалак, уа иахэалак.
Абар, аңтақәа тцысны,
Еицанылеит мѡа харак.

Иажәа аанѣасит ныхәаѡык,
Игәгы хьаак икылнатәеит.
Иетә кыдшәеит шәахәаѡык,
Иашәақәлацәа дрылантәеит.

Игәаҕтәаҕуеит аңшақәа,
Уа геи-шьхеи иңхеибатца.
Иузынкылом абыҕқәа,
Иццакуеит еишьҕеибатца.

Ех, аңсцәаха акгы зымзо,
Иарбан уажәшьта имактәхаз.
Еилкаагәышьоуп зегь ахьцо, –
Сара соуп итәыуатәхаз.

* * *

Нахьхьынза ахаскьын етдә аахьахын.
Адәышәтқәа сабитқас иихьахын.
Ашьхыцқәа еишъталаны ицон,
Сыблақәа пхызырла избон.

Ахракәа асы шкәакәа ныхны,
Исыңхьо исзыңшын рыхкәа шытыхны.
Ирхакәашо уарбак җырбон,
Сыблакәа дхызырла избон.

Жана наскыага дтӕагӕышъан,
 Пхъарца пшзак игӕйтцахӕхӕа икгӕышъан.
 Иашӕала изамӕақӕа ирбон,
 Сыблақӕа пхызырла избон.

Апстхәакәа наӀ изытхьахын,
Ажәѡан азыхь еипш ицӀхьахын.
Ахьышәахәа гәхьааганы испон,
Сыблакәа пхьызырла избон.

...Сҫыхар хҫа сшҫон.

* * *

Ашьхақәа гәхьааргоит асқәа,
Ахьтақәа еитдырхуеит рхыцқәа.
Аехәшьцәа ирыхшәазшәа ркасқәа,
Агаҕа ихиаалоит абҕыцқәа.

Апхыз еиңш тагалан ҕнаҕуеит:
Ихацаоу, саанышәкыл, шәсыхьза хәа.
Хьаакәак аирыз еиңш сдыртәуеит,
Амцәыжәақәа карахоит сгәахәа.

Имчыдаха иңшуп ақырдуаг,
Ибналоит аңсаатә хыма-ңсыма.
Ҕхарак сҕахуп, аха иааг,
Истәыз, сызтәыз зегь шәыңсыма?

Акалашәа рҕеитаркт адәқәа,
Ргәы иаахәо, ргәы иалсуа узгәаҕом.
Аңтақәа, аңсҕәақәа – атәқәа,
Аурт цәҕьақәа рхыччоит, иршаҕом.

...Рхьышьтрақәа ирышьтоуп асқәа.

АЛАШЬЦАРА

Исмазеит цқа убаха, узхәыцха,
Убжыы мыргазакәа уццакит.
Умрамзаргь, уаацәырымтци, рыцқа,
Ушәтымзаргь, умизи, уқсит.

Иуаашьаз, иуцашьахаз җазшьо,
Лабжышқәак тлақәак ирфышәшәоит.
Сухьтәыуом, са издыруеит сымѡашьо,
Мышкызны уа скәыбаѣ ҳаикәшәоит.

* * *

Атх җемирза, мшәән, иабаца?!
Хәыцра хышәашәак насхырша.
Сшыц лабашья ңшыаала аенадҗа,
Исыңхьягәышьоит җада аңша.

Иҗагәышьам зынза тәашья,
Аха сыхара ааигәахеит.
Ихраҗысгазам слабашья,
Җыаланыҗгага блахеит.

* * *

Уабцъар мыхьшәашәарц унатцхароуп,
Амца ахьыңсыз хәыштаарам.
Улабжыш қәа-ааңсоушәа унатцгәароуп,
Тәыс иҕамларц иуаарам.

Уиетцәахә нухзар ухәыцраҕны,
Иахькыду еиҕа амч кәадахоит.
Сыхара иааигәахаз сгәыцакны,
Агәы лашәқәа рҕыхо снейхоит.

...Сыхәрашәагь сҕәоит.

АҒАЦӘ

Ианытќыатцәќыо – аихамца,
Иаанҕасыр – ахҕацә.
Хахәык ацлымхәа ықәца,
Уажә ицәоуп аҕацә.

Иахышыҕоугы амшра,
Дунеик иаҕароуп.
Ашьра акәым, уи аарцшра,
Узтымгәо цәҕауроуп.

* * *

Аңсра аламгеит, мап, сара сыла,
Сахэаргы са сыла инцэазом.
Аңсцэаха данужэла җыхәтцэыла,
Ухәхәеит хәагы убжытцәкыагы ухьзом.

Ускан, ауртгы аҗакаргы,
Тыпкаҗ еинышәоит, еиңшхоит.
Са сьдгыл сыңсыбафкәа агаргы,
Сыңсыхаа сыңсадгыл иатәхоит.

* * *

Хаимѡалацѡуп хазегь, арахь ххаз-хазқѡуп,
Азѡы дбахза, длахѣыхза ѣазѡы икѡа дтатѡуп.
Азѡы шыкылк дахьынхалоуп, ѣазѡы имгѡа датѡуп,
Хазгѡылцыз аира акѡзар, егытѡуп, егытацѡуп.

Мѡак хаицангѡышьѡуп, арахь ххаз-хазқѡуп,
Азѡы идгьыл ицсы аитѡит, ѣазѡ тыпк игѡырѡуп.
Аамтак еицахзеипшуп, еицхатѡуп зегьы,
Адгьыл хазеипшуп, хаилнахуам азѡгы.

Хаимѡалацѡуп хазегь, арахь ххаз-хазқѡуп,
Хнеицылоит, хааицрытцует, азѡы дпѡуп, азѡы дпацсоуп.
Азѡы иашьцѡа ндыртѡозаргьы ибжык уахазом,
Ихазыхѡа ддауапшьуп, даапсом, дагышѡазом.

Мѡак хаицангѡышьѡуп, арахь ххаз-хазқѡуп,
Зыѡнутѡка игроу цѡоук хаѣыла «иразқѡуп».
Угѡатца иурпхазгьы азѡ дыѡхаланы дцеит,
Зашѡахѡ зхѡазгьы дзеихаз «дрымбазеит».

Хаимѡалацѡуп хазегь, хаипысуеит, хаихьзоит,
Цѡоук ашхам лартѡит, ѣа цѡоук ашѡтқѡа раазѡит.
Азѡы – зааны, ѣазѡ – насшѡа хтагаланқѡа пшуп,
Атыхѡтѡан зегь хзыхѡа апсра хьшѡашѡа хѡшѡуп.

...Хаимѡалацѡуп хазегь.

АҒБА

Уаха изықәпәом, инзааҕәрылеит ңшыаала,
Амш анҕыхоз аҕба дузза ңсит.
Хыхь ихалоит ацәқәырҕақәа еишьтала,
Аңша хиаало шәаңьхәара иласит.

Аңсабара лашәхеит, иабазом,
Ухәхәаларгы ухәхәабжь аҳазом.

Аңта хәашьқәа еилагьежьюеит, еижәхысло,
Ацәтыхәақәа рыцқәа ирыбжьакны.
Аңсахыџцәа – аңнышқәа неидысло,
Дәеа ҕбак иахыкәшоит ихынхәны.

Уаха уи сқьалак алахьынтдам,
Аңырсалгы аҕба иаҕахзам.

Иқыңьқыңьюеит ңсҕазаарак агәатца,
Амшын атцаҕ лашьцацәоуп, ихьтоуп.
Уа аҕба дузза аееикәнакит назаза,
Алашьцарагь ан леиңш иахатәоуп.

... Аха аҕба дуқәа анымзысуагь игбоуп.

СБЫЗШӘ

Ажәѡан даналаз дмацәысуа,
Зеипш даҭазә дамбаңыз дгьыл.
Мцабзны иахәа унаҭысуа,
Иңыз уа уоуп Абрыскьыл.
Иумамызт, мап, ухы азхәыцха,
Иухыцзозеи, ех, сбызшәа рыцха?!

Аетә нҭеитцаанза ихҭала,
(Дрыхьзаанза шьхатәыла иҭахоз)
Урхагьежьуа аишыцәа гәырѡала,
Уа уакәын жәа-пхала изырпхоз.
Ашьтахь дутәыуан Сасрыкәа,
Гәырѡашьтых сбызшәа, гәырѡа-ныкәа....

Дамышьтит, храк даҭкәагәышьеит,
Шәарыцаѡк иееитдых дышьтан.
Аарлахәа ицсы унахьзагәышьеит,
Нас уара уакәгәышьан иан.
Деикәукуан иугәйдтәало игәыцха,
Иуасиатгы узынхон, сбызшәа рыцха.

Алѡақ нахылкьон уажәы-уажә,
Еимаркуан нак-аак Ацсынра.
Амра аткыс атх еикәылашә,
Уахьнеилак иупылон уара.
Сныхәацхьыз – хыхь Анцәа иҕнйтәи,
Сыгәынқыреи, сҭатәи, са сжәйтәи.

Қылашь, нас Леон афырхатә,
Урхыкәшо маза – ажәак ухәон.

Ахыццышәкәә анакәкыз ргәатца,
Итҕаанзагы шәшәартууп хәа ухәхәон.
Уатхын угәыҕра рахәыцха,
Бираҕрагы ууан сбызшәа рыцха.

Аҕбақәа аннеиуаз еишьтала,
Уцәаатдәауа урышьтан уара.
Ацәкәырҕкәа ууазкәа нрыхтәала,
Ацсаатәкәа урыззон шәацыхәара.
Иухәлатәон улабжыш сырзха,
Ушпеикәхәзеи сгәыхь, сбызшәа рыцха?!

Хәит абаа! – урыҕхьон «Кьаразаа»,
Хәит абаа! – ирутон шьамхык.
Ирхәуаз духәшәтәуан уара аҕаза,
Иуқәшәоз уазеикәкуамызт хык.
Зашәахә наунагза ишьтыхтәу,
Сынарха, сцьынць, са сҕоурых ду.

Абахта – саҕара унтацалан,
Назаза урхәәеуеит хәа иаҕын.
Имиц рыҕсыхаа уҕсы алан,
Сыҕсадгыл уеаларҕсны иукын.
Удацкәа ҕамларц урбылгәышьон,
Аццышәкәа цҕьо уөеихагәышьон.

Урзымшьит ацыхәтәангы иуқәлаз,
Q-ҕаф дук урхуп уцханы.
Аныхеиҕш сунықәлап, иунықәлоз,
Уаныҕам, акгы ыҕам Аҕсны.
Аҕбеиҕш аҕшатлакәкәа угәыцхәа,
Унеила сзаазаз, сбызшәа рыцха.

...Имиц ургәыхәшан, уртәны.

АУАРБА КЭАШОИТ

Аңша ашытыбжъ иаццеит аңша,
Хара аңтақәа мѳасхьеит рычеша.
Аҳауаѳ ауарба кәашоит,
Ауарба кәашоит, акы ашоит.

Ҷыстүеит уа: сыцкәынра, уцәыртц!
Лакәума исѳахәмаруа Ҷыц?
Пҕхәызбак лыхцәы ссирқәа лҕоит,
Лыблақәа сыпхъазшәа збоит.

Сабитцас иңшуп адунеи,
Насыңқәак ашәуп адунеи.
Разҕыла икәыршоуп адунеи,
Иацы ааста илашоуп адунеи.

Акҕы ыҕам, схатәи ухатәи,
Иаҳзеиңшуп зегь амш – иахьатәи:
Уатцәы ашҕа сзыргәыҕуа, сызтәу,
Сыңстазаара ахпыҕқәа златәу.

Ашьхыцқәа ашәтыцқәа ирҕоуп,
Сықәра ахтырпашкәакәа ахоуп!
Абнақәа Ҷымт рыңсқәа ршьоит,
Ахьеиңш атынчра цәҕәыншьоит.

...Ауарба кәашоит.

* * *

Шьац зтам ахкаарақәа зегь – дэқәоуп,
Амахәқәа бҕыы зғамлаз – лабақәоуп.
Ашәтқәаггы мышәтуазар – имығқәоуп,
Ақәа иатцам аңтақәа – ңстҳәақәоуп.

Мхурстазам аужәра – жәла зымбац,
Иажәра рыцҳауп зычкәынра мҕеырбац.
Узмырхәыцуа, ухьазмырңшуа – ажәазам,
Узмыртәыуа, узмыжьжьо – ашәазам.

...Аразатә разам.

* * *

Сөйжәлан снейуеит аңарахәә,
Сгәала-лацха наӀ инаӀхарс.
Ацәыкәбар хәыцқәа аңыӀкахәә,
Маза ак сархәоит жәытәтәи лакәцас.

Сашәа еизызгоит цыра-цыра,
АбнаӀ царақәак неицәажәоит.
Адгьыл иажәуеит ацәаакыра,
Адгьыл аӀхаӀсы ақәа иажәуеит.

...Сықәра сражәуеит.

* * *

Дунеиқәак сыртәуп, ак ңыртуп, ак еиқәхәалоуп,
Ак хәоуп, ак аартуп, ак лақәуп, даҕеак хиаалоуп.
Зыхәрақәа срытәхәоз ңоук сыхәрақәак ғархәоит,
Хтысқәак ак сархәоит, ңоурыхқәак снейтархәоит.

Санышьтоугы бжы хаак ауапеиңш исықәуп,
Шыжыла сышәтыцха сызқәыҕырбо зыхықәуп.
Сымнеицт ахыгәахәуагы – са соуп мазанықәа,
Уа саштағ саңшәымоуп схынхәаанзагы аҕнықәа.

Снауңыртдыр, арашь еиңш сагоит сара аңшалас,
Нас абла сныхтәалоит ғада амзаға ихалаз.
Шыхаракағ саацәырцуеит, сагынықәбоит ашәах еиңш,
Дымҕаст ануғәахәуагы саауғаччоит ашәахәеиңш.

...Истәу сыртәуп, ак ңыртуп, ак еиқәхәалоуп,
Сызшырцаз исеихсыз ихтыңқәа иныңқәалоуп.

* * *

Сымѡанызаѡ сыцны сцон,
Сымѡанызаѡ – адыд кара.
Қаак саңысуан, пшак сыхъзон,
Атцх иаман иара аңқара.

Насшәа сныжьны иааласит,
Аңша гәамтци аңта хьшәашәеи.
Сымѡанызаѡ ңа исцәыңсит,
Хаизынхеит сареи слабашъеи.

* * *

Тэартак иакэшэаз цыс аацсоушэа,
Амра амцэыжэа неикэацсахит.
Уахь мазак ахэарц ицошэа,
Ацх ашыха аеахьнагзахит.

Кышьяк амам уи катала,
Ма шыацхэалагь иузынкылом.
Ацша дэыкэлеит нак ееикэала,
Лашьцарамзар акгы апылом.

Зны ихароушэа, нас иааигэоушэа,
Лашбыжыкэак цыара еибарфыхоит.
Дау млашыцэак рагыбыжы гошэа,
Арэаш гэынамзақэа еифыхоит.

Ацша неиуеит уажэ ееикэала,
Ацх хышэашэа мап, изырзом.
Зегь аамталоуп, аха аамтала,
Уи ахьеыжэцуа азэгьы ихаздырзом.

* * *

Илеиуеит акэара, аекэар еипш икэаруа,
Уахьзарггы атахымкэа, иубарггы атахымкэа...
Уа иашьтоуп аңшалас, маңуарлоушэа иңаруа,
Раңэак иагэыцхэымкэа, аха арахь еак ахымкэа...

Рычэышьтыхны игылоуп цлақэакггы харамкэа,
Рыбгыцқэа мыцхэымкэа, аха рымахэқэа цэқэымкэа...
Адэеиужьқэа убоит хаз иаңэарала ихкыамкэа,
Аха рзамғақэа хтымкэа, рыңхараггы рхэымкэа...

...Иауеит ақэа хымкэа.

* * *

Иаха амра иҫашәаз уажә ҫеа ганкаҫ изхыт,т,
Избада изыниаз-изынҫаз гәырҫа хымт?..
Смоҫа даргәырҫеит уи, смоҫа дархәыт,т,
Амреиҫш ианҫытҫаха лыблақәа ҫымт.

Иаха амра иҫашәаз уажә ҫеа ганкаҫ изхыт,т,
Ахышәахәа кыларуеит абар, иааигәаны.
Смоҫа хәыҫ тқы ҫшзак уи иалхны иналшәылт,т,
Хцәыкғы налықәылт,т иарала иҫаны.

Ианеиҫырт,т игәхәааибого, иахыцәаз еиҫхызт,
Амрагы смоҫагы ашыжь еиццәырт,т.

* * *

Инеигәышьоит аамта, ахағы унарбазом,
Ашәахстақәа анылоит, ашәахстақәа анытцуеит.
Уи ағба ҫоук ҫалоит, ҫоук амған итытцуеит,
Италаз еиҫашуеит, итытцыз еихьзом.

Инеигәышьоит аамта, аҫсы агәатца итакны,
Икарахаз ағба наскьоит итагәтасуа.
ҫьара ацәқәырҫ ирылсуа, ҫьара амца нацрасуа,
Амызгәытқәа ирхьынхалоит ҫоук хцом хәа ихәхәаны.

Инеигәышьоит аамта икәу-тәыуо, иеырбо,
Хаазоит, хәргәырҫоит, нас хәзегь хәражәуеит.
Атдыхәтәан гәылшьапцас хира ажәуеит, хаҫсра ажәуеит.
Хаибачхалап уаанза хаинышәо-хаинҫо.

...Инеигәышьоит аамта зегьы-зегь зызбо.

* * *

Хыхы, гыхы, чыхы еицуп,
Еибаргәаҕуа.
Ашәа гәыштыхга кәылзуп,
Аха иабаҕоу?

Ҧыстаа мзышәак иезаны,
Акы ирчақыеит.
Атх тәыс иҕатцаны,
Тык бадақыеит.

Лара лакәзар днахароуп,
Акы зысхәашаз.
Сгәыҕра аҕцыс еицш ихәароуп,
Саазырҕәғәашаз.

Атлеицш атх рышәшәаны,
(Аха изылшода?)
Схәаакәа наҕ инҕыршәшәаны,
Сеиқәзырхода?

Баша снаҕәхәоит, еибакзом,
Сара сымца.
Ушьта схәыцраҕы назом,
Сҕара аҕынза.

* * *

Еизызган маң-маң шәәхәәқәәк,
Сбаҳчара инытаңсо сдәықәлеит.
Хәырбғьыцқәәк исзықартт атак,-
Сыхәрақәә гәәто инарықәлеит.

Аңтақәә ирцәызган ақәә,
Дацқәәк ирзысшеит иңсыдоу.
Ашәтқәә иааргәыцаркт адәқәә,
Рыффы хаақәә гәығраны исыто.

Ҡсаатәқәә снарңылан хазы,
Сашәәк аацәырызгеит ңшьаала.
Идырхынхәын сқәыңшра лассы,
Сымғағьы дроуит рыбжьала.

...Буадахь исыңхьоит бкасы.

* * *

Ахәа еиқәыцәашь снылха-нылхо.
Кәицқәак аарла еидыскылеит.
Инеиғаскын срытәхәа-рытәхәо,
Пхаракгы насгәйдтәалеит.

Ипхасырсит атх исхытәаз.
Шьта гәыбғангы сызтода?
Ғыц еиғаскит амца иғыцәааз,
Са сыпсыр сеиқәызтода?

* * *

Багеит уи адэыҕба, баасымхны багеит,
Аңшатлакә имцарсны иагеит иара абжы.
Ара ажәѡан мацәысит, ҕара ажәѡан еилгеит,
Азәы мрак анизгылоз са салахт ашәшы.

Пшьаала ҳазныслоз мѡахәастак ѡҗоит,
Аихамѡақәа шәахстак рынхалазшәа збоит.

Ех, дарбан илҕыло нахьхыза, нахьхы?
Дәыҕбак аанҕасцпхьаза иаанҕасуеит сыгәгы.
Ашәтыц иахыбаахаз ашьхыц закәи?
Ашьхымзатра ахьаа хьанҕахоит иаҳагы.

Ацәкәырпқәа гәамтүеит, бызпыртцыз хара,
Бхьаагара ишатцаз ишлеит аҕәара.

Инбыжьыз абаҳчагы хәыцрак ахьшуп,
Ҳтәартагы уаҕа банамба илаҳәит.
Аңнышқәа рееиҕакуа бымѡа иазыҕшуп,
Амра шыжыла ишхынҳәуеиҕш бымхынҳәит.

Уи аахыс итцозеи? – абжа сҳәоит, абжа ззоит,
Сгәы инаҕрагыланы адәыҕбақәа цоит.

* * *

Ех, аңслышқәа, ҕырҕағыақәа,
Ғырба-ҕырба иңшуеит.
Цәқәырҕа ссақәа – аҗаңарҕыақәа,
Рееикәаңсо иаауеит.

Унархысыргыы – иааухысыргыы,
Ираҕаам рхәазом.
Иухысыргыы – унархысыргыы,
Рышьҕахыҕа ихынхәазом.

Ак лакәушәа, ак лакәымшәа,
Аңх ҕыашыахәуп!
Аңша ласқәа кәаша-кәаша,
Рашәахә рынцәахәуп.

Хазы ңсыраза, уа ңсылатца,
Амза шанхахьеит.
Баргы саргы гәыхәтәыназа,
Цламцакаҕ хашәтхьеит.

* * *

Ашәт иргәытцыркыз адәеипш,
Аецә рыла ажәѡан шәтит.
Атцх иалатәаны атәеипш,
Акикихәа рбагьк җнатит.

Шоуп угәахәуеит, аха ишам,
Схәыцра аңшәымам, егьсасым.
Аңша җыхаам, егьашам,
Егьыхантам, егьласым.

Сашәа схашьазом, мамоу,
Нас сцәашьы амца нацрасырсп.
Аѡстаа иакәзар знапқәа ахѡоу,
Шьта уи ала дыпхасырсп.

Амза шаша ашәахәақәа,
Сашта раштаха еилицьѡоит.
Урт исхыган сгәырѡақәа,
Атауад иеипш рыпсқәа ршьоит.

Ашәт иргәытцаркыз адәеипш,
Аецә рыла ажәѡан шәтуп.
Атцх иалатәаны атәеипш,
Арбагь ашьыжь иазыпшуп.

* * *

Спацхаѣ тынчроуп, сбартцаѣ тынчроуп,
Сгѣатца тынчуп уаха азатцеипш.
Саштаѣ тынчроуп, жѣѣанаѣ тынчроуп,
Уа аетцѣ атцапсоуп азазеипш.

Нцѣеи маалықыи зегыи ирымтан.
Саргыи сыкоуп гѣыграк амцаѣ.
Хазы атынчра акѣардѣ иныкѣтѣан,
Аѣарпхоит уа сыхѣштѣарамцаѣ.

* * *

Изааҕарылеит, ҕаит абааҕсқәа, ахрақәа,
Иҕагәышьам, ма игазом рыбжыы.
Изааҕарылеит ишзааҕарыло еиҕш аҕбақәа,
Уаҕа аҕсқәыршә еиҕш ихнаҕеит ашәшыы.

Изааҕарылеит, ҕаит абааҕсқәа, ахрақәа,
Аха амшын еиҕш атх цәқәырҕазом.
Ахәырбҕыц еиҕш аетдә рықәстдоит сгәы ахәрақәа,
Саргыы ахахә еиҕш сышзааҕарылахьоу збазом.

...Изааҕарылеит ҕсаҕа бзиақәа ахрақәа.

* * *

Илҕахэмаруа ицэырҕыаз аңшалас маң-маң,
Абнахь иңхастеит.

Ашәа илзаңыстһазгы абар – акакаң,
Лыхәда инахастеит.

Аетдә качча-каччо илбарц иааигәаны,
Аңтақәа хыстеит.

Лқышәқәа пшқацәан, ихьтактыр ҳәа сшәаны,
Сқышәқәа наршәыстеит.

* * *

Пшак уазыруеит, рыцха ихәума?
Уи хәыргъыцқәак атахума?

Тык ҟарҟаруеит, абна илцма?
Изышьтоузеи, афыза ацәызма?

Цгәык ҕәутцәыуеит, имлакымашь?
Мҕыда-мцада ихьтакымашь?

Абырг дзыцәом, ицәа изхама?
Ихәыцра ашахеицш ипытлама?

Бгакгы уууеит, баша иаацсазаап,
Кәтыжь цәыгманзаргь еилаҳазаап.

Ацшқа дкьаасит, пхызк даршәама?
Иан дтаҳәахаа дамхацәама?

Сгәы цәаауеит, икарахазар?
Амц изнымшәәзо иархазар?

...Ацх мҕасит, агәы цтцәама?
Ма зегь баша ҳарҳәацәама?

...Ҳхьаақәа нтцәама?

* * *

Ашъантақәа аҳаџараџ ишџалашо!
Лаџшыла рыџхара сџаауеит.
Сыхәда уа аџшалас аенакәыршо,
Уабаказ, уаба? – исызџаауеит.
Арџашқәа ахрақәа ирџакәашо,
Ирџагъежьюа, ирџаччо илбаауеит.

Ахьышәахәа ахьымџақәа нықәџаны,
Исыџхьоит: уаала, уенумырхан.
џыс хәычык, џыск аџырчыгәзаны,
Иқәтәоуп махәык агәаџхан.
Сеыџџышәқәа снаџс рџырџынчзаны,
Иџшуеит ишыџшыџ ишанхан.

Исыгу сызхьымзас ауп, сымдырроуп,
Схәыџрақәа снаргоит хара.
Ухәышәтәроуп, ухьчароуп, умџироуп,
Уаха џак сыдым сара.
Ех, егърызџуп, егънасыџдароуп,
Сыдгъыл, уа узыҳәан аџсра.

...С-Аџсынра.

* * *

Атх антдәамта шыақәхеит,
Иагъымцо, иагъымаауа инхеит.
Ишъахаитәта уа шәацъхәафык?
Дахьзарц изыпшу ныҳәафык?

Изцәырымцуа ашыыжь цәахуп,
Ацхыраара мацк атахуп.
Сынкафын атцыс иатцә абжьеипш,
Ашара хсыртит аҳацшьеипш.

* * *

Аңша ашытыбжы нылаңаны,
Ицеит ишцара.
Тык бығықәак аерылазаны,
Акы аҳәоит хара.

Схалазатәы, атәықазатәеипш,
Хәыцрақәак сыртәуп.
Алашьцара сыжә еикәатәеипш,
Сыжәгәара иҥакуп.

Сытсыбаф ахыкәу цюук тәоуп еикәшаны:
Атакәжәцәа, атацацәа... сахәшьцәа – агәтаны.
Рыхцәқәа ауужьуп, рызгқәа амхуп,
зегы шәыла итаҳәхоуп,
Азәазәала руазкәа узыңанымхо гәыршоуп.

Сыңсы артқәа аҕауеит, уи абарт зегь абоит,
Аха ажәәан иахьалоу сшыңсым агәра агоит.

Абыргцаа аауеит рлабашьякэа кны,
Рацэак рыбжыкэа тымгазо, рылахькэа еикэны.
Итэыуеит уа сгэылацэа, сыуа, стынха,
Абар, адышшылацэагь гылоуп настха.

Сыңсы артқаа ахауеит, уи абарт зегъ абоит,
Аха ажәәдан иахьалоу сшыпсым агәра агоит.

Аштакны скæйба аарыгæтыларкт ацъар,
Урт цшъаалаза хаттак даарылтын, абар,
Сызлаказ, сызлакамыз – иихæо рацæоуп,
Цытбжык рхылцуам, зегъ шыта изыроцæоуп.

Сыңсы артқәа аҕауеит, уи абарт зегь абоит,
Аха ажәәан иахьалоу, сшыңсым агәра агоит.

Ахацәа ҭагылан уажәы амаша жны,
Скәыба ларышьтуан наҭ-ааҭ еибарцшы,
Цьоук нышәқәак нҭарцсан: «ицшьаз уцсатә»,
Ажыгақәа ишылыргеит снышәынтра агәта.

Сыңсы артқәа аҳауеит, уи абарт зегь абоит,
Аха ажәџан иахьалоу, сшыңсым агәра агоит.

Хәсеи хацәеи еишьтагыланы ашьапахь инеит,
Заңсуара зцәызыз уа рқьафқәа ҕартцеит.
Ҕсаҕоуп хәа сызқәыркәабаз кәарак инхыртц,
Исзааигәазаз рыда зегь хашта интытц.

Сыңсы ңырңыруеит, уи абарт зегь абоит,
Хара ажәџан иахьалоу сшыңсым агәра агоит.

* * *

Ақәа ахтәыркәа шыацәхыртәуеит,
Азиа иатцәа ихгыланы.
Снапсыргәытцақәа сыртәуеит,
Мѡабжара снарцыланы.

Ақәа ахтәыркәа шыацәхыртәуеит,
Аҳахаира ҳаирахәа.
Ашәтқәа сыпхьѡ иаалацәкәуеит,
Хара ҳахьгьы шәшааира хәа.

Ақәа ахтәыркәа шыацәхыртәуеит,
Иахьа арака чароума?
Амацәыс агәқәа аанартуеит,
Уи жәѡангәашә еимкәроума?

Ақәа ахтәыркәа шыацәхыртәуеит,
Шьагрын еимаагь рышьазам.
Уа цьара анасып ғнәтуеит,
Уажәы ирамзар цсра ыказам.

...Ақәа ахтәыркәа шыацәхыртәуеит.

* * *

Ашыжь арѡашқәа ирыхтәалоуп,
Аха акәатеипш изысзом.
Амахә хахақәа ирхынхалоуп,
Аха бҕыцшәа иңырңырзом.

Инырҕагәзуеит мақъеи-шьантцеи,
Ҙьаргы ақышәқәа убом иара.
Инрыҕцаажәоит ахәеи амцеи,
Ҙырбара агым, ҕырбара...

Иазыңшызма уа ҕынхак иеипш,
Ахра аѡытраҕы илашеит.
Ажәѡан иалоу ан лҳақ еипш,
Меигзарахда аңхара ашеит.

...Саргы сшеит.

* * *

Игәәкүеит, ақәыңьмақәа рыц иаганы,
Иқәңоит, аха аеы иалшари, рыцха?
Аңа акәшоит иахькажью, уа шыала илаҳәны:
«Сеитымхоит, зәыр шәыказар, шәсыцхраа.»

Адунеи зегь сырґыхар сґахуп сыҳәҳәаны,
Ғәыцха инацлахуеит сґәыцха.
Ишьтоуп са сыңсадгьылгы ғәғәалаза ихәны,
Еихоит, аха изгылару, рыцха?

* * *

Сдәықәлеит сара заа,
Сзаагы заа имәасит.
Исфәхәоз ацаа,
Сшахәәеуаз сәеидасит.

Ихәыштаара иңабон,
Ихықәхалаз атыша.
Шьанцак наисырбон:
Аҳаҳаира гәышья.

Инасыгәтасны нағ,
Сыхәрақәарғе сықәартон.
Сбызшәа, арыцҳа – агәағ,
Лацәгьатцас иңхартон.

...Имцахә дарцхазом,
Тәымк азыхәа иңсымтәыз.
Цыскгы шәахәазом,
Ашәтышқәа рыңсымтаз.

Пҳызла қәыңмақәак,
Ирқакоз аңыматә.
Сапҳаға – мәақәак,
Сызхьынхалоу сыматә.

Сахәаңшыр хәа сшәоит,
Уажә етәак аңсымта.
Алабжыш сыкәшәоит,
Рада гәышья – стәымта.

ЧАШЬА

Уа ушитцәкьаз хьзыс,
Иустейт сара «Чашья».
Схәыс хәыч, уара схәыс,
Уа мышрақә зызхаша!

Икагәышьам уан,
Заацәаны уейтымхейт.
Абгақәа ирғашәан,
Абаџқәагы рзымхейт.

Еикәхаз сшьамака,
Унарпыло цшыаала,
«Сузыцшлойи шака», –
Урылацшлойт гәырџала.

Зны-зынлагь, цаны,
Цхызла иубагәышьоит.
Ачыргә хшыла итәны,
Уатцасуа иуцәагәышьоит.

Азын цәгьоуп сынтәа,
Аха иахтоуп аамтала.
Ацхә, ацъыка, атәа,
Угсырхом ламала.

Аха изыцсахша уан,
Уаха икалагәышьом.
Узыниаз узшан,
Иуцәцаз хынхәгәышьом.

Саргы аңсцааха ус,
Сҕаритэит – ыырѡашыа.
Ихаччалароуп сҕэыс,
Измазамгы чҕашыа.

...Ҷашыа.

* * *

Атх иаушаз аухьеит,
Ихыкьасоит адгьыл айрыз еиңш.
Баргьы саргьы ххала ханхеит,
Абахчагьы аеаңсахт аңхыз еиңш.

Аңшалас иадырп иара атәы,
Иажәымкәа... иґацәамкәа... ихәычымкәа.
Ғәызрала са сқьышә пшқақәа ртәы,
Азыхь ишартәуеиңш ахмацырқәа.

Аетә еилаеырбоит хыхь,
Исыхәлаччоит быбла маахырқәа.
Зышәнаґа ихыбтәхәалан сгәыхь,
Ғакала иласхеит сыжәахырқәа.

Амзаґа цәырқт еикәатәы,
Азамғақәа шәымкәа... икычымкәа...
Ғәызрала са сқьышә пшқақәа ртәы,
Азыхь ишартәуеиңш ахмацырқәа.

АТЫҢҒАИ АЗЛАГАРҢЫ

Атх цоит имыццакзакә,
Хыхынтә аңтақә лбаауеит.
Пшак рацәак аҗмырзакә,
Акы аңызышә иңшаауеит.

Маза икылпшуеит, инеихәлаччоит,
Кәиц хәыңқәаки аңашы.
Уа азлагараҗ ыңа еилатәоит, –
Атыңғаи азлагарңы.

Бжыцәгәк азқәынто, дыдроушә,
Зыңак гәамцуа таҗа инхеит.
Алуқә аргәежьюеит дырдқәоушә,
Аңықәреи рыңқәа нтәахьеит.

Уртқәа зхыда, ма изтахыда?
Псаатәк иамтәыжәақәоуп агәқәа.
Акғы збартазам ахыда,
Ахыб иқәкәашоит ақәа.

Атыңға нага җакы лгәалоуп,
Лажәа ахы аңссоит, игәыкуп:
«Сңықәреи җаңшыгы слагароуп.
Акыр цуеит, иара җырпуп».

«Уа иуадаҗым уи быгәтыха,
Зегь ҳаицхыраароуп ханих...
Бңықәреи җаңшь – уатәауха,
Нас – быкәчарақәа рзы аиғ».

Алуқәа аргъежьюеит аффаҳәа,
Еҳ, азы иамоу закәы мчи?!
Изынеипырцуам уаха уаҳа,
Атыцыхаи азлагарцы.

* * *

Адыд ақәа алагоит, амацәыс иаразоит,
Ихыкьасоит адгьыл айрызқәа.
Аңша хьшәашәа агәалақәа сгәы аарлақәа иалазоит,
Ох, гәышья, сыҕоуп сымҕсыцқәа.

Исзыштьымхуаз сатцазма, зааны сзыркаразеи?
Ма цьара сқәыпшрагы сдылом.
Амахәқәа ҕазар атцарақәа ирхароузеи?
Иртәауам, избанда ирзынкылом.

Аццышәқәа сықәнапсон аамтақәа реинкьара,
Зны-зынлагь сарзысуан шьала.
Ах, инаскьагацәан аптақәа реимкьара,
Зыхәашык сыхәлатцәон цшьяала.

Цсаатәтцас ибналазом сыхәрақәа схибақәа,
Исылакшоит сымшқәа ршьапхыцқәа.
Стәоуп уаха сымала, схьаақәа сыҕырылақәа,
Ох, гәышья, сыҕоуп сымҕсыцқәа.

* * *

Сашта инташыкырт апша җыха,
Аетә ажәван иаҗаҗсоуп.
Атх иалашәтуеит аеыхәа,
Изцәыбналаз сара соуп.
Амза ахышәахәа унаҗыхәа!
Ахырхынҗы еипш иҗбароуп.

Ахырхырхәа зыхь быжык ааҗуеит,
Лызбахә аума, мшәан, иахәо?
Цыс ашәа хаак слымха интаҗуеит,
Сарҗеипҗеишоу, сҗанахәоу?
Уака ашыацраҗ схаыцра акы аҗуеит,
Хазгы ауапеипш сынтахәхәо.

Хыхь исхалаз ашыапызатә,
Сыгәшәа акырза иҗанатҗоит:
«Илаҗәымзаргь уажәазы уатә,
Нас угәтыхақәак назоит.
Лыцәа уалоуп пхәызбак мшыннырцә,
Мәа харак лшәоит-илзоит!»

Сыкәа итаршәуп сықәра аҗеыха,
Уи сацәшәоит, саҗацәшәазом.
Аамта иамазам аҗшыха,
Агәқәа рымаза нцәазом.
Атх иалашәтуеит аеыхәа,
Акыркырбыжы сызхазом.

...Сызбыхьзом.

* * *

Ицшуеит хара абахә ғыңсақәа,
Акырзагы иааңсаны.
Ицоит, ицоит асыңсақәа,
Асыңсақәа зыңны.

Ех, насшәа иубартә иныткәырны,
Азыхькәагы неилаңәап.
Ех, насшәа, нас абжыы ныңакны,
Иааңәырңып акаңқаң.

Рлакәа хазхап хазы ахрақәа,
Иуәаччап ашырхын.
Иарҕап азхәырагы ахәрақәа,
Хәырбҕыңхап аҳаскыын.

Ицоит, ицоит асыңсақәа,
Идәыкәлеит иңәаны.
Хара сыргоит са схәыңрақәа,
Уа сымахңәқәа срынкны.

Хдыркареит аамҕа еиқәарақәа,
Хаиларҕежыуа быҕңас.
Ианбанңәо сыжәлар ргәалақәа,
Ианбазыңришь абас?

Ажәытә, ағәтә ирхыргахыоу,
Ирымнаххәеит рыхәңак?
Ианбеинңәыло, ианбаңынчхо,
Ианбарңыло ааңынрак?

Иузырхәом ахра ғыпсақәа,
Иузықәцом иршәаны.
Ицоит, ицоит асыпсақәа,
Асыпсақәа зытны.

* * *

Шьта сахьынзазцо сыздыруам,
Сеидру шаҕа җшацәҕа сысыз.
Азы иҗамлаз азы дзыруам,
Дхаракырам храмш иафымсыз.

Млағәырк хәацәоит цлак аеалак,
Бзиак иазхәам саҕатәазар...
Уарҕы гәалак... сарҕы гәалак,
Лаҗшы-хыршәык хәҕаҕазар?

Сиетцә цшуп аеынапхьякшәа,
Мап, еҕьцәышым, еҕьцырцыруам.
Сқәыпшра камхәит ахқәа анақәшәа,
Аха дааракҕы ицхафыруам.

Даеакала сыҕан цыхьа,
Ак рацәасшьон, даеак ҕәнысшьон.
Ацх касыцсон ипыхха,
Амш шыацхәала исхәынчоз цыысшьон.

Сгәы мпыруазарҕы иуазыруам,
Ныхак еипшуп – хара ихысыз.
Насшәа сеиқәтәашьа сыздыруам,
Ашәа згым иоуп ацсра иахысыз...

* * *

Зегы-зегь ирхыҳәҳәо, иахшазшәа мазак,
Сыжәгәараҕны аҕеитцыхны игылан хьацак.
Атцхқәа қәахьшәашәеи пшацәгъеи аныртаз,
Аҕеахьчон уа инытатәа сыцә ду «Патаз».

Уа ицәон, иҕыхон ашара иазыпшны,
Инытыцуан ашыжь, аңсы даара ишьаны.
Шьыбжьонк азы иаахытцканы уртк аҕеашәеит,
Зышықәсқәа итырфаахьаз сытла хнажәеит.

Сызлахәарыз, рыцха, ҕхәарала ианынтдәа?
Мҕыс уи суацъаҕаз изгеит еихытәтдәа.
Уиаахыс шаҕа аамта цахьоузеи иханто,
Аха сыцә ду уажәыгы иахьтәац ауп иахьтәо.

* * *

Ихысбыжықәа уаҕа ишгац игон,
Дара ахәыхәқәа ихысны ишцац ицон.
Зны уа «илацш» ҕеибылуан шьашәы,
Диқәшәиуан «мышьтацәгьак» деикәашәы.

Митәгы ҕуам, исгәалашәоит уажәеипш,
Диқәызбон, диныцәхауан Ажәеипш.
Анаҕьалбеит, дрыцхат, ибазом,
Дахьынтәхысуа иабҕьар бжьазазом.

Зхи-зыхшыҕи зыблақәеи еимадам,
Хацшья ҕеуп, дахьноугалак дмаҕам.
Акгы злам «зегь зхароу» дицшаауеит,
Нцәа дызмамгы анцәа иҕнытә даауеит.

Ихысбыжықәа ахьгац ишгац игон,
Дара ахәыхәқәа ихысны ишцац ицон.

* * *

Иухъзеи, уа сыдых, ухәума?
Узыргәаҕуеи, узыртәуеи абас?
Цыхәтәажәак ухәарц утахума?
Узжырцгыи утахгәишьоума нас?

Акгыыҕам рацәак сызлауеиҕу,
Исырхаз аткыс сцәызқәа рацәоуп.
Сышәхымс хәыч аҕынзоуп сахьнеихьоу,
Сгәатцдақәак блуп, еихытәтәоуп.

Аха сықәра науафызгоит кырза,
Уара амра умбазакәан уцсуеит.
Узгарцыз агара нахьхьиза,
Дырфегьых ҕа цхык арцысуеит.

...Сара атцқәа ицо сыцхьазоит.

* * *

Атцх бжъазуеит, амра аимтоуп,
Ныхәафык дшәырныхә!
Сарма нацәкыс атцыс ықәтәоуп,
Саргъа нап – ахәыхә.

Атыг-атыг, уча-хачла, –
Атәхәа катәтәоуп.
Ашәи, ашхам шыта маң-маңла,
Нак иңхатәтәоуп.

Разын заза махәык иқәтәоуп,
Бла хаала унахыс!
Саргъа нацәкыс ахәыхә ықәтәоуп,
Сарма нап – атцыс.

Быды-быды, нас цсхәафә,
Быгы-быгы шыам.
Цыха зыла итәыз ухрафә,
Цха-саранцъла – уцъам.

Сан акы лымтоуп, саб акы имтоуп,
Аңнышцәа, шәыстыхә!
Сарма нацәкыс атцыс ықәтәоуп,
Саргъа нап – ахәыхә.

Цәама-жыма, аатцра-мыцра,
Быжь-цъара сынхоит.
Мшын цаулоуп сара схәыцра,
Сызгәаңхо сгәаңхоит.

Амаалыкъ дызқәитү сытоуп,
Дагысхалеит ңсыс.
Сарға нацәкыс ахәыхә ықәтәоуп,
Сарма нап – аңыс.

* * *

Амза сҕаңшуеит, саҕаңшуеит,
– Узырхэыцуазеи? – аҕак ҕанатом.
– Узгылоузеи? – са исызцаауеит,
Сызгылоу схаҕа исызхэазом.

Амза сҕаңшуеит, саҕаңшуеит,
– Уабаци? – аҕак ҕанатом.
– Иухыцуеи? – иара сызцаауеит,
Исхыцуа схаҕа исызхэазом.

Амза сҕаңшуеит, саҕаңшуеит,
– Уааңсоума? – аҕак ҕанатом.
– Уажэхьоума? – иара сызцаауеит,
Уахак акгы аҕак сызхэазом.

...Амза сҕаңшуеит, саҕаңшуеит.

* * *

*Атыпхацаа зхықак ағы еизаны рцаахақаа змыжык
ихырыңсалон, зцаахамырша мзаакәрылакаа
кыраамта иххалоз, лынасың ааигәахеит хәа ңхьазо.*

Атыпхацаа азхықәахь иаауеит еиманы,
Ргәыґра лашарақаа ргәатца интакны.
Аңшалас рыбжыхәмаруа ирыцуп аезо,
Абжыы амыргазаргы аңсы нархыгзо.

Атыпхацаа-агәилқаа, уа ччапшь-хьытәтәақаа,
Азәазәала инхырцоит азмыжь рцаақаа.
Абар, реитыбзак лхәаша тыстцысуеит,
Азыжь иатәа ихыланы ицоит, изысуеит.

Атыпхацаа гәыргьо, уи рылапш ахуп.
Аңқақаа ирфырцаазшәа иңрырц ртахуп.
Разкы ңшза дрыгәтылак изфү кәашароуп,
Разкы ңшза дрыгәтылак изфү шәахәароуп.

«Ашьхыцқаа, ихашәтаз шәцәа азыхәа, итабуп!
Ушьтангы шәа шәкынтәи еихау хазыпшуп.
Дарбанушь, дарбану ибла таңхо,
Ашәтқаа днаҳалганы, хашәтыц дызтәхо?»

Абар, аңсабара ґахоит, иеырбоит,
Абар, аңқацахәа ґамчышьтыбжык гоит.
Икаба... икәымжәыхәа... имақа дтабақа,
Абахә дафысхьеит иеышьта аңпыґқа.

Атыпхацаа рѡыза рыцсы даѣхэароуп,
Адгьыл лашоит, шэахэароуп, кэашароуп.
Шьта амаза абаҕоу, ахэаша цыстысуеит,
Азыжь иатцаа ихыланы ицоит, изысуеит.

СЫМШҚӘА

Сымшқәа сдырхуеит сара аҳағъеипш,
Урт зынғыы аҕамеипш сырхәуеит.
Насшәа сырхуеит дара амақъеипш,
Зны-зынла алыхәҕеипш сырхәуеит.

Зны снарымпытшәоит арыц еипш,
Хәыцқас зынғыы сғәы ңшқа ршьышьуеит.
Сымшқәа сраазоит сара асыс еипш,
Ацыхәтәан гыгшәыгқас сыршьуеит.

АЦӘҚӘЫРҢ ЕИҚӘАРАҚӘА

Адгьыл агәалақәа, –
Ацлақәа имғьацо...
Ацәқәырҗ еиқәарақәа, –
Сыхәрақәа имғьазо.

Ҙынчра ҳәа шәымазам,
Иарбану шәзыруазыр?..
Салашәхәыҫ шәымаза,
Ишәыхәоны жәдыруазар...

Ашықәсқәа идырлашәыз,
Ғәамтңы ишәҫахысуама?
Асаби ишәыларшәыз,
Ицәаабжь шәхьысуама?

Шәшатаны, сшатаны,
Дарбан иаҳзызхыцуаз?
Стәылаҫ сыбжатаны,
Стәыуара ззышьтымхуаз...

Исылымзо, ишәылымзо,
Ас изаҳчычоузеи?
Шәааигәышьоит шәҫынкынцо:
Ихьчамзеи, ихьчоузеи?

Ацәқәырҗа рыцхақәа, –
Сшәаңьхәара адаҕьақәа...
Амчыда җсы-цхақәа,
Сгәаҕрақәа ргәаҕрақәа...

ДИБЕИТ, ДИАХАИТ, ДИГЭАПХЕИТ

Дибейт, диахаит, дигэапхейт,
Дылғапханаз диғапхейт.
Инапеимдахь цоурахейт,
Лхэыцымач цабыргхейт.

Дибейт, диахаит, дигэапхейт,
Ғацаагара хәа ицатәхейт.
Цаул чарагь ашәахейт,
Ғыцәах-цәырымц аґаххейт.

Дибейт, диахаит, дигэапхейт,
Еибаныхәейт, еибарґехәейт.
Анқьах цызцәоз неилатәейт,
«Алмас» ахәгы неимдырххейт.

Дибейт, диахаит, дигэапхейт,
Ушьґа рхала иааизынхейт.
Дигәыцәхәәо дааирцхейт,
Уи аґакгы катцатәхейт.

...Дибейт, диахаит, дигэапхейт.

УАРАДА ГЭЫШЬА...

(Ан. Возба игәалашәара иазкуп)

Уарада шәнеибаца гәышья,
Хатцак игәатца тьыблаауп.
Ашәа ғызует, игызгәышья...
Ажәәанағ аетдә еилкаауп.
Уарада гәышья шәхәагәышья,
Кәапуп, ушьтаныхыс хәаауп.

Шәғыха! – сыхәхәоит, сыхәхәагәышья,
Марда-мәтык ашхам насхыст.
Расамахәк мцарс шәеихагәышья,
Адыд еипш хәаацәгәақәак сист.
Иғьыблаауа сыхәра шәыхәшәтәгәышья,
Ахахә еипш сеиқәыхьшәашәа сдыт.

Сыңрак лақәует, илақәгәышья...
Сыбызшәа адацқәа пытәтәоит.
Ишьоуп, са сғырпынғы шыагәышья...
Ҡымаак агәатца еиқәычәоит.
Уарада радара гәышья,
Кәицқәакғы шрацәахо збоит.

Хнышьырқәак хон, ихагәышья...
Сеилшьяауп, сара, акырынтә сырхәуп.
Аццышәқәа ирылцыз шәхынхәгәышья,
Шәаштақәа таак рғәахәуп.
Хазрым хәа сгәы шәырғәғәагәышья,
Ишәыпхьогғы ааңсоуп, илахәуп.

Уарада шәнеибаца гәышья,
Сбаашқәагы еимаркыр хәа сшәоит.
Уңшәмара цәкьарас ианыршьяу,
Уңсадгьыл арыц еиңш еиңәшәоит.
Фырхатцак иңсымрағ даныржуа,
Ғәзәы ихәда кармак нахашәоит.

...Уарада гәышьяза гәышья,
Уарада гәышьяза схәоит.

* * *

Дәыкрынк сашәын, дәыкрынк сашәын,
Ихәычзоушәа збахоит сықәра.
Мағак ажәѡан, мағак ажәѡан,
Мағак ажәѡан таршәуп сыкәа.

Цыск чырчыруа, еита чырчыруа,
Хьытәтәа бжыла наӑ исыӑхьоит.
Ицьюцьюуа, еита цьюцьюуа,
Шәахәақәак азаза дрыӑхуеит.

Мшәан, дабакоу ааӑса-кара?
Аӑша иасуа гәыгра гәы-хәшоуп.
Самцаныхәоит Гәашьа лгара,
Сдақәа иртахәмаруа лгәыхәӑыхшоуп.

* * *

Цәқәырда шытыцқәа санырхыз,
Ишсыхәлаччоз снаскъаргеит.
Сбырцхо цыышыа сшыбзыцшыз,
Саныббылуаз сызгәамтеит.

Амцәыжәәқәа аерынцаны,
Скарматдыс хәыц абацей?
Иапықәсылеи иахъзаны,
Наунагза ачабазеи?

Цсеикәырхагақәак шәыстаа, –
Зегь башаза рызфыситит.
«Аса-мыса былра хъаа»,
Аха бымца сызхымеит.

Ицшуп ашәтыц канзаны,
Аффы хаала изухәом.
Иаргы ашәак азацданы,
Егъа уургы иузырфыхом.

Зынза тәыс икабтазеит,
Сгәы икарахаз – ақыи.
Сыббылзатцәкьеит, сыббылзеит,
Сыбциатцәкьеит, сыбциа...

Цсеикәырхагақәак шәыстаа, –
Зегь башаза рызфыситит.
«Аса-мыса, былра хъаа»,
Аха сытәхәагь сазымхәшәтәит.

АУАҒАҒШЬ АҒЫ КАҒШЬ ДАҚӘТӘОУП

Абар, мрәтәшәара инағалоит ашәәпшь,
Ашьха қағшьык аҕәыншәылоуп.
Ғы қағшь, кәымжәы қағшь, днаскьоит – ауағапшь,
Иҕеитдыхны ишькыл қағшь дангылоуп.

Цла қағшьк аҕеаларцсны ицшуп хәынтәырқағшь,
Пша ласык шәты қағшьк иазхәыцуеит.
Ғы қағшь, хтырқа қағшь днаскьоит – ауағапшь,
Иблақәа мца қағшьк рхыцуеит.

Зы қағшь, хахәы қағшь ирхәап еҕа жәабжь,
Атцх қағшьхап еҕа рыла.
Ғы қағшь, қамчы қағшь, днаскьоит ауағапшь,
Абна қағшьуп еиңынчыла.

Лакә тыңха – цкы қағшь ишьтылхт лтәахтәәпшь,
Лаштағы ашәәпшь қағшь ашәылоит.
Ғы қағшь, разкы қағшь дааигәоуп ауағапшь,
Иҕеимаа қағшь ашьта схыңшылоит.

* * *

Аңша хылас, аңша ныѳа,
Тәамѳахә амазам адәныѳа.
Абжа чча-ччоит, абжаууеит,
Ахәы ацәыргазшәа иѳуцәыуоит.

Анаѳьалбеит, анаѳьалбеит,
Ѵъара агәы амѳьоит, ѳъара абжы амѳеит.
Сшыжәбац сыѳоуп, са сеицамкит,
Иамхаццакыз ила ажъа амкит.

Аңша хага, шыап хырѳьяѳья,
Амѳа инахоит ѳагъа-ѳагъа.
Абжа хәуп, аха абжа ашәазаап,
Азәы дархәыцит, азәы даршәазаап.

Акы ѳшаатәума? Акы мыцхәума?
Хара ибжъазхьоу шыѳак ихума?
Ѵъара ак аршәит, ѳъара ак архәеит,
Ѵъа иѳаслымхеит, ѳъа иабѳьархеит.

Исыздыруам уи иаѳхықәу...
Ѵәѳьярак амоу, баша идәықәу?
Сшыжәбац сыѳоуп, са сеицамкит,
Иамхаццакыз ила ажъа амкит.

СЫХЬАЦА

Сыхьаца пшза, сытцла,
Сытцла аапса-гәәтеи.
Схәыцрақәа – рызхыцра,
Бжа-маза, сдунеи.

Сгәалашәара, сгәала,
Стәыуара, сфара.
Сан рыцха лнапала,
Еиҭалхаз, уара.

Упыткәырқәа птаанза,
Сгәатцакны хьтахеит.
Сышәара иузхаанза,
Сангы дхарахеит.

Дызбалоит уи пхызла,
Сашьцәа рыгәтаны.
Сытцла гәыраз, сытцла,
Умцакны дтәаны.

Сызго иеы кәадыруп,
Сагыцәшәом рацәак.
Ишсызгәакуа дыруп,
Исыцәцаз таацәак.

Аха схьаақәа анхыцуа,
Инасьхыгза убжыы.
Умахәқәа насхьырсуа,
Сзамѡақәа аашышыы!

Усқан санхәыңыз еиңш,
Сгарашқа снаңшып.
Сан рыцқа лгәыхәпыхшеиңш,
Улабжышқәа зжәып.

* * *

Сара сгәтқан ашәак ииуеит,
Анцәа дузза имтаны.
Ацыс ашәтыцқәа ирфыѳуеит,
Ааигәа ацәамахә иқәтәаны.

Амра ахышәахәа лаҕәын,
Ахәда ихшәуп какачушәа.
Пшәаала снацәажәар сҭахын.
Даҕеа псаатәқәак маңушәа.

Аха ибналар хәа сшәаны,
Сыңсы лазгаѳазгазом.
Уажәааныла, есуажәааны!..
Ҷеа насыпрак сгәы ахәазом.

Шхыцк абаҳчаҕны иңшаауеит,
Хазы аѳызцәа ирымданы.
Сара сгәтқа ашәак ииуеит,
Анцәа дузза имтаны.

...Ацыс ашәтыцқәа ирфыѳуеит.

* * *

Ашыжь аует қәақсатоушә,
Изытуеит ушыта атх мчыда.
Хахәи шыантәи рыпққәа тоушәа,
Улапш рықәшәоит чыда-чыда.

Ус, қақаққәак – атәық, атәық,
Иаалырқьан рыбжьқәа неилысит.
Инарышытырхх – атқық, атқық,
Ахра бұарк ағамацәысит.

Ицәқәырцәит Ажәеипшыаа рашәа,
Абчарах итытра мшызаап!
Шәарах жыла еибырчаша!
Башаза сқырқы мшәышәызаап.

АМЗА АМШЫНАҒ

Амза хыхьза жәѡан иґамзеит,
Ацәқәырґ ирґьюит амчи амѡеи.
Сыцәгәыр сыршәын, мап, иағамзеит,
Анаңьалбеит, ґсыхәас иамеи?

Исыздыруам уи злаґыцуа,
Исзеиґагом – зынза ґсызак.
Стәоуп уажә схала сынкахәыцуа,
Сшәоит ирфар ҳәа уаха ґсызқәак.

* * *

Икылпа-кылпшуа, рычзаны,
Ажәәқәак уалыуашоит.
Хәызи-шырзи еилапсаны,
Цыра-цыра еилысыкәшәоит.

Амза ахышәәхәә җнарпын,
Ашта еиужьқәа ирықәыршоуп.
Хараза абырг иҗырпын,
Җацак илҗыхтыга-ашәоуп.

Аетә сыблақәоуп уаха,
Ажәәдан етәә схылпахеит.
Лакә хазынақәа ртыпқа,
Каба шкәәкәа сзылпахьеит.

Хәартара алам арахәыц,
Агәыр атә икылымсуа.
Махәҗа пышәагоуп ахыц,
Шәарах маҗа анымәасуа.

Ахьтәы дацқәа аҗерынцаны,
Ғәырҕарак аҗесыкәнаршоит.
Хәызи-шырзи еилапсаны,
Цыра-цыра еилысыкәшәоит.

* * *

Изцода наӑ зықәра инахыпан?
Амѡақәа еихтѡоуп, еихыгзоуп.
Сышықәсқәа аратцла еипш сырӑәыбан,
Сымшқәа каканшәа икацсоуп.

Цѡаӑятцас гәыграк унамчар,
Ишәартахоит умчи уразӑи.
Иалшари, иавубои уабӑар?
Цӑӑыарак иузақәымкзар уи...

Ашәапшықәа сырӑыхәоит азыхь еипш,
Амацәыс иалоуп сыхәтак.
Уашта узахымсыр атцыхә еипш,
Укәәґ интѡоит зегь ртак.

Ашьхараґ ага-цшагь хьшәашәоуп,
Ашьха-цша ага аґеакуп.
Ушьтак утнымхазар башоуп,
Уцсра атцкыс уира алахь еикәуп.

...Ипысшәоит сара арѡашқәа рпанқәа,
Ахьыцстаґ ахьышәтқәа сыӑәшәоит.
Аратцла иӑышәшәоит акаканқәа,
Аратцла акаканқәа ӑышәшәоит.

АҰАЦӘҚӘА

Нахъхьи цъара аҕацәқәа цәхәоуп,
Цъанахк рыцраҳәоуп ирызкугъы.
Иантәалоу хамыла дтәхәхәоуп,
Сазхәыцуеит ихәыцшьоу, дзакәугъы.

Хазы сыблақәа хоуп ҕацъара,
Шъхатәылақа – аасрахъ, азхәырахъ.
Уа, ҕацәқәак сызбом сызхара,
Апхзыхьшәашәа нақәнаҕәоит сылахъ.

Ибналоит ирҕасыр сыңба,
Ма сыгага цъа инахъаңшыргъы.
Шәеырба, нас, аҕацәқәа, шәеырба!
Ишәхыкны уа шәыжәџан хәашъыргъы.

Хақәйтроуп уртъ шъала изызшоу,
Ирзыкоуп ҕакала аңсабара.
Еиларгошәа збоит цъоук иңшьоу,
Аҕацәқәа иртәышьтрам ахкаара.

Нахъхьиза, ирыбжъан, итәхәоуп,
Цъанахк рыцраҳәоуп ирразкхазгъы.
Иантәалоу хамыла дтәхәхәоуп,
Инархийкоит кәмчык ирызкхазгъы.

Са сыблақәа хоуп ҕацъара,
Шъхатәылақа – аасрахъ, азхәырахъ.
Уа ҕацәқәак сызбом сызхара,
Апхзы хьшәашәа нақәнаҕәоит сылахъ.

АРҰАШ

Арұаш анышәом атәра,
Ижәылоит, итәатәоит, иқәтцоит.
Аәеипш интагылом атра,
Инкақоит, ұара икәаратцоит.

Еикәышлақәа, арахь егьғаны,
Уавақла, мап, узахьзом.
Данымиац азә ағәра ағаны,
Ахаан икәадырны убазом.

Гәеисыртоуп – ҳақареи бахәи,
Ұышәароуп – ас изырғәғәаз.
Хахәқәак агәытцақсоуп уи,
Ҷеимаатқас амқан иархаз.

Быргқас ұара инатәазом,
Итәар, итәанхалар ҳәа ишәоит.
Ақамеипш атра итазазом,
Анахәтеипш ақша нахнаршәоит.

Иағуп хаз ашәахгьы атәара,
Икаҳауеит, игылоит, еисуеит.
Арұаш анышәом атәра,
Ианышәар, ұарак ҳаицықсуеит.

ДЫЦӘОУП САРИА

(Смота илызкуп)

Дыцәоуп Сариа, схәычы,
Иҳақәйтхәу, сгәыҭра дыхьча!
Дҕыхаанза ашыла шәчычы,
Данааңшлак уи ала дшәырча!

Настәи, о, нас даеакхоит,
Илеигәырҕо аңша аслап ашақә.
Алакә ссир дагәылак дсырҕхоит,
Лакәқәак иреиңшым алакә...

Амц, аңаршеикәа, атызшәа,
Лгәыраз хәыч, мап, иҕазом.
Илнырыр азыхьқәа рбызшәа,
Амџан ахаан дшабазом.

Шьашәрах инапымшқәа дырныстҕт,
Ахәрашәа сзызхәо ла лоуп.
Цҳасҕы лаңшы хаак сзыхылтҕт,
Шьҕа саңьал ҕа маңк ихароуп.

...Илыхәлаччо амра ашәахәа,
Ашьац еиңш иартатоит лыхчы.
Дыцәоуп Сариа дҕахәхәа,
Дыцәоуп, уи саҳкәажә, схәычы.

* * *

Ацтаф амза аеацѳахт,
Агыч иеипш аезаны.
Алым еикѳацѳа – ацх
Тѳоуп аехыршѳааны.

Ацша абгыжѳѳа гѳыхны,
Иацнацоит, иартѳом.
Егѳа угаргы ишытыхны,
Саацсара узгом.

* * *

Ҳахынтәаауа цәырхгазаргы иҳахәом,
Иҳаашьазгы дыруп, еимактәым.
Харамхәыццәақәак цәажәоит: «ушьта егьҳахьуам,
Шьта ҳақсадгьыл изгарым атәым».

Аха игәартом хысбжьык мгазакәа,
Ишҳақәшәало имшәышәзакәа ахқәа.
Ашья иҳалтцуа шҳалтцуа ҳамбазакәа,
Ишнылақсуа имиц ахәыцқәа.

...Илашәхеит ҳагәқәа.

* * *

Аңша тынчхеит сашта инташыланы,
Инықәтәа-аақәтәо, иубахьоу аҳак!
Уи тцла хнамжәеит, аха иқәңон ижәыланы,
Иҕоу шыҕоу – убри ауп аҳақ.

Ахы сыдуп уажә сабишәа икараха,
Ицәыхажьыхом илаҳәыз цсаатцас.
Истахгәышьоуп сыбла неиқәыңсар, аха,
Ҳа ҳаибарцәар ҳаазырңшрыдашь нас?

* * *

Бара – ааңын абаҳча ңшза еинаала!
Атыс иатқаа икарамхо абжыы.
Бахыыстәым – ашыабста-хәы агәала,
Бахыызбо – шәахәахаак шыыжыы.

Игәамтакәа шәтык инахыстәым,
Ашәтқәа ңшқарахуп, еакыуп.
Ңшатлакәуп, кырцхуп – бахыыстәым,
Бахыызбо етқаа ңшзак – разқуп.

Сымшқәа инарытцарзуа сгәахәа,
Аңсаатә реипш имәасуеит хара.
Бахыызбо уа ацыхаз ахьхәахәа,
Бахыыстәым – уа зыда ақәара.

Ааңын абаҳчақны ихыстәым,
Игәамцыз уа иажәа ифырхыы!
Наунагза гәақроуп – бахыыстәым,
Бахыызбо – шыафак сфарахыы!

* * *

Блала сымш нхартѣааны,
Гѣыла-псыла игѣыдскылоит.
Гаѣа хахѣык снықѣтѣаны,
Хѣы-иацѣарак снықѣцалоит.

Сыдгѣыл, сыжѣѣан ырлашоуп,
Ахахаира хаираза!
Сзырѣеиѣеиуа сукѣыхшоуп!
Даѣа мацк исараза!

Уаѣа игѣаѣам гѣаѣаны,
Наунагза игѣныскылоит.
Марда хахѣык снықѣтѣаны,
Храк апыжѣах снықѣцалоит.

Азѣгѣы уа дазѣыкымыз,
Сгѣырѣоит пшаласк сеылахѣа.
Дысѣапхоит ахцѣықамыз,
Умлакѣакуа успыла хѣа.

Слымха иѣаѣуа жѣеипшь ашѣоуп,
Ахахаира хаираза!
Сзырѣеиѣеиуа сукѣыхшоуп,
Даѣа мацк исараза.

* * *

Имыцхәу сҭахым,
Исҭаху сзапырцуам.
Згәатҭа кәиц тәахым,
Ибла шәахәа рхыцуам.

Унеила уеиханы,
Пша хышәашәак уфәсуеит.
Аңтақәа рханы,
Ажәфән ҭа иказказуеит.

Усгыи узырҭыара,
Амфән дузыпшгәышьоуп.
Цыхазыхк ҭыара,
Змахк ахатәагәышьоуп.

Зыбызшәа иарпхаз,
Иахәагы мацәысуеит.
Зашәахә нагзахаз,
Ишьтамҭа днахысуеит.

Даҭыак еикәахәуп,
Гәыҭрак уцәтахазар.
Ушықәсқәа лахәуп,
Азатәра утынхазар.

...Снеиуеит сеиханы,
Кырынтә амш еиҭасуеит.
Аңтақәа рханы,
Ажәфән ҭа иказказуеит.

* * *

Нанамга җсызкык зны җхыз хаак ибеит,
Хътәы җсызк ааикәшаны кыр иааҗырбеит.
Аблақәа ахалашо, аҗааикәнакын нас,
Иныҗакны хатәрала иҗәәжәеит абас:

«Ишьтукааз ныжьны шыта усгыы узтәарым,
Мышкы-мышкы аҗыхәан сумкыр каларым.
Уи унасыҗ акәхоит, – уажә исхәо урха,
Иуқәашьхоит амал ду, амалуаф иҗха».

Дҗыхеит длахҗыхза аҗсызкыы, шыжьнын,
Җшыхак абаказ, амшын изыҗшын.
Уинахыс дҗынчым, дунеи зегь дакзом,
Аҗәкәырҗкәа дрылоуп, инышь ааҗсазом.

Ихәыҗраҗны: ишьхымзақәа, иҗсаса, иҗсард,
Ихангыы җырҗыруа, икәымжәыхәа, иуахьад.
Ишоураз, иҗыхьыз, еиҗшуп иара изын,
Игәыҗрақәа аҗбеиҗш ихгылоуп амшын.

Иҗәгәыр нҗаиршәуеит, ибжытәкьа дацәшәо,
Ианба нас, ианбыкәу иразкы анаҗашәо?
Ашықәсқәа еишьталан иаҗуп ацара,
Иҗәәаншьап шхыбгалоҗ ибартам иара.

Дбыргхеит, дабакоу, изамҗақәа кҗит,
Амалуаф иҗхазатә дшыгәжәәжәоз дажәит.
Амшынаҗ аҗсызкыы иҗәгәыр җыстысуеит,
Аҗсызкыы иҗхызаҗ ахътәы җсыз зысуеит.

* * *

Узацэцом иѣахэаны,
Уа цхы лашэуп уажэыцэѣа.
Алапшыцэѣа-ѣапшыцэѣа,
Ахатарч ицрахэаны,
Амшын Еикэа дынхыстэхэалоит,
Атэхэеи ашэеи неихысхэалоит.

Дыды-мацэыс цэқэырпазом,
Икарахан икрыцма?
Ма ишытамтак рцэызма?
Сара сажэак иахэзом,
Абнараса лахашызтэыз,
Ацынча хэыц лахэашызтэыз.

Ааигэаза, ма харашэа,
Ўык кыркыруам, бга уыуам.
Сахыѣатэѣоу сыздыруам,
Изхэарыда са сыгэшэа,
Сыцсы гэатеи аасхылапшуеит,
Апша еикэымтэеипш суалыуашоит.

Удэықэларгы ухэхэаны,
Умчыдатэѣоуп уажэыцэѣа.
Алапшыцэѣа-ѣапшыцэѣа,
Ахатарч ицрахэаны,
Амшын Еикэа дынхыстэхэалоит,
Атэхэеи ашэеи неихысхэалоит.

...Чффу, чффу, чффу...

* * *

Дырџегьых атх, дырџегь аңша,
Аңша сажьом, иахџо саҳап:
«Саргьы сыңшаап, уаргьы уңшаа,
Їьара дҳамбар, џара даҳбап!»

Уа лашта италт, акџаскџа ихалт,
Уа лхьза инхџыцалан еимдеит.
Ахџы инхалт, абаҳча инталт,
Лџызцџа-лықџацџа еимнарџьейт.

Їьара арџаш ирт, амшын ихылт,
Са сакџзар башаза стџазам.
Їьара сзырџит, џара саатгылт,
Уажџшьтацџџьа идыруп, дааигџазам.

Мџақџак еихтџо, мџақџак сырнуп,
Аңша цшаауейт, иаауейт, ицоит.
Аңша лахџыр, саргьы слахџуп,
Аңша ахьынцџо саргьы сынцџоит.

* * *

Ажәџан мацәысит, ихысит,
Анаҕә, аңшатлакә, ақәа.
Скараха аарла сызхытдит,
Идысуп акырза снапқәа.

Ачнышқәа схыкәшоит еишьтала,
Ғымт аҕәарахьынтә сыңшуп.
Амшын анысзымиааи цәқәырқала,
Абжьала саршәоит хәа иағуп.

* * *

Икыдханы ахәхәыхәа,
Илеиуеит асы.
Исдоит бара бзыхәа,
Уа сыла акасы.
Кабак – са сзы.

Аееикәацсо, ахәхәыхәа,
Ихәмаруеит асы.
Цкы цшзак ба бзыхәа,
Исдоит икасы,
Кәымжәыхәак – са сзы.

Ла лышқа уласы хәа,
Ихиоуп хәа уеимсы.
Ахәхәыхәа, ассыхәа,
Ишьталоит асы.
Абар, хәылпазы.

Баадәылтц баргы ашышыхәа,
Хнеилацәап лассы.
Асы-мца – ха хныхәа,
Асы-шәтқәа – хапсы.
...Илеиуеит асы.

* * *

Амш еитцала, еитцала-еитцало,
Атцх акәа пха интаиеит.
Саргы сеидру ушьта исзалоу,
Схәыцра сгәытцак саалеиџеит.

Аха имаџума иацәызгаз?
Исцәагаз атәы ххәарым.
Зашәа зымгәахь имџахызгаз,
Иџны абартагь ишьта аным.

Саб ихәамта, сгәы иаҳамтоуп:
Нацәа хысгам анацәхыџ.
Иахьубартам цәкьарак збартоуп,
Уа ианырслоуп сыхәа атыџ.

* * *

Амацәыс еимкьеит,
Аха сныбжыпшаанза,
Жәѡангәашәпхъара еимкьяанза,
Ахәрақәа зегь ҕеит.
Даҕеа знык ҳаиниаанза,
Хәыцрақәак сыргеит.

Азатәра сыхъзеит,
Зыцқьак инахәаанза,
Рашәахә нарыгзаанза,
Сашьцәа сыцәтахеит.
Сыңсы насыхшәаанза,
Сыхәрақәа сзынхеит.

* * *

Даға маңк, шығақ кастахоит,
Уахь аңша аңстҕаақәа еизнацахоит.

Даға маңзак зыхьк снахәахоит,
Уи инхысло аңша иаршәахоит.

Хахәык снықәтәарц са снеихахоит,
Уа сназаанза аенакәнаршахоит.

Арѡаш сталарц саанаскәахоит,
Аңша хиаало иархьшәашәахоит.

Нак успыртц хәа са сыхәхәахоит,
Иара ғымт ашыацқәа ахахоит.

Хаибаркаруеит, ххы неилахкуеит,
Аңшеи сареи ашьха еимахкуеит.

* * *

Пхарак сшахьцэуоз ицеит,
Фарзушәа аңша хышәашәа аеналарз.
Схьаакәа аныңтуаз сымбазеит,
Баша сафын сырцәыбналарц.

Сышәтқәа сызгәаама, иканзоуп,
Сашәақәа цыхьейңш рыхьыртуам.
Икәыбаса сқәыңшра каңсоуп,
Ғагалан акәыкәуқәа ғыртуам.

* * *

Амылмыт ахыбла ссиркәә,
Ажәѡан иатцапсоуп уахак.
Амза иамазам неихыркәә,
Маза икылпшуеит аҕыпхәак.

Цыка-цыка, ныка-ныка,
Рцук цудуеит инеипшыы.
Цъа икынхалеит аңша ныкәә,
Хаҕы рбага – сымпахьшыы.

Излацәажәои махәи бҕыци?
– Шьта шәеидыт, мамзар шәыцәшоит.
Ех, баргы-саргь – шәтыци шьхыци,
Аапынрак ҳацәцар ҳәә ҳшәоит.

АШЪХАУАРБА

Уи гатәыла шыыжь иабаҕаз?
Зегы ицъаршьоит избалак.
Ацыкъ-ацыкъ, агәыз-агәыз,
Абжьы ныцаџит ашәақь.

Ҷырба ҳарак ажәџан иалаз,
Аарлаҳәа ахрақәа ирызцоит.
Ҷацъара акәым ацсы иахалаз,
Иахьахалаз ахь иагоит.

АШЬХА УАХЫНЛА

Хэыцра карақәак сыртәхеит,
Шьамхы царқәа нцәазшәа.
Аетә хыблақәа жәпахеит,
Хыцқәак ирфыкькьазшәа.

Сқьала антытцшәа хазы, –
Ашәымкьаҭ, афыкәа.
Уаҕа ицхьакуп слақәа рзы,
Хамхаңымшыа ныкәа.

Ахамсыкә атәы ҕакуп,
Шазаргы ихәлазаргы.
Иара азыхәа зегь еипшуп,
Шоуразаргы ихьтазаргы.

Илацәкәысуеит ацәашы –
Хытар тыңха зара.
Хра цагыцагықәак ргәы абжы,
Җахәмаруеит слакара.

Сқьала сылғала ицаргәоуп,
Җаң тацәуп исгәылоу.
Суапа аҕацә аткыс иааигәоуп,
Ажәған исхагылоу.

Шьтыбжь ахылцуам узырфыр,
Уажә аңшардгы тынчхеит.
Иабаргәузеи са счафыр!
Сахатақәа аңынцъхеит.

Шыта ацәа сықәнакит аґықә,
Сеисару, сәапысшыру?
Амца иастару схамсыкә?
Снықәтәаларц инсыжыру?

* * *

Иазгѣамѣакѣа сыхѣаца ашоурацѣгѣа ишахѣыз,
Абѣгыцѣкѣа канѣеит.
Зегѣыцѣѣкѣа ирбарѣтамѣеит стѣыс иатѣѣа иахѣыз,
Избаз ирмышѣшѣтѣеит.

Рѣашѣкѣак ишрыгѣхоз, ишрыгѣхоз мацара,
Иныѣѣаба иѣеит.
Иабаѣкоу, иабанѣѣаѣеи идѣыѣкѣстѣаз азѣѣаара?
Аѣак ѣамлаѣеит.

Адѣгѣыл иазхѣымгаѣазт ахѣѣац иаѣралаз,
Ана-ара ихѣѣаѣсеит.
Исныѣѣѣаз ирашѣѣахеит ахѣра исынѣхалаз,
Имѣѣеит, имѣѣаѣеит.

Ажѣѣала, шѣамхѣыла иахѣнеитѣѣыз, иахѣнеитѣѣу,
Шѣѣѣа сымѣѣѣѣа каѣѣсеит.
Сшѣѣагѣѣышѣѣоит алыра иахѣѣар хѣѣа адунеи ду,
Зегѣ хѣѣѣѣѣѣыс иаѣѣѣсеит.

АҢЫҢ АҢСРА

Ишцалац еипш, аңхьа ишнеиуаз,
Ишцалац еипш иңырны,
Кыршықасала зызбахә нафуаз,
Инеиқәахаит ихәжәаны.

Изахьымңшуаз уаанза атдыхә,
Цәқәырцатас иахыңеит, иавст.
Икагәышьам ушьта ңсыхә,
Еимгеимцарак зегь еиңаст.

Ңхьахә згаз инаңынххыла,
Еибыргәырғьоит уажә ңьоукы.
«Акгы амыхәоз уеы шьамхыла,
Са сеы иамаз аразкы!»

Рылабжышқәа ишырхәәеуазгы,
Рыхьзырхәагахь ңьоук неихоит.
Имәахымңт ишалымшозгы,
Ишәмыргәамңын, аңсы ашьоит.

Ңынч ишьтоуп аңың ңхьагыла,
Ахы аиааирахь ирханы.
Амба иңалаз зегь неидкыла,
Ишыңсуггы иреиханы.

* * *

Ибдыруама, арахь ибзаазгаз зегь ааңнуп,
Ааңныла са сыхәә, нас сцъыбақәә тәуп.
Ашәтқәә рыфәы хаа, атыс иатцәә абжыы,
Иббома, ашәацгы нкасыршәт икашъшы.

Ибдыруама, арахь ибзаазгаз зегь ааңнуп,
Сышықәсқәә наңхастан, сқәыңшра саңнуп.
Шъашә раҳ иеиңш иныҳәаны цшаласк сышьтит,
Акәыкәу снафәтәхәан, иныкәтәә фәнатит.

Ибдыруама, арахь ибзаазгаз зегь ааңнуп,
Ацлақәә ацыгцәеиңш маңәә цшқак рыкәнуп.
Арфашқәә ҟыџтас иахълеиуа иеырбоит,
Атыпҳацәә ирымакуа, азыхь ахцәқәә аңоит.

Ибдыруама, арахь ибзаазгаз зегь ааңнуп,
Напеимдахьс ибыстарц снаргәытцәқәә ирнуп.
Уи бгәатца ибцәахыргыы, сыңсатцәф ихтуп,
Сыббаргыы сбымбаргыы саныкамгыы стәуп.

...Ибдыруама, арахь ибзаазгаз зегь ааңнуп.

СЫРБОМЫЗТ

*Машаырла ашьха итаһаз сашьеиһабы,
ашаарыцаф ду Слава Смыр имонолог*

Ашәак, ма ччабжык мгазо,
Иңшын адунеи ду мқәацо.
Етәа ңшзак атың хәың таңәын,
Бңаркгы назаза изаңәын.

Ускан, санқәыңшзас зны,
Сышьтан уа шыхатәыла сыңсны.

Рәашқәак рыңштәы рыхъахъан,
Ишышлара ахахәқәа шлахъан.
Шәахәацк убазомызт ңара,
Икәыбаса илеиуан сғара.

Тагалан, санқәыңшзас зны,
Саларшәын атх слаҳәны.

Ашәантатәкыагъ абла хәашыын,
Шәеикәаратцас аңтақәа хшыын.
Дәытәхәак саагәатаны ицон,
Ңшак уа иаакылңшны аеазон.

Ускан, санқәыңшзас зны,
Ахафарағ сышьтан сшыабаны.

Хаштахь еизон хтынхацәа,
Хгәылацәа, хауа-хтахцәа.

Аха алабжыш картээр калом,
Итцасым, игеамцыр калом.

Тагалан, санкэыпшаз зны,
Сапырцхьан сахыйказ ссасны.

Сахэшыцаа цыабон реыпхыак,
Илыкэылтон сан җатахыак.
Сықәлацаа, сашыцаа ичханы,
Ахрақаа ирҗан рыешаны.

Ускан, санкэыпшаз зны,
Сышкэыпшыз сынхеит, сегьразны.

Шьта уаха исызхэомызт сҗахык,
Сызхаломызт уаха бахык.
«Усцэымцан, о, сгэырҗа азырха!»
Дысхыкэшон ажэеипшыаа ртырҗа.

Сышытан уа, шьхатэыла сыпсны,
Сан леипш сатцэыуон Апсны.

...Тагалан зны.

ҒАГАЛАН

Иамхашыызшәа афы,
Атцлақәа зазоит.
Бғыцқәак еилаффы,
Сапхьақа икақсоит.

Даеакхоу схапшыа?..
Пыхьейпш исзыртәуам.
Сажәқәа рхьапшыа,
Шыстаху иаатуам.

Зқама афы зыцәхаз,
Иқаматрагы бжахоит.
Зыгәагыра зыпхаз,
Имшқәагы ашахоит.

Хәыцрак нахқыаны,
Уашәа узырпхазом.
Уабцар тырқыаны,
Укылцшыр ихиазом.

Сымфәф – хра еилацахк...
Хахәык афқыарушь?
Ирымхәыц шәарахк,
Ахәынга збарушь?

Азынрагы – шыафак...
Жәейпшы ашәак дырфегь!
Исыгумыжын фак,
Сиашьапкуеит Аиргы!

Сышытахьқа хара,
Сышытақәак ануп.
Сақәныхәо сфара,
Скараха сыпшуп!

СНАРГЭЫЦА

Ихақәйтху сеидрума ианитца?
Иһазтода сызтаарақәа ртак?
Асаркәеипш снанпшылоит снаргэыца,
Абар, маза исытоу хәтақәак.

Избоит цәахәа нагак апара,
Анаџс, ҕак һаитаншәа ипытлоит.
Хазы зыхьк иазыпшуп алакара,
Мзаҕакгы жәџангәатца иеырбоит.

Аңьар сахьа ааңшуеит, лахьынтоума?
Уи амта асыкәмалқәа, ацәашьы...
Закәызеи, мшәан, сашта хәыч аума?!
Уа цлак ак азоит, еикәышышьы.

Абраһа – са скаҳара, сгәаһра,
Нас сашәахәаџ – сгәыҕра, скаңқаң.
Сымчрагы суазқәагы – абраһа,
Абраһа – сызхымцазо скәаң.

Хәыцрақәак сҕаалоит еишьтало,
Үеиспыхәтдас урт нас еихаңсоит.
Дунеик ас наргэыцак ианзалло,
Егьдуны, егьмаңцәаны збоит.

Ихақәйтү сеидрума ианитца?
Исархәозеи шәтқәак, иатқәақәак?
Ашхәеипш саңшуеит са снаргэыца,
Избом сызбахьоу ехәарақәак.

* * *

Сымѡақѡа ҫшѡахеит,
Иааҫсаха исзыпшуп.
Сгѡалақѡа сыршѡхеит,
Сышыжьқѡа еихашышыуп.

Сыцлақѡагы цѡхѡит,
Иҫоу рызхатом.
Ҳаи абаа, слахѡит,
Пҫхарак сызхазом.

Сыцыхқѡа шыахауп,
Ирѡашѡуп атѡа.
Ақѡарақѡа иреихауп,
Егьеицѡоуп ахѡаа.

Азѡзатѡык ба боуп,
Гѡыҫраны исзынхаз.
Бѡынапхѡакшѡа бтѡоуп,
Зызатѡѡра згѡаҫхаз.

Ибыҫтарымашь гѡыхь?
Аха усгыы исхѡоит:
Ирымжѡыз азыхь,
Ахыыцыцыз интѡоит.

Сышѡтышқѡа еикѡахѡит,
Рыбла ҫтадырпшзом.
Ҳаи абаа, слахѡит,
Пҫхарак сызхазом.

СЫМҘАҚӘА

Ак утә, ак умакуа, исымакуа,
Зеггы-зегь абас ауп хашцо.
СымҘақәа, ус ауми, сымҘақәа,
Схәыцраггы сҗеипшггы злазо...

Сацбылуан аетдә аныбылуаз,
Сцәыз акәын – ажәџан ацәыз.
Стыс хәычы анкьасаз, ианзымпыруаз,
Азы хәашьқәа иреисуан сыгъхыз.

Саақәхон мыч кәаракггы сыламкәа,
Цааршәык нахытәон суахта.
СымҘақәа сықәҗытуа, сымҘақәа,
Мџаҗшаауа индәықәлон еиҗа.

Срықәныхәон ашәтқәа рҗанеитаркуаз,
Рдацқәа инарзысшон сыпсггы.
Ан рыцҗа лымца анылзеиҗамкуаз,
Лҗазатдә дыстдәыуон сарггы.

Пҗыхьатәи сашәақәа – сыламкәа,
Акырынтә акырҗара ихәуп.
СымҘақәа, икарахаз сымҘақәа,
Сышьтақәа арҗыреипш ирнуп.

Сышьыжықәа мџамсит ишәыртатаны,
Сытдыхқәа абахчеипш сзыртымст.
Сычкәынра аныҗазггы ишәартаны,
Схьатцны шәарахтас сымтрыст.

Сашьтамызт пхарак азә шәылымкаа,
Сықәра, шыта асы сҗанахәоит.
СымҘақәа, шәыкоума сымҘақәа?
СымҘақәарҗе сыхәрашәа сҗәоит.

АХҚӘА

Ақсыңра.....	3
Ақсыуак ишиатәоу.....	5
Ақсуа бираққаа.....	7
«Сышытыбжы уахама?...».....	9
Ақыза.....	11
Ақсха.....	14
Ұхада.....	16
Қажәа шықәса рышытахы.....	18
Хынқажәа.....	20
Абжыхәахәтцәа аңармыкыағ.....	22
«– Уздада, узаазада?...».....	23
«Исзынхаз ағәа сзырхыр...».....	24
«Ашыжы лхызысуа ашәаңшы еиңш...».....	25
«Ссаркыа иадхоит ақсынкәа...».....	26
«Аергь ашәа ихәоит уи, аеага ашәа атыңан...».....	27
«Угәатца ардысуеит аңша абжы...».....	28
«Сызхымызац – уаха сызхымызо...».....	29
Ашыжы ақәарағы.....	30
«Ачыхәчыхәхәә сла иахәашеи!...».....	31
Сымаға.....	32
Амхәңыркәа рызхәыцра.....	33
«Сык еиматәоит нақ адәнықа...».....	34
«Ухатцоуп, уаха атх қхатца...».....	35
«Рқашуп ақәа салызыхыз...».....	36
Ааңынроуп.....	37
«Мшәан, хашқага, уахы хашқага?...».....	39
«Имғазо хәрак сызбырхеит...».....	40
«Аңныш қәашқәа амшын рынхартоуп...».....	41
Қ-цлак.....	42
Хашта еиужь ду агәтаны.....	43
«Амра ажәған аңшыахейт...».....	44
«Аңтақәа ззышытымхыз, ззыштрақәа ззыштрахаз...».....	45
«Быңымышықәа – ахәақәа...».....	46
Сырбағы.....	47
Ұнышәынтрақәарғ.....	48
«Сзыңшааз, нас сызтәу шәахәақәоума?...».....	49
«Апытқәыркәа неилацәқәысуеит...».....	50

«– Шәара шәзы изухъеит...».....	51
«Мәә харак ҳақәуп...».....	52
«Шеит, шагәышьеит ишшара...».....	53
«Аәы азыбжақ ғыланы...».....	54
«Ирыжәлан аңша атлақәа...».....	55
«Азышьтра тәуп...»	56
Машькәыгә.....	57
«Нас уажәыгъы пхызқәак рыкәа итада?...».....	59
«Акыр иааңсагәышьыаны, иақәшәазшәа абхәтак...».....	60
«Атлақәа ирылғааны игылоуп тлакы...».....	61
«Амра дәықәлеит шыталара...».....	62
«Ҳаипырцит, шыта сымға аеакхеит...».....	63
«Сахьынтәааз саатәанхалт...».....	64
«Атх хышәашәа атх агәазы...».....	65
«Азеибафара уалзгақәо иреиуам...».....	66
Алааңк.....	67
Уика сзақәгәыгуам митәык.....	68
«Азазақәа шсыхәлаччо ашьацқәа инарылабоит...».....	69
Ашыцқәа.....	70
Сырдына.....	71
«Атқық-атқықхәа схысыбжь дыдит...».....	72
«Пқәаса акака» – ақәра еиқәхәалоуп...».....	73
«Хәыцра хәашьқәак срылоуп...».....	74
«Асқәа зытуеит, асқәа зытуеит...».....	75
Акәыкәу.....	76
«Сыңнашәаәоит аамта, сыңнашәа...».....	77
«Атх зыхгылоуп аңсымта...».....	79
Сыбжьы.....	80
Ацәажәафи абарбарфи.....	83
«Ахра ашәт еиңш амра фәлеит...».....	84
«Ус, дыркык ахышә хәыч наған...».....	85
«Сәытра инытхәмаруа аңша...».....	86
«Кәымпыл-кәымпыл, еиңа кәымпыл...».....	87
«Уцала ба? – сцоит...».....	88
«Инаскыган сцарц сахьықаз...».....	89
Ақьақәақәа.....	90
«Срылсит аңшақәа...».....	91
Мзаиатәи ашьыжьф	92
Сытлақәа.....	93

Асырхэы.....	94
Амѡасцэа.....	95
«Сѡызцэа, шэабакоу? Хаипылап сыѡны...».....	96
Аѣамаѣа.....	98
«Сгэатцакны кэыкэук ѣнаѣуеит...».....	99
Амгэауаѡ.....	100
«Мраѣашэарахь имацэысуеит...».....	101
«Акы сазыѣшуп сара иѣыцу...».....	102
«Ѓыара ахкэажэк, мамзар ахакгы...».....	103
«Аѣеикэнажит пшыаала иааѣсан...».....	104
«Рапхэаза акэны сакэабон ақэа...».....	105
«Имацэысуеит, идыдуеит...».....	106
«Уа сымѡакны – адэытэхэа...».....	107
Азыцэа.....	108
«Иѣвасшыоит саазхэыцыр, аѣшамѣсахуа ашыанѣа...».....	109
«Аѣѣақэа наѣ харабгыарака еиѣацахуеит...».....	110
Ауаѡы.....	111
«Са сакэым, деицгэарѣоит атэымқэа...».....	112
«Иалымшазаап ушыѣа уаха...».....	113
«Аѣхэ ракэақэа... рнаѡсыншэа атэаѣақэа...».....	114
Поетк иахь.....	115
Адыд хысыбжъ сѡыѣѣраѣ иѣѣахны...».....	116
Азэы иѣэымѣаз, ѣазэы иѣсымѣоуп...».....	117
Аѣѣѣхэа ихылаз аѣашоит...».....	118
Абыгықэа лкыдыѡрны иѣеит...».....	119
«Азэ имѣоуп ѣазэы имѣахэ, ихдырра...».....	120
«Ибарѣахыѣ лынхарѣа ибаларѣ даалеиѡеит...».....	122
«Ддэықэлеит уи иашѣа дынѣыѣѣны...».....	123
«Еѣѣақэак сеиѣгарарѣеит...».....	124
«Пѣаѣѣгыак асуам, қэакгы леиуам...».....	125
«Иахыак адыдра иаѣуп...».....	126
«Зегъ лашыѣарала иѣахэхэоуп...».....	127
Харуаа рашэа.....	128
«Зааѣэаны хэлоит, ушыѣа зааѣэаны ишоит...».....	130
«Хааѣэырѣуан хэѣмырзакэа ѡ-зыхык реиѣш...».....	131
«Сгэысѣанзамкэа, ѣаѣха акзамкэа...».....	132
«Сыргэамѣуа, сыргэыгуа...».....	133
«Сшыақэыгэғэара халошэа збалоит...».....	134
«Аѣла еиѣш ажэѡан рышэшэаны...».....	135

«Ацәа иалцуеит иамхацәаз лқыта...».....	136
«Храк еихахауп...».....	137
«Уи слыцсахызшәа рхәалоит...».....	138
«Стынчза стәоуп уажә ах иеипш...».....	139
«Сыршьхьейт сара Римаа...».....	140
«Иахароузеи амра аацсацәазар?...».....	141
Q-уарбак.....	142
«Уа хысбыжьк мыргакәа...»	143
«Абар, хәынтцәырқацшы...».....	144
Ашәт анышәт.....	145
Ахычпацырқәа хәмаруа цшәаала, цшәаала...».....	146
«Ңагалан наскьоит, ихьтакуп...».....	147
«Ихамбазакәа амш аухейт мышрақә...».....	148
«Абла еитцыхны, агәы еихыкка...».....	149
«Ажәцәеимаакәа сышьоуп...»	150
«Ашьыжь иатәхгәышьазам ацсра...»	152
«Уа гәыгтрақәак азеикәмырхейт атцхгы...».....	153
«Спацха ахьта аґаауейт...».....	154
«Игылоуп атцла, атцла гылоуп еилшааны...».....	155
«Ас цхашьашьак збахьада?...».....	156
Асаркьал быжькәа	157
«Сгәыла уа лашта лыцссоит...».....	158
Арцу.....	159
«Уа, шәыртаґоума дызлыху?...»	160
«Сан лыцхныга ахәа хьшәашәа иеҳәатцаны...».....	161
«Сымшқәак башаза сыржьома?...».....	162
Инагала сажәа – суасиат... ..	164
Ан.....	168
Ацьмахьча.....	169
«Ажәа гәылшәақәак сґашәан...».....	170
Аеада.....	171
«Уа ґырзажәи мгәа хыц-хыци...».....	172
Сыцсадгьыл.....	173
Сгәыгтра.....	174
Ацарақәа.....	175
«Ацәқәырцқәа ааиуейт акакала...»	176
«Ишәартґоу ахызатцәгы шәартам...».....	177
Ңәыбча.....	178
Амат.....	179

«Амза аҗырхәаны икынхалейт...».....	180
«Уҗам, ухаҗабжъ ахьымгаз...».....	181
Сыблақәа.....	182
«Ибыргәузеи шәтык еиҗазхаз...».....	183
Амшыни сарей.....	184
Зан зхыршыааз ашыабста зыс.....	185
Ацәыкәбарқәа.....	186
«Ус инейуейт амра, еицакым...»	187
«Старшәгәышыоуп хәыцрак абахта еиҗш...».....	188
«Ирылсыз аҗаа җшақәа аршы еиҗш, ирхыҗсаан...».....	189
«Бахә иацәшәаз, уи хра цагьцагь дызхалазом...».....	190
«Истахытәҗьам сышны адәылҗра...»	191
«Ажәған хысын аҗырҗыр...».....	192
«Ашәҗкәеи аҗарақәеи еицхыҗит...».....	193
Аҗсра.....	194
«Җсшьартакабаҗоу, сызламзашагьсалазоит...».....	195
«Амра уасхат уацлабны уалароуп...»	196
Азлагараҗ.....	197
«Сықәиоуп схәыцрақәа схьыкәкәа...».....	198
Абырг иҗсра.....	199
«Иаамацәысуейт, идыдны...».....	220
«Нахьхьынза ахаскьын еҗәа аахьахын...»	201
«Ашьхақәа гәхьааргоит асқәа...»	202
Алашьцара.....	203
«Аҗх җмырза, мшәан, иабаца?...»	204
«Уабҗьар мыхьшәашәарц унатцхароуп...».....	205
Аеацә.....	206
«Аҗсра аламгеит, мап, сара сыла...»	207
«Хәимҗалацаоуп хәзегь, арахь ххаз-хазқәоуп...»	208
«Аҗба».....	209
Сбызшәа.....	210
Ауарбакашоит.....	212
«Шьац зтам ахкаарақәа зегь – дәқәоуп...».....	213
«Сәежәлан снейуейт аҗкараҳәа...».....	214
«Дунейқәак сыртәуп, ак җыртуп, ак еиқәхәалоуп...».....	215
«Сымҗанызаҗ сыцны сҗон...».....	216
«Тәартәк иакәшәаз цыс ааҗсоушәа...».....	217
«Илейуейт акәара, аекәар еиҗш икәаруа...».....	218
«Иаха амра иҗашәаз уажә җа ганкаҗ изхыҗт...».....	219

«Инеигәышыоит аамта, ахаҕы унарбазом...».....	220
«Хыхыи, гәыхыи, чыхыи еицуп...».....	221
«Еизызган маҕ-маҕ шәахәақәак...».....	222
«Ахәа еикәыцәашь снылха-нылхо...»	223
«Багеит уи адәыҕба, баасымхны багеит...»	224
«Ех, аҕслышқәа, еырпаҕақәа...».....	225
«Ашәт иргәытчыркыз адәеиҕш...».....	226
«Спацхаҕ тынчроуп, сбартцаҕ тынчроуп...».....	227
«Изааҕәрылеит, хаит абааҕсқәа, ахрақәа...».....	228
«Илҕахәмаруа ицәырҕыаз аҕшалас маҕ-маҕ...»	229
«Пшак уазыруеит, рыцха, ихәума?...».....	230
«Ашәантқаа ахафраҕ ишқалашо!...»	231
«Атх антәамта шыақәхеит...».....	232
«Аҕша ашытыбж нылацаны...».....	233
«Сыҕсыбаа ахыкәу ҕоук тәоуп еикәшаны...».....	234
«Ақәа ахтәырқәа шыацәхыртәуеит...».....	236
«Ашыжь арҕашқәа ирыхтәалоуп...».....	237
«Игәаҕуеит, ақәыцмақәа рыц иаганы...».....	238
«Сдәықәлеит сара заа...».....	239
Чашья.....	240
«Атх иаушаз аухьеит...».....	242
Атыцъаи азлагараҕыи	243
«Адыд ақәа алагоит, амацәыс иаразоит...».....	245
«Сашта инташыкырт аҕша ҕыха...».....	246
«Иҕшуеит хара абахә ҕыпсақәа...».....	247
«Шьта сахынзазцо сыздыруам...»	249
«Зегыи-зегь ирхыхәхәо, иахшазшәа мазак...»	250
«Ихысбыжыкәа уаҕа ишгац игон...».....	251
«Иухъзеи, уа сытхы, ухәума?...».....	252
«Атх бжызуеит, амра аимтоуп...».....	253
«Амза сҕаҕшуеит, саҕаҕшуеит...».....	255
«Атыпхацәа азхыкәахь иаауеит еиманы...».....	256
Сымшқәа.....	258
Ацәкәырҕ еикәарақәа.....	259
Дибейт, диахаит, дигәаҕхейт	260
Уарада гәышья... ..	261
«Дәыкрынк сашәын, дәыкрынк сашәын...».....	263
«Цәкәырҕа шытыцқәа санырхыз...».....	264
Ауаҕаҕшъ аҕыи ҕаҕшъ дақәтәоуп.....	265

«Апша хылас, аңша ныкәа...».....	266
Сыхъаца.....	267
«Сара сгәатца ашәак ииуеит...»	269
«Ашыжь әуеит қәаңсатоушәа...»	270
Амзаамшынағ.....	271
«Икылқа-кылқшуа, рыезаны...»	272
«Изцода нақ зықәра инахықан?...»	273
Аеацәқәа.....	274
Арәаш.....	275
Дыцәоуп Сариа	276
«Аңтағ амза аеатцәахт...».....	277
«Җахьынтәаауа цәырҗгазргы иҗахәом...».....	278
«Аңша тынчхеит сашта инташыланы...».....	279
«Бара – ааңын абаҗча цшза еинаала!...».....	280
«Блала сымш нхартәааны...».....	281
«Имыцхәу стахым...».....	282
«Нанамга цсызкәык зны цхыз хаак ибеит...»	283
«Узацәцом иҗахәаны...».....	284
«Дырәегьых атцх, дырәегь апша...».....	285
«Ажәдан мацәысит, ихысит...».....	286
«Икыдханы ахәхәыхәа.....	287
«Амш еитцала, еитцала-еитцало...».....	288
«Амацәыс еимкәеит...».....	289
«Даеа мацк, шыаҗак кастахоит...».....	290
«Цхарак сшахьцәыуоз ицеит...».....	291
«Амылмыц ахыбла ссирқәа...».....	292
Ашьхауарба.....	293
Ашьха уахынла.....	294
«Иазгәамтакәа сыхъаца ашоурацәгьа ишахәыз...».....	296
Аеыә аңсра.....	297
«Ибдыруама, арахь ибзаазгаз зегь ааңнуп...».....	298
Сырбомызт.....	299
Тагалан.....	301
Снаргәытца.....	302
«Сымәақәа тшәахеит...».....	303
Сымәақәа.....	304

Рушьбеи Хазараҭ-иҭа Смыр

СНАРГӘЫЦА

Ажәеинраалақәа

Рушбей Хазаратович Смыр

МОЯ ЛАДОНЬ

Стихотворения

На абхазском языке

Аредактор *Марина Тәанба*

Акорректор *Ирма Цьения*

Асахьаҭыхоы *Руслан Габлиа*

Компиутерла еиқәлыршәеит *Астәанда Аҭыңыыл*

Аформат 80x108 1/32. Атирж 500.

Иқатә. акь. бгь. 9,75. Инықә. акь. бгь. 16,4.

Ағатәақка №